

မန္တလေးတက္ကသိုလ်တည်ထောင်သူ

ဒုတိယဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်

ဆရာကြီး ဦးကိုလေး
(ဇေယျာမောင်)
(၁၉၁၃ - ၂၀၁၃)

ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

၂၀၁၃၊ ဩဂုတ်လ

စာစမ်းဖတ်ကြားရေးနှင့် စာအုပ်ပြုစုထုတ်ဝေရေးဆပ်ကော်ဖော်က ထုတ်ဝေသည်။

ရောင်းရန်ပဟုတ်ပါ။

မန္တလေးတက္ကသိုလ် တည်ထောင်သူ
ဒုတိယအဓိပတိ

ဆရာကြီးဦးကိုလေး

(ဇေယျာမောင်)

(၁၉၁၃-၂၀၁၃)

ရာပြည့် အထိမ်းအမှတ်

စာတမ်းဖတ်ကြားရေးနှင့် စာအုပ်ပြုစုထုတ်ဝေရေးဆပ်ကော်မတီက
ထုတ်ဝေသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်

၂၀၁၃၊ ဩဂုတ်လ

မာတိကာ

စဉ်	စာမျက်နှာ
၁။ အမှာစာ	၁
၂။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ လက်ရေးမူ	၂
၃။ စိန်ပန်း (ကဗျာ) - ဒေါက်တာဇော်နိုင်(မြန်မာစာ)	၃
၄။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း	၅
၅။ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဒုတိယအဓိပတိ ဆရာကြီးဦးကိုလေး ဒေါက်တာသိမ်းမြင့်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ငြိမ်း)	၁၀
၆။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာ - ဒေါက်တာစိုင်းနော်ခေး၊ ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး သမိုင်းဌာန	၃၂
၇။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ ဘာသာပြန်စွမ်းရည် - Dr Sann Myint	၆၂
၈။ လူတော်များကို ရွေးချယ်ချီးမြှောက်တတ်သော ဆရာကြီး- ဦးမြင့်ဆွေ၊ မဟာဝိဇ္ဇာ-လန်ဒန်	၁၂၂
၉။ စက္ကဖြူပြဇာတ်-ဦးတင်မြင့်၊ ပါမောက္ခ(ငြိမ်း)၊ မြန်မာစာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်	၁၃၂
၁၀။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ဒုတိယအဓိပတိဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်းဆိုင်ရာပြင်ဆင်ချက်နှင့်ဖြည့်စွက်ချက်များ ဦးဟန်တင့်၊ ပါမောက္ခ(ငြိမ်း)၊ အရှေ့တိုင်းပညာဌာန	၁၅၃
၁၁။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးနှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့ ဒေါက်တာလှအောင်(မြန်မာစာ)	၁၇၁

အမှာစာ

ဤစာအုပ်သည်ဆရာကြီးဦးကိုလေး(ဇေယျာမောင်)၏ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကဂုဏ်ပြုထုတ်ဝေသော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည်ကမ္ဘာ့သမိုင်းဝင်မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးဖြစ်လာအောင်အခြေအနေ အခက်အခဲအမျိုးမျိုးကြားထဲမှ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးရှိသော စာပေများကိုလည်းရေးသားပြုစုခဲ့သည့်စာဆိုတစ်ဦးလည်းဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးဘာသာ၊ သာသနာအကျိုးကို ကိုယ်စွမ်းဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ စေတနာရှေ့ထား၍ ကြိုးပမ်းခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း သမိုင်းသက်သေများရှိပါသည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်အတွက် ပညာရှင်များက စာတမ်းများဖတ်၍ဂုဏ်ပြုကြပါသည်။ ဆောင်းပါးများ၊ ကဗျာများရေး၍ ဦးညွှတ်ကြပါသည်။ ထိုစာများကိုစုစည်း၍ ဂုဏ်ပြုအမှတ်တရစာအုပ်အဖြစ် စီစဉ်ထုတ်ဝေလိုက်ပါသည်။

ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်ပွဲ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အဖက်ဖက်မှ ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြအေးနှင့်အလှူရှင်များ၊ ဝိုင်းဝန်းအကြံဉာဏ်ပေးဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ကော်မတီဝင်အသီးသီးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

စာတမ်းဖတ်ကြားရေးနှင့် စာအုပ်ပြုစုထုတ်ဝေရေးဆပ်ကော်မတီနှင့်စာတမ်းရှင်များ၊ဆောင်းပါး၊ကဗျာစာမူရှင်များကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ဒေါက်တာဝင်တွေမြင့်

ပါမောက္ခချုပ်

မန္တလေးတက္ကသိုလ်

အတွင်းရေးမှူး

ဆရာကြီးဦးကိုလေး ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

အစည်းအရုံး၊ ကျင်းပရေးဗဟိုကော်မတီ

ဤကျောင်းတွင် ကျွန်တော်များ သင်ကြား ပို့ချ လျက်ရှိသော ပညာရေး ခုနစ်မှာ၊ စာမေးပွဲဒေသလက်မှတ်ရရှိ ပညာသင်ကြား ခုနစ် မဟုတ်ဘဲ။ ။

ရှေ့သွား ခု ဖျားများကို ဘေးကျ ခေရန် လက်ခွဲ၊ ညွှန်ပြု လျက်၊ သင်ကြား သိဖို့မေ့၊ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်၊ တာဝန်ဝတ္တရား သိနားလည်ရုံ၊ ခုနစ်ကမ်း ဥပဒေ စောင့်သိ ရှိသော တတ်သော ကိုယ်ချိုး ကိုယ်ချွန် ပုဂ္ဂိုလ် များ ဖြစ်မြောက်လာရန် ရည်ရွယ်ရင်းဖြင့် သင်ကြား ပို့ချ ခေရကား စာသင်ခန်းတွင်သာ ဆရာ နှင့် တပည့်တွေ့ဆုံ သိရှိ သည် မဟုတ်ဘဲ။ ကစားတွင်း ကျောင်းဆောင်နှင့် ပြင်ပ ဆက်သွယ် ရေးများတွင် နာခန့်သဖြင့် သွန်သင် ဆုံးမ ခုနစ်လမ်း ပြုသလျက်ရှိ ပါကြောင်း။

ထိုမှတပါးလည်း စာပေကိုသာ ပို့ချ လျက်၊ ပညာ ဒေသခံ ရှာဖွေခြင်း၊ တည်းဟူသော သုတေသန လုပ်ငန်း မရှိသော တက္ကသိုလ်သည် ဒေသက မရှိသော တက္ကသိုလ်ဟု ယူဆသည့် ခေလျောက်၊ ဒေချိန်ဒေခါ ကာလအားလျော်စွာ ကမ္ဘာ့ စုစုပေါင်း ပညာရပ်များသို့ ကျ်ကျောင်း တိုက်မှလည်း ဖြည့်စွက် သည့်သွင်း နိုင်ရန် ဆရာ ဆရာမ ဒေပေါင်းတို့က ကြိုးစား ကြံဆောင်ကြ မည် ဖြစ်ပါကြောင်း။

(ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ လက်ရေးမှ)

မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်၊ ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ အစီရင်ခံစာ။

မန္တလေးယူနီဗာစတီကောလိပ် နှစ်(၅၀)ပြည့်ရွှေရတုပဂ္ဂုဏ်းမှ ကူးယူ ဝတ်ပြပါသည်။

စိန်ပန်း

ပင်နီရောင် မုတ်သုံဦးမှာ

ဖူးခဲ့တယ်

ပွင့်ခဲ့တယ်

မွှေးခဲ့တယ်

(ပြီးတော့)

အရိပ်တွေ ဝေပေးခဲ့တယ်။

ပေးဆပ်ခြင်း နှလုံးသားမို့

ပတ္တမြားရည်တွေ ပြည့်ဝ

လောကရင်ပြင်မှာ

ကြယ်စင်တစ်စင်းလို တောက်ပခဲ့ပြီ။

ရဲရင့်ခြင်းဟာ သူ့ရဲ့ဂုဏ်

ပွင့်ရဲဝေရဲခြင်းဟာ သူ့ရဲ့မာန

(အို...ကွယ်)

ကြွေရဲခြင်းဟာလည်းသူ့ရဲ့ဒဿန

သမိုင်းတွေက သာဓက သက်သေပေါ့။

ဟော...

မျိုးဆက်သစ် မိုးကောင်းကင်မှာ

ရနံ့သစ်တစ်ခုနဲ့

နှစ်တစ်ရာစာ "ဥ" ထားတဲ့ ပတ္တမြားတွေ

ရာစုအသင်္ချေထိ နိုးထရှင်သန်နေဦးတော့မယ်။

ဒေါက်တာဇော်နိုင် (မြန်မာစာ)

Sein Pamm
(Poinclana regla)

Budded,
Bloomed,
Be redolent in monsoon;
(And...)
shared shades in through.

Brightened like a star,
In this world,
Because of giner's heat;
With reddish quality filled up.

Bravery's his Fame,
Eager to bloom's his pride,
Dare to fall's his philosophy,
That've been proved in this history.
Look!....

With fresh Fragrance,
Fresh blood rubies in the sky,
That've been laid during a century,
Will live long till an eternity.

Dr. Zaw Naing (Myanmar)

Translated by Eng:Dept

ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

ဆရာကြီးဦးကိုလေးကို ၁၉၁၃ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ၂၃ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းမြို့၌ အဘဦးဘကောင်း၊ အမိဒေါ်တင်တို့က မွေးဖွားသည်။ မန္တလေးမြို့ ဥပစာကောလိပ်နှင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၃၄ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှဘီအက်စ်စီ၊ ဓာတုဗေဒ ဂုဏ်ထူးဖြင့်ဘွဲ့ရသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဓာတုဗေဒဌာနတွင် နည်းပြ ဆရာအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ၁၉၃၆ခုနှစ်၌ စိုက်ပျိုးရေးဓာတုဗေဒ ပညာသင်ဆရာဖြစ်ဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပညာသင်သွားခဲ့ရာ လန်ဒန် တက္ကသိုလ်မှ M.Sc (Lond) A.I.C.D.I.C ဘွဲ့များရခဲ့သည်။

၁၉၄၁-၄၅ခုနှစ်တွင်စိုက်ပျိုးရေးကောလိပ်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးဌာန၌ လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၅-၄၆ခုနှစ်တွင် အထက်မြန်မာပြည် ပြန်ကြားရေး ဌာန၊ ပြည့်သူ့ဆက်ဆံရေးအရာရှိချုပ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံ့တာဝန် များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၅၀-၅၆ခုနှစ်များတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကော်နဲလ်တက္ကသိုလ် နှင့် ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ်တို့တွင် တက္ကသိုလ်အုပ်ချုပ်ရေးပညာရပ်များ အတွက် ဘွဲ့လွန်သင်တန်းများ တက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၇-၁၉၅၇ခုနှစ် (၁၀)နှစ်ကာလအထိ မန္တလေးကောလိပ် ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်မန္တလေး

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

တက္ကသိုလ်၏ ပထမဆုံးသော ဒုတိယအဓိပတိအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။

ဦးကိုလေးသည် အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝမှစ၍ဆောင်းပါး၊ ကဗျာ၊ ဝတ္ထုတိုများကို သူရိယ၊ စာပေလောက၊ ဒို့ခေတ်မဂ္ဂဇင်းစသည်တို့၌ မျိုးချစ်မောင်၊ သိပ္ပံမောင်၊ ဇေယျာမောင် ကလောင်အမည်များဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။

၁၉၄၅ခုနှစ်တွင် “စက္ကူဖြူပြဇာတ်”ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်နိုင်ငံရေးသမိုင်းစာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ “သီပေါမင်းနှင့်နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ” စာအုပ်ကို ၁၉၆၅ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၉၀ပြည့်နှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် စာပေဗိမာန်စာမူဆုများ စတင်ပေးသည့်နှစ်မှစ၍ ဘာသာပြန်စာပေဆုကို သုံးနှစ်ဆက်တိုက် ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့သည်။

၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် “လီနင်ဂရက်မြို့တော်ကြီးကို ရန်သူဝိုင်းထားစဉ်က ရက်ပေါင်း၉၀၀” စာမူခေါင်းစဉ်ဖြင့်စာပေဗိမာန်စာမူဆု၊ဘာသာပြန်ဒုတိယဆုရရှိခဲ့သည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ရုရှားနိုင်ငံ၊ လီနင်ဂရက်မြို့တော်ကြီးကို ဂျာမနီတပ်များက ၁၉၄၁ခုနှစ်၊ ဇွန်လ(၂၂) ရက်နေ့မှ ၁၉၄၄ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၂၇ရက်နေ့အထိ ရက်ပေါင်း၉၀၀ကျော်တိုင်တိုင်

ဝိုင်းထားစဉ် လီနင်ဂရက်မြို့သူမြို့သားများ အစာငတ်၊ ရေငတ်နှင့် ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဒဏ်ခံကြရပုံ၊ အသက်မသေဘဲကျန်ခဲ့သူများမှာ လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခအပုံပုံကို အလူးအလဲခံကြရပုံ၊ ယင်းဆင်းရဲအပေါင်း မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြံဆောင်ကြပုံ၊ ယင်းသို့နာဇီတို့၏ဘေးရန်ကို လီနင်ဂရက်မြို့တော်သူမြို့တော်သားများ အလူးအလဲခံနေရစဉ် မော်စကို မြို့တွင်း၌ နိုင်ငံရေးလျှို့ဝှက်တိုက်ပွဲများ ကြောက်ဖွယ်လိလိဖြစ်နေပုံ၊ နိုင်ငံရေးစစ်တလင်းတွင် ကြောက်ဖွယ်လိလိ အာဏာလုပွဲကြီးဖြစ်ပုံ၊ ရန်သူဝိုင်းစဉ်က အကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ်စာတမ်းများ ကို ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ပြီးမှ ထုတ်ဝေခွင့်ပြုခြင်း၊ တရားဝင်မှတ်တမ်းများ ကို ဖျောက်ပစ်ခြင်းများပြုလုပ်ကြပုံတို့ကို ဘာသာပြန် ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးကိုလေးသည် အဏ္ဏဝါလောကစာမူဖြင့် စာပေဗိမာန်ဘာသာပြန်ပထမဆုကို ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သမျှများ၊ ပင်လယ်ရေ၏အံ့ဖွယ်ရာ၊ ပင်လယ် တွင်းမှရနိုင်သော ဓာတ်သတ္တုများနှင့် အခြားပစ္စည်းများ၊ ပင်လယ်ထဲရှိ သက်ရှိအရာများ၊ အနာဂတ်တွင် မျှော်မှန်းဖွယ်ရာများ၊ ပင်လယ်ကြမ်းပြင် ပေါ်ရှိ တောင်တန်းများ၊ ရေအောက် အညစ်အကြေး အမှိုက်သရိုက်များ၊ သမုဒ္ဒရာအောက်ခြေတွင်းသို့ တူးဆွကြည့်ပုံများကို ဘာသာပြန် ရေးဖွဲ့

ထားသည်။ ၁၉၇၁ခုတွင် ဆီရောဇာစာမူဖြင့် စာပေဗိမာန်ဘာသာပြန် ပထမဆု ရရှိခဲ့သည်။

ကလောင်အမည် ဇေယျာမောင်အမည်ခံ ဦးကိုလေးသည် ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှစ၍ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေများကို ရေးသားခဲ့သည်။ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် “မြတ်ဗုဒ္ဓဒေသနာ”၊ “မြန်မာ့ဂုဏ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဆရာကြီး ဦးဘခင်” စာအုပ်များ ရေးသား၍ မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဓမ္မဏှာတရားတော်ကြီးနှင့် အနတ္တလက္ခဏာသုတ်တရားတော်ကြီးတို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုပြီး ကိုယ်တိုင်ရေး ပိဋကတ်လမ်းညွှန် (Guide to Tipitaka) ကို ထုတ်ဝေခဲ့ရာ အိန္ဒိယပြည်၌ ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဇေယျာမောင်အမည်ခံ ဦးကိုလေးသည် မင်းကွန်းတိပိဋကဓရ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကဆရာတော်ကြီး ပြုစုရေးသားတော်မူခဲ့သော မဟာဗုဒ္ဓဝင် ခြောက်ကျမ်း(ရှစ်အုပ်)ကို အငြိမ်းစားပါဠိပါမောက္ခဦးတင့်လွင်နှင့်တွဲဖက် ၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုရင်း နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) ဗုဒ္ဓသာသနာပြန်ပွားရေးဌာန၌ တွဲဖက်ဌာနမှူးအဖြစ်စာပေပို့ချ ခဲ့သည်။

ထိုမျှမက ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း၊ စာပေဗိမာန် မြန်မာ့ရည်ညွှန်းကျမ်းစီစဉ်ရေးအဖွဲ့၊ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

၉

ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ၁၉၉၅ခုနှစ်အတွက် ပခုက္ကူဦးအုံးဖေ တစ်သက်တာစာပေဆုနှင့် နိုင်ငံတော်က ချီးမြှင့်သော ဝိဇ္ဇာပညာထူးချွန် တံဆိပ်(ပထမဆင့်)ကို ရရှိခဲ့သည်။

ဦးကိုလေးသည် ပါမောက္ခချုပ်ရိပ်သာ၊ သာသနာ့တက္ကသိုလ်ဝင်း၊ ကမ္ဘာ့အေးကုန်းမြေ၊ မရမ်းကုန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့၌ ၂၀၀၃ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၅)ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

****

မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ဒုတိယအဓိပတိ ဆရာကြီးဦးကိုလေး

ဒေါက်တာ သိမ်းမြင့် (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် - ငြိမ်း)

ဦးကိုလေး ဒုတိယအဓိပတိ (၁၉၅၀-၆၀)

❖ ပုပ္ဖာစရိယ

ဇေယျာပူရစစ်ကိုင်းမြို့၊ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ သစ်ပင်တစ်ပင်
တွင် အောင်နိုင်သူဖြစ်တို့သည် လူဆိုးဓားပြ၏အလောင်းကိုချိတ်ဆွဲ
ထားပြီး မြို့လူထုကို လာရောက်ကြည့်စေသည်။ ဤနည်းဖြင့် မြို့လူထု
ကို ခြိမ်းခြောက်သည်။ အမှန်စင်စစ် ထိုအလောင်းသည် လူဆိုးဓားပြ၏
အလောင်းမဟုတ်၊ မြန်မာမျိုးချစ်တစ်ဦး၏အလောင်းသာဖြစ်ချေသည်။
သင်္ဘောများဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် ဆန်တက်လာသော
ဗြိတိသျှတပ်များသည် စစ်ကိုင်းဆိပ်ကမ်းတွင်သင်္ဘောကပ်၍အောင်နိုင်သူ

ပီပီ ကမ်းပေါ်တက်၍ ဟန်ရေးပြကြသည်။ ခြိမ်းခြောက်ကြသည်။
ထိုအချိန်တွင် မျိုးချစ်တစ်ဦးသည် ဓားရှည်ကို ဆွဲကိုင်ပြီး ဗြိတိသျှနှင့်
ကုလားစစ်သားများဆီသို့ တစ်ရိုက်ထိုးဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခတ်ပိုင်းပါ
တော့သည်။ ဗြိတိသျှများ အငိုက်မိပြီး သေသူသေ၊ ဒဏ်ရာ ရသူရနှင့်
ရုတ်ရုတ်သံသံ ဖြစ်သွားပြီးမှ မျိုးချစ်သူရဲကောင်းကို ဖမ်းနိုင်ပါတော့
သည်။ ၎င်းကိုဓားပြဟုကင်ပွန်းတပ်ပြီး အလောင်းကိုသစ်ပင်တွင်ချိတ်ဆွဲ
၍ မြို့လူထုကို ကြည့်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်ရပ်ကို ဦးဘကောင်း
မြင်သည်။ ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်တင်လည်း မြင်သည်။ ဦးဘကောင်းသည်
မြို့ဝန်အနွယ်တော်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး မျိုးချစ်စိတ်ထက်သန်သောစာပေပညာရှိ
တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့က ကမ်းလှမ်းသော မြို့အုပ်ရာထူးကို
လက်မခံဘဲ စာပေကိုသာ လိုက်စားသူဖြစ်သည်။ ဇနီးဒေါ်တင်ကလည်း
ဦးဘကောင်းကို အပြစ်မမြင်ဘဲ ကြည်ဖြူစွာပင် (လှေသင်းအတွင်းဝန်
၏အနွယ်တော်ပင်ဖြစ်သော်လည်း)ဈေးရောင်း၍ အိမ်ထောင်တာဝန်ကိုယူ
ခဲ့သူဖြစ်သည်။ နယ်ချဲ့ရန်သူကို ရင်ဆိုင်တွန်းလှန်နိုင်ရန်၊ မျိုးချစ်စိတ်
မည်မျှပင် ပြင်းထန်စေကာမူ၊ ဓားရှည်သည် သေနတ်နှင့်အမြောက်ကို
မအောင်နိုင်ရာဟူသောသဘောတရားကို ဒေါ်တင်သည် အခါခါဆင်ခြင်
မိသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူတို့၏သားငယ် မောင်ကိုလေးကို ခေတ်မီ
လက်နက်နှင့် အတတ်ပညာများကို ကောင်းစွာသင်ယူပြီး ဗြိတိသျှတို့ကို

ရင်ဆိုင်ရန် နားသွင်းပေးလေ့ရှိသည်။ “ဓားရှည်သည် သေနတ်ကို အန်မတုနိုင်ဘူး-သားရေ” ဆိုတာမျိုးကိုလည်း ပြောလေ့ရှိခဲ့သည်။

အသက်ခြောက်နှစ်အရွယ်လောက်မှစ၍ မောင်ကိုလေးသည် စာပေပညာရှင်ဖခင်ဦးကောင်း၏ သင်ပြပေးမှုကြောင့် မြန်မာစာပေကို ငယ်စဉ်ကပင်နဲ့စပ်ခဲ့သည်။ အရွယ်ရောက်ပြီးလူကြီးအချို့ပင် နားလည်ရ ခက်ခဲသော ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးကောင်း၏ လန်ဒန်သွားမှတ်တမ်းကို မောင်ကိုလေးသည် ဖတ်ရှုနားလည်ခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းနေသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စက်မှုအတတ်ပညာ များကို မင်းကြီးဦးကောင်းသည် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ဤမှတ်တမ်းပါ အချက်များနှင့် မိခင်၏ပြောစကားများအရ ဓားရှည်သည် သေနတ်ကို အန်မတုနိုင်၊ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်တစ်ခုတည်းဖြင့် မလုံလောက်၊ အနောက် တိုင်းသိပ္ပံပညာရပ်များဖြင့်သာ ဗြိတိသျှတို့ကို အန်မတုနိုင်သည် ဟူသော သဘောတရားကို မောင်ကိုလေးသည် ငယ်စဉ်ကပင် သဘောပေါက်ခဲ့ သည်။

◆ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ကိုကိုလေး

၁၉၁၃ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားခဲ့သော မောင်ကိုလေးသည် ၁၉၂၉ခုနှစ် တွင် မန္တလေးဥပစာ ကောလိပ်သို့ရောက်ခဲ့သည်။ အသက်မပြည့်သဖြင့်

၁၉၂၉ ဩဂုတ်လရောက်မှ ကျောင်းသားအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရသည်။ သိပ္ပံတွဲကိုရွေးချယ်သင်ယူခဲ့ပြီး ဓာတုဗေဒဘာသာရပ်သည် ကိုကိုလေး၏ အနှစ်သက်ဆုံးဘာသာရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဓာတုဗေဒဘာသာရပ်တွင် ယမ်းလုပ်နည်းကိုသင်ရသဖြင့်ကြိုက်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဓာတုဗေဒကထိက Mr. B. K. Pal ၏ အသင်အပြကောင်းမှုကြောင့်လည်း ကိုကိုလေးသည် ဓာတုဗေဒကို စွဲလမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ ကောလိပ်တွင် ကိုကိုလေးသည် ကိုကျော်ငြိမ်း (နောင်တွင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်ဦးကျော်ငြိမ်း)၊ ကိုသိန်းဖေ (နောင်တွင် ဦးသိန်းဖေမြင့်)၊ ကိုလှမောင် (နောင်တွင် သံအမတ်ကြီး ဦးလှမောင်)တို့နှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။ စာတော်သော ကျောင်းသား ဖြစ်သလို အားကစား၊ စကားရည်လှပွဲနှင့် အခြားလူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများ တွင်လည်း စိတ်ဝင်စားသူဖြစ်ခဲ့သည်။

ကိုကိုလေး ဒုတိယနှစ် ဥပစာတန်းရောက်သည့်နှစ်တွင် မန္တလေး ဥပစာကောလိပ်၌ ပြဿနာတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ဥပစာကောလိပ် တွင် ပထမအစမ်း၊ ဒုတိယအစမ်း စာမေးပွဲများပြုလုပ်ပြီး ကျောင်း၏ အောင်ချက်ရာနှုန်းမြင့်မားစေရန်အတွက် ဒုတိယအစမ်းစာမေးပွဲကျသူများ အတန်းတင်စာမေးပွဲကြီးကို ဖြေခွင့်ပြုမည်မဟုတ်ကြောင်း၊ ကျောင်းအုပ်ကြီး ရုံးခန်းမှ အမိန့်စာထွက်သောအခါ ကိုကျော်ငြိမ်း (နောင် ဒုတိယ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးကျော်ငြိမ်း)နှင့် ကိုသိန်းဖေ(တိုင်းချစ်ဦးသိန်းဖေ)တို့ကအမိန့်

စာကို ကန့်ကွက်ကြတော့သည်။ ကိုကိုလေးသည် အစမ်းစာမေးပွဲများတွင် ပထမရသူဖြစ်သော်လည်း ဤကန့်ကွက်ချက်ကို ထောက်ခံပြီး ကိုကျော်ငြိမ်းတို့နှင့် ပူးပေါင်း၍ သပိတ်တိုက်ပွဲ ဆင်နွှဲတော့သည်။ စာတော်သောကျောင်းသားကပါသပိတ်အဖွဲ့တွင်ပါဝင်သဖြင့်ကျောင်းအုပ်ကြီး၏အမိန့်စာကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရသည်အထိ သပိတ်သည် အောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း ကိုကိုလေးအဖို့မူ ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ မာရှယ်ဆု (Marshall Prize) နှင့် လွဲရတော့သည်။ ဥပစာတန်းတွင် အတော်ဆုံးကျောင်းသားကို ကျောင်းအုပ်ကြီး Mr. Marshall ၏ဆုကို ချီးမြှင့်လေ့ရှိပြီး၊ ထိုနှစ်အဖို့ ကိုကိုလေးသည် ဆုရသူဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် ကထိကဆရာများက မျှော်မှန်းခဲ့ကြသော်လည်း သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားကို ဆုပေးသည့်အဖြစ် ရောင်လွဲလို၍ ထိုနှစ်အတွက် ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ဆုကို ချီးမြှင့်ခြင်း မပြုတော့ချေ။

ဒုတိယနှစ်တွင်(တိုင်းချစ်)ကိုသိန်းဖေနှင့်အတူ အမျိုးသားကျောင်းသို့သွားရောက်ပြီး လက်တွေ့ထိုးနည်းလေ့ကျင့်ရာမှ အမျိုးသားကျောင်းကျောင်းအုပ်ကြီးဦးရာဇော် (အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးရာဇော်)နှင့် သိက္ခမီးခဲ့ရပြီး ဦးရာဇော်၏ ဩဝါဒများကို ခံယူခဲ့သည်။ ဆရာကြီးဦးရာဇော်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထိုအချိန်က ပညာရေးကိုရှင်းပြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရက ဖွင့်လှစ်သည့် အထက်တန်းကျောင်း

(Government High School) ဆို၍ စစ်တွေ၊ ရန်ကုန်၊ စစ်ကိုင်းနှင့် မြစ်ကြီးနား အားလုံးပေါင်းမှ (၄)ကျောင်းသာ ရှိကြောင်း၊ အမျိုးသား ပညာရေးကျောင်းများအနေဖြင့်လည်း ပျော်ဘွယ်၊ မိတ္ထီလာ၊ မန္တလေးနှင့် ရန်ကုန်မြို့မကျောင်းသာရှိကြောင်း၊ ခရစ်ယာန်သာသနာပြုကျောင်းများက အများစု ဖြစ်နေကြောင်း၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ရောက်သည့် ကျောင်းသားအများစုမှာ ခရစ်ယာန်ကျောင်းထွက်များသာ ဖြစ်ကြောင်း၊ အမျိုးသားကျောင်းများ၌ ဒုတိယတန်းလောက်ကစပြီး ရိုက်သွင်းထား သည့် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်၊ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်၊ သူတစ်ပါးအကျိုး သယ်ပိုးလိုသည့်စိတ်ဓာတ်၊ ကိုယ်ကျိုးမဖက်သည့် စိတ်ဓာတ်များသည် တက္ကသိုလ် ရောက်သောအခါ၊ ယိုင်နဲ့ပျက်စီးသွားသည်ကို တွေ့ရ၍ အားမလိုအားမရဖြစ်ကြောင်း၊ မန္တလေးမှာသာ တက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခု ထူထောင်ပြီးအမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များသွတ်သွင်းလိုက်လျှင်ကောင်းမှာပဲ ဟုပြောပါသည်။ ထိုကာလ(၁၉၂၉-၁၉၃၀)တွင် မန္တလေးရွှေမြို့တော်ကြီး ကို အင်္ဂလိပ်သိမ်းပိုက်ပြီး နှစ်ငါးဆယ်ခန့်ရှိပြီဖြစ်သော်လည်း၊ မန္တလေး တွင် တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရပုဂ္ဂိုလ်(၄)ဦးသာရှိသေး၍ မန္တလေးဥပစာကောလိပ် ကို တက္ကသိုလ်အဆင့် မြှင့်တင်ရမည်ဟု ထိုကာလကတည်းကဆရာကြီး ဦးရာဇော်နှင့် ကိုကိုလေးတို့က သန့်ဋ္ဌာန်ချမှတ်ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆရာကြီး ဦးကိုလေးက မန္တလေးယူနီဗာစတီကောလိပ်နှစ်ငါးဆယ်ပြည့်အခမ်းအနား

တွင် ပြောခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း မန္တလေးတက္ကသိုလ် သန္ဓေတည်
သည့်ကာလမှာ ၁၉၂၉/၁၉၃၀ ဖြစ်ပါသည်ဟု ဆရာကြီးဦးကိုလေးက
ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးတို့ ဥပစာတန်းအောင်သူ(၃၆)
ယောက်ရှိရာ (၆)ယောက်သာတက္ကသိုလ်သို့သွားနိုင်ခြင်းသည် ဦးကိုလေး
တို့၏သန္နိဋ္ဌာန်ကို ပိုမိုခိုင်မာလာစေတော့သည်။

ရန်ကုန်ယူနီဗာစတီကောလိပ်သို့ ရောက်သောအခါ ကိုကိုလေး
သည်ဓာတုဗေဒဂုဏ်ထူးတန်းသို့တက်ခဲ့သည်။တစ်ဖက်မှလည်း အားကစား
ကို လိုက်စားပြီး ယုဒသန်ကောလိပ်၏လက်ရွေးစင်ကို အလဲထိုးခြင်း
ဖြင့် Light weight လက်ဝှေ့ချန်ပီယံဖြစ်ခဲ့သည်။ ကိုကိုလေးသည်
၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဓာတုဗေဒဂုဏ်ထူးတန်းကို အဆင့်မြင့်မြင့်အောင်ခဲ့
သည်။

◆ ဝန်ထမ်းဦးကိုလေး

ဘွဲ့ရပြီးနောက် သူငယ်ချင်းအချို့နှင့်အတူ ဦးကိုလေးသည်
စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးတွင် ယာယီဝန်ထမ်းအဖြစ် လုပ်သည်။ အသေးအဖွဲ့
အလုပ်များကိုသာ လုပ်ရပြီး ရှိပြီးသားအိန္ဒိယလူမျိုးဝန်ထမ်းများ၏ ငြူစု
ခြင်းကို မခံလိုတော့သဖြင့် ဦးကိုလေးသည် စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးမှ ထွက်ခဲ့
သည်။ ဘွဲ့ရပြီးစတွင်မန္တလေးမှသူငယ်ချင်းဦးလှကျော်နှင့်တွဲ၍ “ဒို့ခေတ်”

လစဉ်ထုတ်မြန်မာမဂ္ဂဇင်းကို ထူထောင်သည်။ မဂ္ဂဇင်းတွင် ဗဟုသုတ ဖြစ်ဖွယ် ဆောင်းပါးများ၊ ကဗျာများ၊ ဝတ္ထုတိုများအပြင် ဦးကိုလေး ၏ “ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ယမ်းလုပ်နည်း” ဆောင်းပါးပါခဲ့သည်။ မန္တလေးမှ အရေးပိုင်နှင့်ခရိုင်ပုလိပ်ဝန်ထောက်တို့က “ဒို့ခေတ်”မဂ္ဂဇင်းကို သတိထားကြည့်နေသည့် ကာလ၌ပင် “အကျွန်တို့ဝန်” အမည်ရှိသော ဆောင်းပါးပါရှိပြန်ရာ အာဏာပိုင်များသည် မဂ္ဂဇင်းကို ချိတ်ပိတ်လိုက် တော့သည်။ လူမျိုးခြားများသည် တစ်စတစ်စနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကို ဝါးမျို တော့မည်ဟူသော သဘောဆောင်သည့် အချက်အလက်များကိုဒို့တာဝန် ဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၃၆ခုနှစ် ကျောင်းသားသပိတ်တွင် ကျောင်းသား မဟုတ်တော့သော ဦးကိုလေးသည် ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် မစ္စတာရာရုစ်နှင့် တွဲ၍ တရားဟောခြင်း၊ စကားပြန် လုပ်ပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ICS စာမေးပွဲတွင် ဖြေနိုင်သော်လည်း ရွေးချယ်ခြင်း မခံရချေ။ အသက်ငယ်သေးသဖြင့် နောက်ထပ်ဖြေဆိုခွင့်ရှိသေးသော်လည်းမဖြေဆိုတော့ဘဲရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဓာတုဗေဒဌာနသရုပ်ပြအဖြစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီးနောက်၁၉၃၅ခုနှစ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးကောလိပ်၌ လက်ထောက်ကထိကအဖြစ် ရာထူးတိုးမြှင့်ခန့် ထားခြင်းခံရပါသည်။ ၁၉၃၆ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် အင်ပီရီယယ်ကောလိပ်သို့ စိုက်ပျိုးရေးဓာတုဗေဒပညာသင် ပို့လွှတ်ခံရပါ

သည်။ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်မှ M.Sc, A.I.C, D.I.C ဘွဲ့နှင့် ဒီပလိုမာများကို ရခဲ့ပါသည်။ လန်ဒန်တွင်ရှိစဉ် ဦးကံကြီးနှင့်တွဲဖက်၍မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေပြဿနာစာအုပ်ကို ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဦးကံကြီး၊ ဦးသိန်းဟန်တို့နှင့်အတူ ပါရီတွင်ကျင်းပသော ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားများ ကွန်ဖရင့်သို့ တက်ပြီး ကိုအောင်ကျော်ကျဆုံးရပုံကို တင်ပြဆွေးနွေးရာ၊ ဗြိတိသျှတို့၏ လုပ်ရပ်ကို ကွန်ဖရင့်ကတစ်ခဲနက်ရှုတ်ချကြပါသည်။ ကမ္ဘာစစ်၏စစ်ရိပ်စစ်ငွေသန်းလာသည့်အချိန်တွင် ဆရာကြီးဦးရာဇော်ကလည်း ပြန်လာခဲ့ရန် လူကြံ့ဖြင့်မှာသဖြင့် မြန်မာပြည်သို့ ၁၉၄၂ခုတွင် ပြန်လာခဲ့ပါသည်။ မန္တလေးစိုက်ပျိုးရေးကောလိပ်တွင် ဓာတုဗေဒပညာရှင်အဖြစ် အမှုထမ်းပါသည်။ လန်ဒန်တွင် သီသီလေးလွတ်ခဲ့သော စစ်ကြီးသည် မန္တလေးအထိ လိုက်၍လာချေပြီ။ စိုက်ပျိုးရေးကောလိပ် စာကြည့်တိုက်မှ စာအုပ်စာတမ်းများ လက်တွေ့ပစ္စည်းကိရိယာများကို စစ်မီးဘေးမှ လွတ်ကင်းရာသို့ ပို့ဆောင်ရန် ဦးကိုလေးသည် အရဲစွန့်၍ ကြိုးစားသော်လည်း ရထားပေါ်ဗုံးကျသဖြင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးရလေတော့သည်။

◆ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီး ထူထောင်ခြင်း

မန္တလေးဥပစာကောလိပ်၊ မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ်နှင့်သီးခြား တက္ကသိုလ်တို့ကို အခက်အခဲမျိုးစုံကြားမှ ကြိုးစားထူထောင်ခဲ့ရပုံများကို

ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ယူနီဗာစီတီကောလိပ်ရွှေရတုအခမ်းအနားနှင့် ဆရာကန်တော့ပွဲတွင် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဟောပြောခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီး၏ ဟောပြောချက်တိပ်ခွေထဲမှ ကောက်နုတ်တင်ပြပါမည်။

ဂျပန်တော်လှန်ရေးအပြီး ကက်(စ်)ဘီအစိုးရ လက်ထက်တွင် ဆရာကြီးဦးရာဇော်သည် မန္တလေးခရိုင် ဖဆပလဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပြီး ဦးကိုလေးသည် အထက်မြန်မာပြည်ပြန်ကြားရေးတာဝန်ခံဖြစ်လာပါသည်။ ၁၉၄၆ခု စက်တင်ဘာလ(၂၈)ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော ကြားဖြတ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ကျမ်းသစ္စာ ကျိန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီး ဦးရာဇော်သည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ကြားဖြတ်အစိုးရတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ မန္တလေးခရိုင် ဖဆပလ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို ဦးကိုလေးအား လွှဲရန် ပြင်ဆင်ပါသည်။ ဦးကိုလေးက နိုင်ငံရေးတွင် မလုပ်ဘဲ ပညာရေးတွင်သာ ဇောက်ချလုပ်ပြီး ယခင်က ရည်မှန်းခဲ့သည့် မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဖြစ်မြောက်ရေးကိုသာ လုပ်လိုပါ သည်ဟု တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဦးကိုလေးသည် စိုက်ပျိုးရေး ဓာတုဗေဒကထိကဖြစ်ပြီး ဆရာကြီးဦးရာဇော်သည် ပညာရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာပါသည်။ ယခင်ရည်မှန်းချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အချိန် သင့်ပါပြီဟု ဦးကိုလေး၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ၁၉၄၇ခု မေလ(၂၉) ရက်တွင် ဦးကိုလေးအား မန္တလေးဥပစာကောလိပ် ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ရေး

တာဝန်နှင့် ကျောင်းအုပ်ကြီး ခန့်ထားလိုက်ကြောင်း အမိန့်စာထုတ်ပြီး၊ မိတ္တူကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကောင်စီသို့ လိုအပ်သည်များကိုဆောင်ရွက် ရန်ဟူသော မှတ်ချက်နှင့်အတူ ပို့လိုက်ပါသည်။ ဤလုပ်ရပ်သည် တည်ဆဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကျော်လွှားလုပ် ခြင်းဖြစ်သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ကြားဖြတ်အစိုးရလက်ထက်တွင်ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်၏အက်ဥပဒေသည် အသက်ဝင်ပြီးဖြစ်၍ တက္ကသိုလ်ကောင်စီ သည် တက္ကသိုလ်၏ကိစ္စအဝဝကို စီမံခန့်ခွဲရသည့် အာဏာအပြည့်အဝ ရှိပါသည်။ မန္တလေးဥပစာကောလိပ်ကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ရေးကိစ္စနှင့် ကျောင်းအုပ်ခန့်ထားရေးကိစ္စကို ကောင်စီက ဆုံးဖြတ်ပြီးမှ ပညာရေး ဝန်ကြီးဌာနသို့တင်ပြပြီး ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်စာထုတ်ပေးရန် ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးကိုလေးအား ဝန်ကြီးဌာနက တိုက်ရိုက်ခန့် ထားခြင်းသည် တက္ကသိုလ်ကောင်စီကို ဘေးဖယ်ထားရာ ရောက်သွားပါ သည်။

ဦးကိုလေးသည် ဦးလူမော်နှင့် ဦးဘရှင်တို့ နှစ်ဦးကိုခေါ်ပြီး မန္တလေးသို့သွားခဲ့ပါသည်။ ရတနာပုံဆောင်ကိုတယ်လီကွန်းဆက်သွယ်ရေး ရုံးကလည်းကောင်း၊ ပင်မဆောင်ကြီးကို အိန္ဒိယစစ်တပ်၏ စစ်ဆေးရုံ အဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ စိုက်ပျိုးရေး အရာရှိအိမ်(ယခု မြတမာဆောင်နေရာ) တစ်လုံးသာလွတ်သည့်အတွက်၊

အိမ်အပေါ်ထပ်တွင် ဦးကိုလေးနှင့် ဦးလူမော်ကနေပြီး အောက်ထပ်ကို ရုံးခန်းအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ရုံးခန်းတွင် စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်မရှိ၊ လက်နှိပ်စက်မရှိ၊ ဘာမျှမရှိကြောင်း ဆရာကြီးက ပြန်ပြောင်း၍ ပြောပါသည်။ ရတနာပုံဦးကြွယ်ထံမှ စားပွဲကုလားထိုင်များကို ဦးလူမော်က သယ်လာပြီး၊ မန္တလေးပြန်ကြားရေးရုံးမှ လက်နှိပ်စက်တစ်လုံးကို ဆရာကြီးက တောင်းယူခဲ့သဖြင့် ရုံးနှင့် အနည်းငယ်တူလာပါသည်။

မန္တလေးမှ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊ ပရိဘောဂဆိုင်များ၊ ဆွေမျိုးများကို ၃၀-၅-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ပြန်ကြားရေးရုံး၌ အစည်းအဝေး ခေါ်ပြီး “ကျွန်တော့်ကိုကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီးခန့်လိုက်ပြီ၊ ရုံးပရိဘောဂ ပစ္စည်းများ၊ ကျောင်းဆောင်အတွက် ခုတင်(၁၀၀) စာသင်ခန်း(၄)ခန်း အတွက် စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်၊ ကျောက်သင်ပုန်းများကို ဇွန်လ(၁၅)ရက် အတွင်း လိုချင်ပါကြောင်း၊ လောလောဆယ်ငွေချေရန် တစ်ပြားမှမရှိပါကြောင်း၊ နောက်မှအစိုးရထံသို့ တင်ပြတောင်းခံပေးမည် ဖြစ်ပါကြောင်း လိုအပ်သည့်အသားကို ဦးသာဌေး၊ ဦးချစ်တို့ထံမှ ရယူနိုင်ပါကြောင်း” ရှင်းပြရာ တက်ရောက်လာကြသူများက လိုလိုလားလားကူညီကြမည် ဟု ကတိပြုကြကြောင်း ဆရာကြီးက ပြောပါသည်။

ဇွန်လ(၁၅)ရက်တွင် ရန်ကုန်သို့ဆင်းပြီး ဆရာကြီးဦးရာဇော်ကို တွေ့ပါသည်။ ပရိဘောဂမှစ၍ စီစဉ်ထားပုံများကိုတင်ပြပြီး ဆက်သွယ်

ရေးရုံးက အဆောင်မှ မထွက်သေးကြောင်း၊ ပင်မဆောင်တွင်လည်း အိန္ဒိယစစ်တပ်စစ်ဆေးရုံ လုပ်ထားလျက်ရှိသေးကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဝန်ကြီး အဆင့်နှင့် ဆောင်ရွက်ပေးမှသာ အချိန်မီနိုင်ကြောင်း တင်ပြပါသည်။ ဝန်ထမ်းဆရာရရှိမှုအခြေအနေကိုမေးမြန်းသဖြင့်၊ တစ်ယောက်မှ မရသေးကြောင်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကိုယ်တိုင် ဆရာအင်အားမလုံမလောက် ဖြစ်နေကြောင်း တင်ပြပါသည်။ စာရွက်တိုလေးပေါ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဦးစောဟန် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး သုံးယောက်များလွန်းကြောင်း၊ ဒေါက်တာထင်အောင် တစ်ယောက်ကိုသာ ခန့်ထားပါ အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည့် စာကိုရေးပြီး ဦးစောဟန်ကိုပေးပေးရန် ဦးကိုလေးကို ပြောပါသည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးက ဒေါက်တာထင်အောင်ကိုတွေ့ပြီး စာပါအကြောင်းအရာကိုလည်း ပြောပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး (၃)ယောက်အစား၊ ဒေါက်တာထင်အောင်တစ်ဦးတည်းကိုသာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးခန့်ထားကြောင်းအမိန့်စာထွက်လာပါသည်။ မန္တလေးဥပစာကောလိပ်ဆရာရရှိရေးကို ဒေါက်တာထင်အောင်က ဆောင်ရွက်ပေးသဖြင့် ဆရာဂျန်မူနီ(အင်္ဂလိပ်စာ)၊ ဆရာဦးဘတုတ်(သင်္ချာ)၊ ဒေါ်အုန်း(ပါဠိ)နှင့် ဦးသိန်းမောင်(ပထဝီဝင်)တို့ကို မန္တလေးဥပစာကောလိပ်အတွက် ရပါသည်။

အလုပ်အကိုင်များ စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကျပ်ငွေနှစ်သောင်း (၂၀၀၀၀/-)နှင့် Station Wagon ကားတစ်စီး ထုတ်ပေးလိုက်သဖြင့်

အတော်အသင့်အဆင်ပြေသွားကြောင်း ဆရာကြီးကပြောပါသည်။ ဇွန်လ (၁၅)ရက်နေ့တွင် ကျောင်းသားအဆောင်ကို ကြေးနန်းဆက်သွယ်ရေး ဌာနမှ ပြန်လည်ရရှိသဖြင့်၊ ချက်ချင်းပင် ကျောင်းသားများ နေထိုင် နိုင်သော အခြေသို့ရောက်ရန် အပူတပြင်း ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ အခန်း များတွင် တံခါးမများ၊ ပြတင်းပေါက်များ တပ်ဆင်ခြင်း၊ လျှပ်စစ် မီးကြိုးများ သွယ်ခြင်း၊ ရေပိုက်များ တပ်ဆင်ခြင်း၊ စားဖိုဆောင်၊ ထမင်းစားခန်း၊ ရေချိုးခန်း စသည်တို့ကို ပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကို အပူတပြင်း ဆောင်ရွက်ရာ ဇူလိုင်လ(၁၄)ရက်နေ့တွင် ကျောင်းသားများ အသင့်နေထိုင်နိုင်သော အခြေသို့ရောက်ပါသည်။

မစ္စတာဂျွန်မူနီ၏ ကြိုးစားဆောင်ရွက်ပေးမှုကြောင့်၊ ပင်မဆောင် မှ စစ်ဆေးရုံကို ၁၉၄၇ခု၊ ဇူလိုင်လပထမပတ်တွင် ပြောင်းရွှေ့မည်ဟု ကတိစကားရသည်။ သို့သော် စစ်ဆေးရုံ ဗိုလ်မှူးကြီးက ပုဏ္ဏားမအက ကြည့်ချင်ပါသည်ဆို၍ ပုဏ္ဏားကုန်းမှ ပုဏ္ဏားမကို ငှား၍ ဧည့်ခံလိုက် ရသေးသည်ဟု ဆရာကြီးကပြောပါသည်။

ဇူလိုင်လ (၁၇)ရက်နေ့တွင် ကျောင်းဖွင့်စာသင်နိုင်ရန် ဇူလိုင်လ (၁၅)ရက်တွင် အပြီးစီစဉ်ရသည့် လုပ်ငန်းသည် ခက်ခဲလှပါသည်။ စစ်ဆေးရုံအဖြစ်လုပ်ထားသော ပင်မဆောင်(သုံးထပ်စလုံး)၊ဆက်သွယ်ရေး က အသုံးပြုပြီးမှပြန်ရသောရတနာပုံကျောင်းဆောင်တို့ကို သန့်ရှင်းရေး၊ ပရိဘောဂ ထည့်သွင်းရေး လုပ်ငန်းများမှာ လက်ဝင်လှပါသည်။ ဤသို့

အချိန်မီပြီးစီးအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းသည် ဆရာမူနီ၊ ဆရာဦးဘတုတ်၊ ဆရာဦးသိန်းမောင်၊ ဆရာမကြီးဒေါ်အုန်းတို့အပြင် ရုံးအုပ်ကြီးဦးလူမော်၊ PWDမှ ဦးအုန်းရွှေနှင့် ရေပိုက်ဆက်ဦးဟာရှင်တို့၏အကူအညီကြောင့်သာ ဖြစ်ပါကြောင်း ဆရာကြီး ဦးကိုလေးက ပြောပါသည်။

ဇူလိုင်လ(၁၇)ရက်နေ့ ကျောင်းစတင်ဖွင့်သောအခါ မြန်မာစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ ပါဠိ၊ ရာဇဝင်၊ ပထဝီဝင်၊ ဘောဂဗေဒ၊ သင်္ချာ၊ ရူပဗေဒ၊ ဓာတုဗေဒဘာသာရပ်များကို ပို့ချနိုင်ခဲ့သည်။ တက္ကဗေဒ(ယုတ္တိဗေဒ)နှင့် ဘောဂဗေဒဘာသာရပ်သင်ဆရာများအချိန်မီမရောက်နိုင်သဖြင့်ဩဂုတ်လတွင်မှ ထိုဘာသာရပ်သင်တန်းများ စတင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၁၉၄၇ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ(၂၅)ရက်၊ ယူနီဗာစီတီကောလိပ်ဖွင့်ပွဲတွင်တင်ပြသောဆရာကြီးဦးကိုလေး၏အစီရင်ခံစာတွင် “ဤကျောင်းတွင် ကျွန်တော်များ သင်ကြားပို့ချလျက်ရှိသော ပညာရေးစနစ်မှာ၊ စာမေးပွဲအောင်လက်မှတ်ရရုံ ပညာသင်ကြားနည်းမဟုတ်ဘဲ ရှေ့သွားနမူနာများကို အားကျစေရန် လက်ညှိုးညွှန်ပြလျက် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့၊ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်၊ တာဝန်ဝတ္တရားသိနားလည်၍ စည်းကမ်းဥပဒေစောင့်သိရှိသေတတ်သော ကိုယ့်ခူးကိုယ်ချွန်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်ရင်းဖြင့် သင်ကြားပို့ချနေရကား၊ စာသင်ခန်းတွင်သာ ဆရာနှင့်တပည့်တွေ့ဆုံသိရှိသည်မဟုတ်ဘဲ ကစားကွင်း၊ကျောင်းဆောင်

နှင့် ပြင်ပဆက်သွယ်ရေးများတွင် အစဉ်သဖြင့် သွန်သင်ဆုံးမနည်းလမ်း ပြလျက်ရှိကြောင်း” ဆရာကြီးက အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။

ထိုမှတစ်ပါးလည်း စာပေကိုသာပို့ချလျက်၊ ပညာအသစ်ရှာဖွေခြင်း တည်းဟူသော သုတေသနလုပ်ငန်းမရှိသော တက္ကသိုလ်သည် အသက် မရှိသော တက္ကသိုလ်ဟု ယူဆသည့်အလျောက်၊ အချိန်ခခါကာလ အားလျော်စွာ ကမ္ဘာ့စုစုပေါင်းပညာရပ်များသို့ ဤကျောင်းတိုက်မှ လည်း ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းနိုင်ရန် ဆရာ၊ ဆရာမအပေါင်းတို့က ကြိုးစားလျက် ရှိကြပါကြောင်းကိုလည်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ဤကား အမျိုးသားကျောင်းများ၏စိတ်ဓာတ်ပင်မဟုတ်ပါလော။

၁၉၄၇ခု၊ ဗအောက်တိုဘာလ (၂၅)ရက်၊ နံနက် ၇:၃၀ နာရီ တွင် ယူနီဗာစတီကောလိပ်ခေါ် ဒီဂရီကျောင်းကြီးဖွင့်ပွဲကို အောင်မြင် စွာကျင်းပခဲ့သည်။ မူလက ဆရာကြီးဦးရာဇော်ကိုယ်တိုင်တက်ရောက်ရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း မသမာသူများ၏လုပ်ကြံမှုကြောင့် ဇူလိုင်လ(၁၉)ရက် နေ့တွင် ဆရာကြီး ဦးရာဇော်ကွယ်လွန်သဖြင့် ပညာရေးဝန်ကြီးအသစ် တာဝန်ယူထားသည့် ဦးစောစံဖိုးသင်သည် ဖွင့်ပွဲသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့် ခဲ့သည်။ စိုက်ပျိုးရေးကောလိပ်မှ ဆရာ(၆)ဦးအပါအဝင် (၂၄)ဦးသာ ရှိ၍ ဆရာထပ်မံရရှိရေးကို ဆရာကြီးသည် ကြိုးစားပြန်ပါသည်။ ၁၉၄၈ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာအရ၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ် တွင် ဒီဂရီကောလိပ်အဖြစ် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော်လည်း ဘီအေ၊ ဘီအက်စီ

တန်းများ မဖွင့်နိုင်သေးဘဲ၊ ဘီအက်စီစိုက်ပျိုးရေး ပထမနှစ်ကိုသာစ၍
ဖွင့်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဆရာကြီးသည် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများကို ထူးချွန်ပြီး
လူတော်လူကောင်းများ ဖြစ်စေရေးအတွက် အစဉ်အားပေးသူဖြစ်သည်။
ဆရာကြီး၏ ကမကထပြုမှုကြောင့်၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် လောကဓာတ်
ပညာအသင်းကြီး၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဘောဂဗေဒအသင်း၊ မန္တလေး
တက္ကသိုလ် ပါဠိစာပေအသင်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ရေဒီယိုကလပ်နှင့်
မန္တလေးတက္ကသိုလ် သုခုမအနုပညာအသင်းကြီးများကို တည်ထောင်ပြီး၊
မြန်မာစာအသင်းကြီးက ရွှေပြည်ဦးဘတင်၏ ဟောပြောပွဲများ၊
ပိဋကတ်တိုက်မှူးကြီး ဦးခိုင်၏ ဟောပြောပွဲများ၊ ရာဇဝင်အသင်းကြီးက
ကြီးမှူး၍ ကျောက်စာဝန် ဦးလူဖေဝင်း၏ ရှေးဟောင်းတက္ကသိုလ်များ
ဟောပြောချက်များသည် ဗဟုသုတတိုးပွားစေသည်။

၁၉၄၇-၄၈ ပညာသင်နှစ်အတွက် ၁၉၄၈ခုနှစ်၊ မတ်လစာမေးပွဲ
တွင် ထူးချွန်သူများကို ရွှေတံဆိပ်ဆုချီးမြှင့်သည်။ ဓာတုဗေဒအတွက်
ဦးဘကောင်း၊ ဒေါ်တင် ရွှေတံဆိပ်ဆု (ဦးကိုလေး၊ ဒေါ်သန်းခင်က
ချီးမြှင့်သည်။)၊ ရူပဗေဒအတွက် နေပြည်တော်စတိုး ရွှေတံဆိပ်၊ သင်္ချာ
ဘာသာအတွက် လူထုရွှေတံဆိပ် (လူထုဦးလှနှင့် ဒေါ်အမာတို့က
ချီးမြှင့်သည်)တို့ကို ဒုတိယနှစ် ဥပစာတန်းတွင် ထူးချွန်သူများကို
ချီးမြှင့်ပါသည်။

ထိုချီးမြှင့်ပွဲတွင် ဦးဘရှိန် ဓာတုဗေဒသရုပ်ပြ၊ ဦးလူမော် ရုံးအုပ်စာရေးကြီးနှင့် ဦးမောင်ကြီး စာရင်းကိုင် စာရေးကြီးတို့ကိုလည်း အထူးဝတ္တရားကျေပွန်သည့်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ လက်မှတ်နှင့် ဆုချီးမြှင့်ခြင်းသည် ထူးခြားသော အတုယူဖွယ်ကောင်းသော လုပ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၄၈ခုနှစ်၌ ဒီဂရီကောလိပ်အဆင့်အတန်း အစမ်းတိုးမြှင့် ပေးခြင်း၊ ၁၉၅၁ခုနှစ်တွင် ယာယီတိုးမြှင့်ခြင်းမှ အမြဲတမ်း တိုးမြှင့်ခြင်း ခံရပါသည်။

ထိုသို့တိုးမြှင့်ခြင်းခံရသည့် အချိန်တွင် ဆရာအင်အားတိုးမြှင့် နိုင်ရေးအတွက် အိန္ဒိယမှဆရာများကို စာချုပ်၍ငှားရမ်းသလိုထူးချွန်သော မန္တလေးယူနီဗာစီတီကျောင်းထွက်ဘွဲ့ရများကို သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ် များတွင် ဆရာခန့်၍ နိုင်ငံခြားသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီး ကိုယ်တိုင် Guardianမဂ္ဂဇင်းပါ Mandalay University ဆောင်းပါး တွင် မန္တလေးမှ ပညာသင်စေလွှတ်လိုက်သူ ဓာတုဗေဒပညာသင်များ သည် အိဒင်ဘာရာတက္ကသိုလ်နှင့်အင်ပီရီယဲကောလိပ်၊လန်ဒန်တက္ကသိုလ် တို့တွင် သုတေသနလုပ်ငန်းများအောင်မြင်နေပုံများကို ထုတ်ဖော်ရေးသား ခဲ့သည်။

၁၉၅၂ခုနှစ်၊ (၅)နှစ်ပတ်လည် ကျောင်းဖွင့်ပွဲသဘင်ကြီးတွင် ယူနီဗာစီတီကောလိပ်၏ ဆောင်ရွက်ဆဲနှင့် ဆောင်ရွက်ရန်လျာထား သည့် လုပ်ငန်းစဉ်(၈)ရပ်ကိုတင်ပြပြီး ဤလုပ်ငန်းစဉ်များကိုအပြည့်အစုံ

ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပြီးသောအချိန်တွင် တက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခု၏အင်္ဂါရပ်များနှင့် ပြည့်စုံပြီးဖြစ်သဖြင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်သည်အထက်မြန်မာပြည်တွင် သီးခြားတက္ကသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် ငွားငွားစွင့်စွင့် တင့်တင့်တယ်တယ် ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆရာကြီးက အတိအလင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

တစ်ထောင့်ကိုးရာလေးဆယ့်ခုနစ်ခု အောက်တိုဘာ နှစ်ဆယ့်ငါးရက်(၂၅-၁၀-၁၉၄၇)ရက်တွင် အခမ်းအနားဖြင့် တရားဝင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ်မှ သီးခြားတက္ကသိုလ်ဖြစ်လာသည့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးသည် ၂၅-၁၀-၁၉၉၇တွင် နှစ်ငါးဆယ်ပြည့်ပြီးဖြစ်၍ ယူနီဗာစီတီ ကောလိပ်ရွှေရတုနှင့် အာစရိယပူဇော်ပွဲကို ၁၉၉၇ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ်ထူထောင်စဉ်က ပါဝင်ခဲ့ကြသော အငြိမ်းစားပါမောက္ခကြီးများဖြစ်သည့် ဦးသိန်းမောင်၊ ဒေါ်အုန်း၊ ဦးနက်၊ ဦးသာထိုနှင့် ဦးကိုကိုကြီးတို့သည် ဆရာကြီးဦးကိုလေးနှင့်အတူ အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ပူဇော်ပွဲတွင် ဆရာကြီးဦးကိုလေးက မန္တလေးဥပစာကောလိပ်ပြန်လည်ထူထောင်ပုံမှစ၍ သီးခြားတက္ကသိုလ်ဖြစ်မြောက်ရေးအထိကြိုးပမ်းခဲ့ရပုံများကို ပြောကြားပါသည်။ ထိုပြောကြားချက်ထဲတွင် “မန္တလေးတက္ကသိုလ်၏ ပထမဆုံး ဘွဲ့နှင်းသဘင်တွင် ဘွဲ့ရသူ(၁၃၀)ခန့်သာ ရှိခဲ့ကြောင်း၊ နံနက်ပိုင်းက ပါမောက္ခချုပ်၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဘွဲ့ရသူ

ခုနစ်သောင်း (၇၀၀၀၀) တောင်ရှိတယ်လို့ ကြားသိရတဲ့အတွက် အထူး
 ဝမ်းမြောက်ကြောင်း” ပါရှိပါသည်။ ရှေးယခင်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
 ကသာမန္တလေးတက္ကသိုလ်သို့ဆရာများစေလွှတ်ခဲ့ရတဲ့ထုံးစံမှ ယခုအခါ၌
 ဒေါက်တာမောင်ဒီ၊ ဒေါက်တာချစ်ဆွေ၊ ဦးတင်ဦးလှိုင်၊ ဒေါက်တာ
 ထွန်းမောင်၊ ဒေါက်တာတင်အောင်အေးတို့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
 ပါမောက္ခချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းရွက်ကြတာသိရလို့ အလွန်ဝမ်းမြောက်
 ကြောင်း မကွေးတက္ကသိုလ်၊ တောင်ကြီးတက္ကသိုလ်၊ မုံရွာတက္ကသိုလ်၊
 မြစ်ကြီးနား ဒီဂရီကောလိပ်၊ မိတ္ထီလာဒီဂရီကောလိပ်၊ ပခုက္ကူကောလိပ်၊
 ရွှေဘိုကောလိပ်၊ လားရှိုးကောလိပ်တို့တွင်လည်း ပါမောက္ခချုပ်၊
 ကျောင်းအုပ်ကြီးလုပ်သူများသည် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ထွက်များဖြစ်သည်
 ဟု ကြားသိရ၍ ဝမ်းမြောက်လှပါကြောင်း ဆရာကြီးက ထည့်သွင်းပြော
 ကြားသွားပါသည်။

ဆရာကန်တော့ပွဲကြီး ပြီးသည့်နောက် ၁၉၉၇ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ
 (၅)ရက် ရက်စွဲဖြင့် ဆရာကြီး ဦးကိုလေးက စာတစ်စောင်ပို့လိုက်ပါ
 သည်။ ကိစ္စတစ်ခုကိုပြီးတာနှင့် မေ့မေ့လျော့လျော့မထားဘဲ အသိ
 အမှတ်ပြုကျေးဇူးစကားဆိုတတ်သော ဆရာကြီး၏အပြုအမူကို အတုယူ
 သင့်လှပါသည်။ ဆရာကြီး၏စာတွင်.....ဆရာကြီးတို့စည်းစည်းလုံးလုံး
 ညီညာဖြဖြ ကြိုးပမ်းကြတာ အောင်မြင်မှုရတာကို မြင်ခဲ့ရ၍ အထူး
 ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးရပါတယ်။.....ကျွန်တော်တို့ခက်ခက်ခဲခဲပြုစုပျိုးထောင်

ခဲ့တဲ့ ပညာရေးပဒေသာပင်ကြီးဟာ အသီးအပွင့်ဝေဝေဆာဆာဖွံ့ဖွံ့ဖြိုးဖြိုး စည်ပင်သာယာနေတော့ ရှေးဦးဥယျာဉ်မှူးကြီးတွေ အလွန်ပီတိဖြစ်ကြရ၊ အားရှိဝမ်းမြောက်ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကျွန်တော် အလွန်လိုလားခဲ့တဲ့ တက္ကသိုလ်ဓမ္မာရုံကြီး ဖြစ်မြောက်အောင်မြင်ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်ပေးတာ၊ တက္ကသိုလ်ခေါင်းလောင်းကြီး ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ပေးတာများကိုလည်း ကျေးဇူးတင်မဆုံးပါ။ တက္ကသိုလ်အတွက်မရှိမဖြစ်တဲ့ ဘွဲ့နှင်းသဘင်ခန်းမကြီးနှင့်တကွ စာကြည့်တိုက်ကြီးပေါ်ပေါက်လာရန် ကြိုးပမ်းနေကြပုံများကိုလည်း နှစ်ထောင်းအားရရှိလှပါသည်။

ကျွန်တော်တို့တာဝန်ကျေခဲကြသလို ဆရာကြီးတို့အဖွဲ့ကလည်း ကျွန်တော်တို့ ချထားခဲ့တဲ့ စိတ်ဓာတ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပြီး တာဝန်ကျေပွန်ကြ၍ အားရဝမ်းမြောက်ရပါသည်ခင်ဗျား” ဟုပါရှိပါသည်။

အသစ်သစ်သော မျိုးဆက်သစ်တို့သည် ဒုတိယအဓိပတိ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်၊ ဇွဲထက်သန်မှု၊ အမြော်အမြင်ကြီးမှုစသည့် ကောင်းမြတ်သောအမွေတို့ကို ဆက်ခံပြီး ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးကို တည်ထောင်ထိန်းသိမ်းကြပါစို့ဟု တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါသည်။

Dr. သိမ်းမြင့်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ငြိမ်း)

ရည်ညွှန်းစာများ

- ၁။ ကိုလေး၊ ဦး "Mandalay University", pp 18-21, The Guardian, July, 1961.
- ၂။ ကိုလေး၊ ဦး "မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်အစီရင်ခံစာ" နှာ ၅-၁၄ မန္တလေးမြို့၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက် ဖွင့်ပွဲအထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ၁၉၄၇
- ၃။ ကိုလေး၊ ဦး "မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ ၁၉၄၈ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ" နှာ ၅-၁၄ မန္တလေးမြို့၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်၊ နှစ်ပတ်လည် အထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ၁၉၄၈
- ၄။ ကိုလေး၊ ဦး "မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ ငါးနှစ်မြောက်နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ" နှာ ၁-၁၅၊ မန္တလေးမြို့၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက် (၅)ကြိမ်မြောက် အထိမ်းအမှတ်စာစောင်၊ ၁၉၅၂
- ၅။ BA SHEIN "The Beginning: Intermediate College". pp 14-17, The Guardian, July, 1961.
- ၆။ Maung Maung "Principal Ko Lay". pp 25-30, The Guardian, July, 1961.

ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏

“သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ”

ဒေါက်တာစိုင်းနော်ခေး၊ ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး၊ သမိုင်းဌာန

၁။ စာအုပ်မိတ်ဆက်

သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ ဆိုသည့်စာအုပ်ကို ၁၉၆၉ခု၊ ဒီဇင်ဘာ၁၆ရက်နေ့ ရက်စွဲဖြင့် ပုဂံစာအုပ်တိုက်မှ ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထုတ်ဝေသည့် စုစုပေါင်းအုပ်ရေမှာ ၂၀၀၀+၃၀၀၀= ၅၀၀၀ အုပ်ဖြစ်ပြီး ပန်းချီဆရာစံတိုးက မျက်နှာဖုံး

ရေးဆွဲပါသည်။ စာမျက်နှာပေါင်း ၂၅၀ မျက်နှာရှိပြီး အပိုင်းလေးပိုင်း ခွဲခြားလျက်ရေးသားထားပါသည်။ အပိုင်း(၁)သည် မင်းတုန်း၊ သီပေါ လက်ထက် နောက်ခံကား၊ အပိုင်း(၂)သည် နယူးယောက်တိုင်းမှသတင်း ခေါင်းကြီးနှင့် ဆောင်းပါးများ၊ အပိုင်း(၃) ဆွေးနွေးချက်(က)၊ အပိုင်း (၄)ဆွေးနွေးချက်(ခ)တို့ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေဖြစ်ရေးအတွက် ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)က တိုက်တွန်းတောင်းပန်ခဲ့ပြီး ကဗျာဆရာ မောင်စွမ်းရည် (ဦးဝင်းဖေ)၏ အကူအညီဖြင့် ပုဂံစာအုပ်တိုက်နှင့် ထုတ်ဝေခဲ့ကြောင်း ဦးမောင်မောင်တင်၏ အမှာစာ၌ တွေ့ရသည်။

၂။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး

ဤစာအုပ်ကို ဦးကိုလေး (အငြိမ်းစား၊ ဒု-အဓိပတိ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်) ပြန်ဆိုပြုစုသည်ဟုရေးထားရာ ဆရာကြီး၏လက်ရာများအနက် တစ်အုပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏အကြောင်းကို ဦးမောင်မောင်တင်၏ အမှာစာ၌ ၁၉၃၄ခုနှစ်ကတည်းက ဆရာကြီးကို သိရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် ဆရာကြီးသည် သိပ္ပံကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး သိပ္ပံဘွဲ့ (M.Sc., D.I.C., A.I.C.) ဘွဲ့များ ရရှိခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ သိပ္ပံဘွဲ့ရပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ်သကဲ့သို့ မြန်မာစာကိုလည်း နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည်။

၁၉၃၄ ခုနှစ်၊ မန္တလေးမြို့ ၃၁လမ်း၊ ဦးဘသိန်းနှင့်လူငယ်များ ဦးစီး ထုတ်ဝေသော ဒို့.ခေတ်လစဉ်မဂ္ဂဇင်းတွင် ဆရာကြီးသည် ဇေယျာမောင် (သိပုံဘွဲ့.ထူး)ဖြင့် ဆောင်းပါး၊ ဝတ္ထုတိုများကို ရေးသားခဲ့ကြောင်း သိရ သည်။ ဒို့.ခေတ် စာစောင်မှာ ၁၉၃၄ခု၊ မေလ၊ ဇွန်လနှင့် ဇူလိုင်လ (၃)လသာ ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစာစောင်များတွင် ဇေယျာမောင် က 'အကျွန်တို့ဝန်'၊ 'ခင်မျိုးမြင့်' ဝတ္ထုတို၊ 'ကမ္ဘာစီးပွားရေးနှင့် မြန်မာပြည်'၊ 'ဒို့.ခေတ်လုပ်ငန်း'စသည့်ဆောင်းပါးဝတ္ထုများ ရေးသားခဲ့ သည်။ ဆရာကြီး၏ 'အကျွန်တို့ဝန်' ဆောင်းပါးသည် နိုင်ငံရေးနိးကြား စိတ်တက်တက်ကြွကြွရှိစေသော ဆောင်းပါးတစ်စောင်ဖြစ်သဖြင့်အင်္ဂလိပ် အစိုးရက အရေးယူခဲ့ရာ 'ဒို့.ခေတ်'စာစောင်မှာ သုံးလသာ ထုတ်ဝေ နိုင်ပြီး ရပ်နားခဲ့ရသည်။ ဆရာကြီးသည် ၁၉၃၆ ဘီလပ်သို့ ပညာတော် သင် သွားရောက်စဉ်ကာလ၌ 'မြန်မာပြည် လူဦးရေပြဿနာ' စာအုပ်ကို လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၅တွင် 'စက္ကူဖြူပြဇာတ်'ခေါ် ဗမာ့နိုင်ငံရေးအခြေပြ စာအုပ်ကိုလည်းကောင်း ရေးသားခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီးသည် ၁၉၄၇တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကို ပြန်လည် တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၅၂ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသန အဖွဲ့ (Research Council)ကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ရှေးဟောင်းမြန်မာစာပေ များကို စုဆောင်း၊ တည်းဖြတ်၊ ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ကူညီ

ခဲ့သည်။ သိပ္ပံစာပေများကိုလည်း မြန်မာဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် အားပေးကူညီခဲ့သည်။ ၁၉၆၁တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဒုတိယအဓိပတိ အဖြစ်ဖြင့် ပင်စင်အငြိမ်းစားယူခဲ့ပြီး စာအုပ်အများအပြားကို ရေးသား ခဲ့ရာ 'သီပေါမင်းနှင့်နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ' စာအုပ်သည်တစ်အုပ် အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ စာအုပ်ရေးဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်း

ဆရာကြီး ဦးကိုလေးသည် ၁၉၅၀ခုနှစ်၌ ကုလသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ဓာတုဗေဒအသင်းကြီးက ပူးတွဲချီးမြှင့်သည့် ပညာသင်ဆု တစ်ခုကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုပညာသင်ဆုမှာ သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ် တွင် နောက်ဆုံးပေါ် တိုးတက်မှုများကို လေ့လာ၍ မွမ်းမံသင်တန်း တက်စေရန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီးသည် စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ ဓာတုဗေဒဘာသာရပ်တွင် စစ်(ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ၁၉၃၉-၁၉၄၅) ပြီးနောက် အသစ်ပေါ်ပေါက်လာသော နည်းနာများကိုလေ့လာရန် အမေရိကန်ပြည်၊ ကော်နဲတက္ကသိုလ်သို့ သွားရောက်ခဲ့ရသည်။ သင်တန်း ကာလမှာ ၆လဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်မှစ၍ ကော်နဲတက္ကသိုလ်တွင် အရှေ့ တောင်အာရှအကြောင်း လေ့လာရန် ဌာနသစ်တစ်ခုဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ ထိုဌာန သည် အိန္ဒိယပြည်၊ မြန်မာပြည်နှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းတို့၏သမိုင်း၊ ဘာသာစာပေ၊ ပထဝီဝင်၊ နိုင်ငံရေးအကြောင်းမျိုးစုံတို့ကို ပါရဂူမြောက်

သင်ကြားနေပါသည်။ ဆရာကြီးသည် ထိုဌာနမှ ပါမောက္ခတစ်ဦးနှင့် သိကျွမ်းမိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။ ကော်နဲတက္ကသိုလ်သို့ရောက်ရှိပြီး မကြာမီ တွင် နမ်ခမ်းဆေးရုံမှ အမေရိကန်ဆရာဝန်ကြီး ဆီးဂရေ့ကို မြန်မာ နိုင်ငံတော်အစိုးရက နိုင်ငံသစ္စာဖောက်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီးအရေးယူသည့် သတင်းကို နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာတွင်ဖတ်ခဲ့ရသည်။ နယူးယောက် တိုင်းသတင်းစာသည် ကော်နဲတက္ကသိုလ်ပိဋကတ်တိုက်တွင် ရှေးအကျဆုံး သတင်းစာလည်း ဖြစ်သည်။ နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာများကို ၁၈၆၃ခုနှစ်မှ ၁၉၀၀ခုနှစ်အထိ နှစ်ပေါင်း ၄၀နီးပါး စုဆောင်းထားရှိ သည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ကော်နဲတက္ကသိုလ်၌ လေးလခန့်မျှသာ ကျန်တော့သည့်အချိန်တွင်မှ နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာပါမြန်မာပြည် ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ဖတ်ဖို့၊ မှတ်ဖို့ စိတ်ကူးရသဖြင့်အချိန် မလုံလောက်မှုနှင့် ကြုံခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အချိန်ပိုင်း၊ နှစ်ပိုင်း တစ်ခုခုကို ကန့်သတ်၍ ဆည်းပူးမှသာ အရာရောက်မည်ဟု သဘော ပေါက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းတုန်းမင်း ကွယ်လွန်သည်မှသီပေါမင်း နန်းတတ်၍ နန်းတွင်းဖြစ်စဉ်၊ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပုံ၊ သီပေါမင်း နန်းကျ၍ အင်္ဂလိပ်တို့ အထက်မြန်မာပြည်သိမ်းပိုက်ပုံတို့ကို ထိုအခါက အမေရိကန်တို့ မည်သို့သိရှိကြသနည်း၊ မည်သို့နားလည်သဘောထား ကြသနည်း၊ သီပေါခေတ်မြန်မာပြည်ကို ပြင်ပလောကက မည်သို့မြင်

သနည်းဟူသော အကြောင်းအရာများကိုသာ လေ့လာရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၈၇၄ ခုနှစ်မှ ၁၈၈၉ ခုနှစ်အထိ ၁၅နှစ်အတွက် မြန်မာပြည်အကြောင်းကိုသာစတင်ကူးယူခဲ့ပါသည်။ ဖူးစကက်စာမျက်နှာ ၁၀၀နီးပါး စုဆောင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ကော်နဲတက္ကသိုလ်မှ ထွက်လာသော အခါ သီပေါမင်းကို နန်းချ၍ အိန္ဒိယပြည်တွင် ဗြိတိသျှတို့က မည်သို့ ထိန်းသိမ်းထားပုံအထိသာ ပြီးနိုင်ခဲ့သော်လည်း သီပေါမင်းတစ်ခေတ်လုံးကိုမူ ခြုံငုံမိခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့စုဆောင်းခဲ့သော စာမူများမှ ထုတ်နုတ်၍ 'သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ' စာအုပ်ကို ရေးသား ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

၄။ မင်းပြောင်းမင်းလွဲကာလ မြန်မာ့ပြည်တွင်းရေးကို

ကမ္ဘာသို့ပုံကြီးချဲ့ခြင်း

မင်းပြောင်းမင်းလွဲကာလ မြန်မာ့ပြည်တွင်းရေးကို ကမ္ဘာသို့ ပုံကြီးချဲ့ခြင်းဖြင့် စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ခဲ့သော နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာပါသတင်း၊ ခေါင်းကြီးနှင့် အယ်ဒီတာ့မှတ်ချက်များကို ၁၈၇၉ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၁ ရက်မှ ၁၈၈၀ ဇန်နဝါရီ ၂၃ အထိ အကြောင်းအရာ တို့ဖြင့် တင်ပြခဲ့သည်။ ထိုအချက်အလက်များမှ အနှစ်ချုပ်တို့မှာ ၁၈၇၉ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၁(သောကြာနေ့)၊ (ကာလကတ္တား၊ ဖေဖော်ဝါရီ၊ ၂၀)သတင်း တွင် မန္တလေးမှသတင်းအရ မြန်မာဘုရင်သည် မင်းညီမင်းသားနှင့်

ဆွေတော်မျိုးတော်အားလုံးကို သတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်သည်။ များမတ်သစ်များကို ထုတ်ပစ်၍ ယခင်ကရာထူးရှိခဲ့သော အမတ်ဟောင်းများကို ပြန်လည်ခန့်ထားခြင်းဖြင့် သက်ဦးဆံပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကိုပြန်လည်အသက်သွင်းလိုက်ပြန်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ၁၈၇၉၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၂ (စနေနေ့) (ကာလကတ္တား၊ ဖေဖော်ဝါရီ၊ ၂၁) တွင် မင်းဆွေမင်းမျိုးများကိုသတ်ဖြတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် တစ်မြို့လုံး လွန်စွာတုန်လှုပ် ချောက်ချားနေကြသည်။ အသတ်ခံရသူဦးရေမှာ ၈၆ ယောက်ဖြစ်၍ သတ်ဖြတ်ပုံခြင်းရာ အသေးစိတ်မှာ အထူးကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၏။ နောက်ထပ်သွေးထွက်သံယိုမှု ကာကွယ်ရန် ဗြိတိသျှတို့က ဝင်ရောက်ဟန့်တားပေးရန် လူအများက မျှော်လင့်အားထားနေကြ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ၁၈၇၉ မတ်လ ၂၀ (ကြာသပတေးနေ့) (လာအို၊ မတ် ၁၉) တွင် မန္တလေးတွင် မငြိမ်မသက်ဖြစ်စေသော အကြောင်းအရာများ နောက်ထပ် မပေါ်ပေါက်ပါ။ ငြိမ်သက်အေးချမ်းပါစေမည်ဟု မြန်မာဘုရင်၏ အာမခံချက်ကို ဗြိတိသျှသံမှူးက ရရှိခဲ့ပေပြီ။ အိန္ဒိယအစိုးရထံလွှတ်သော မြန်မာသံအဖွဲ့သည် မန္တလေးမှ ထွက်ခွာသွားပြီဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားသည်ကို ဆရာကြီးက (ဤသံအဖွဲ့လွှတ်ခြင်း အကြောင်းအရာမှာ မည်သည့်သမိုင်းမှတ်တမ်းစာပေတွင်မှ မပါရှိချေဟုမှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။) ထို့ပြင် ၁၈၇၉၊ မတ် ၂၂၊ (စနေနေ့) သတင်း၌ မြန်မာ့ထီးနန်းခေါင်းစဉ်ဖြင့် (မြန်မာ)

ဘုရင်သည် သက်ဦးဆံပိုင်ဖြစ်သည်။ ပထမတစ်လ၊နှစ်လတွင်ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်ပြုမူခဲ့ပေသည်။ ထို့နောက်တွင်မူ သုံးဆယ်၊ မက္ခရာမင်းသား နှင့် ၎င်း၏ဆွေတော်မျိုးတော်များအပါအဝင် လူပေါင်း၁၀၀နီးပါးကို ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်မှုကြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအား သတ်ဖြတ်ခြင်းမှာ ၎င်း၏ထီးနန်း ကို လုယူနိုင်မည့်သူအားလုံးအား ရှင်ဘုရင်က ဖယ်ရှားသုတ်သင်ပစ်လို၍ ဖြစ်ပေသည်။...အချို့တိုင်းပြည် များမှ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ဘုရင်ကို ဖယ်ရှားပစ်ရန်တာဝန်ကို အင်္ဂလန်ပြည်အား ကံက စီမံဖန်တီးပေးလာဟန် ရှိနေပေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရကား ယဉ်ကျေးမှု သွန်သင်ပေးရန်အတွက် ဇူးလူးနှင့် အာဖဂန် လူမျိုးများအပြင် မြန်မာများကိုပါ အင်္ဂလိပ်တို့ စစ်မက်ပြုရကောင်း ပြုရဖွယ်ရာဖြစ်နေပေသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊၁၈၇၉၊ဧပြီ၂၇(တနင်္ဂနွေနေ့) သတင်းတွင် မန္တလေးတွင် လူများကို အစုအရုံးအလိုက် ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်ခြင်းခေါင်းစဉ်ဖြင့် အသတ်ခံရမည့်သူများကို နှစ်ယောက် တစ်တွဲ၊ သုံးယောက်တစ်တွဲဘုရင့်ကို ရှိခိုးစေရန် အကျဉ်းထောင်မှ ထုတ်ယူခဲ့သည်။ ထို့နောက် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာ လုပ်ဟန်အတိုင်း သုတ်သင်ကြသည်။ ဦးခေါင်းကို သူ၏ခြေမျက်စိနှင့် ပူးတွဲချည်နှောင် ထားကာ လည်ဂုတ်ကို ဝါးရင်းတုတ်ဖြင့် တစ်ချက်တည်း ရိုက်နှက်၍ ကိစ္စတုံးစေခြင်း၊ ... မင်းသားတစ်ပါး၏ ကိုယ်ဝန်အရင့်အမာရှိသော

ကြင်ယာတော်ကို ဝမ်းဗိုက်ခွဲထားပြီးလျှင် ပြင်းစွာစိတ်ထိခိုက်နေသော ထိုမင်းသားကို မသေမီ ဇနီးနှင့်ကလေးအား ကြည့်မြင်သွားကြစေသည် ဟူ၍လည်းတွေ့ရပြန်ရာ ဆရာကြီးဦးကိုလေးက

(၁)။ ။ မင်းဆွေမင်းမျိုးတို့ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ရာ၌ သီပေါဘုရင် ကိုယ်တိုင် ကန်တော့ခံ၍ မျက်မြင်ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရေးထားသည်မှာ သမိုင်း အဆိုများနှင့် မကိုက်ညီချေ။ ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင် ကြီးတွင် ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားသည် မင်းသားများ ကွပ်မျက်လက်လွန် စီရင်ပြီးမှ ကြားသိတော်မူရသဖြင့် လွန်စွာကြေကွဲတော်မူသည်။

(၂)။ ။ သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာလုပ်ဟန်အတိုင်း သုတ်သင်ကြသည်ဟု ရေးသားရာ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုသက်သက်မဲ့နိမ့်ချ ထိပါးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည် ဟု မှတ်ချက်ပြု ရေးသားတုံ့ပြန်ပါသည်။

၁၈၇၉ ဩဂုတ် ၃၁ (တနင်္ဂနွေနေ့)သတင်း (ထီရုံများဖွင့်သဖြင့် ပျက်စီး ကြခြင်း)တွင် နန်းတော်သည် ထိတ်လန့်စက်ဆုပ်ဖွယ်များနှင့်မကောင်းမှု ဒုစရိုက်များ ကိန်းအောင်းရာ တွင်းပုပ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်နေသည့်အလျောက် မြို့တော်တစ်ခုလုံးကိုလည်း နန်းတော်နည်းတူဖြစ်ရန် သီပေါသည် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားလျက်ရှိချေသည်။ ထီဖွင့်ခြင်းဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေရှာကြံရန် စိတ်ကူးပေါက်လာပြီးနောက် ထီရုံများကို မြို့လုံးပြည့်ဖွင့်လေသည်။ ... စီးပွားရေးရပ်တန့်သွားခြင်းအကြောင်း ဘုရင့်နားသို့ ပေါက်ရောက်

သွားဟန်တူသည်။ “ငွေနှစ်ကျပ် မတည်ရုံနှင့် ငွေတစ်သောင်းရတဲ့ စီးပွားရေးလောက ဘယ်စီးပွားရေးက ပိုကောင်းနိုင်သေးသလဲ” ဟု ဘုရင်က ပြန်မေးခဲ့သည်။ ... ဖောင်ဝန်လည်းဖြစ် မြို့တော်ဝန်လည်း ဖြစ်သော အဘိုးအိုကြီး၏ထိရုံသည် အစီအစဉ်အဆင်အပြင်အကောင်းဆုံး ဟု ဆိုရပေမည်။ ... ယခုမူ ရှေးထုံးစဉ်လာ နေ့ထူးနေ့မြတ်များကို အလေးမပြုဂရုမစိုက်၊ စိတ်မသိုးမသန့်ပင် မဖြစ်တော့ဘဲဤနေ့များမှာပင် ထိများဖွင့်နေကြပေသည်ဟု နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာက ရေးသည် ကို ဆရာကြီးက

(မှတ်ချက်။ ။ ယခုဆောင်းပါးတွင် မှူးမတ်များအုပ်ချုပ်သည့် ထိရုံ အသီးသီး ထိလက်မှတ်များ ယှဉ်ပြိုင်လှယက် ရောင်းချကြပုံကို အသေး စိတ်ဖတ်ရှုကြရသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘိုးဘွားမိဘများထံမှ ဤထိများ အကြောင်းနှင့်မှတ်သားရမိလိုက်သော ‘ပါးစပ်ရာဇဝင်မှာ’ ဤဆောင်းပါး နှင့်ထပ်တူထပ်မျှ လောက်ပင်ဖြစ်ပေသည်။) ဟုမှတ်ချက်ရေးပါသည်။

၅။ မဟုတ်မမှန်ကောလာဟလများလွင့်၍ မြန်မာ့ဂုဏ်သရေ ညှိုးငယ်ရန် ကြံဆောင်ခဲ့သော သတင်းများ

မဟုတ်မမှန်ကောလာဟလများလွင့်၍ မြန်မာ့ဂုဏ်သရေညှိုးငယ်ရန် ကြံဆောင်ခဲ့သော သတင်းများအဖြစ် ၁၈၈၀၊ ၉ (သောကြာနေ့)၊ နေမျိုးနွယ်ဘုရင် ဗမာပြည်၏သီပေါနတ်ရွာစံသွားခြင်း(တစ်ကမ္ဘာလုံးက

တသလွမ်းဆွတ်ခြင်းမရှိမည့် ဘုရင်တစ်ပါး၏အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ၎င်းနန်း
 တက်စဉ်က ဆွေတော်မျိုးတော်များကို သုတ်သင်ခဲ့ပုံများအကြောင်း၊
 သတင်းတွင် ထီးနန်းဆက်ခံပြီးလျှင်ပြီးချင်း သီပေါ၏ အခြားလုပ်ကိုင်
 ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုမှာ နန်းတွင်းလုပ်ကြံမှုများ မဖြစ်ပေါ်နိုင်ရန် ၎င်း၏
 ဆွေတော်မျိုးတော်အားလုံးကို သတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။
 ကာမဂုဏ်အာရုံများခဲ့သော မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး၌ မိဖုရား ၅၃ပါးနှင့်
 သားတော်၊ သမီးတော် ၁၁၀ရှိသည့်အနက် ၎င်းကွယ်လွန်သောအခါ
 မိဖုရား ၃၇ပါး၊ သားတော်၊ သမီးတော် ၅၉ပါး ကျန်ရစ်သည်ကို
 ထောက်လျှင် ဤသတ်ဖြတ်မှုကြီး၏အဓိပ္ပာယ်သည် ပိုမိုရှင်းလင်းလာပေ
 သည်။ ... ကိုယ်ဝန် အရင့်အမာနှင့်ဖြစ်နေသော မင်းသမီးတစ်ပါး၏
 ဗိုက်ကိုခွဲဖြတ်ထား၍ ၎င်း၏ ခင်ပွန်းသည်အား ဇနီးနှင့်ကလေးကို
 လာရောက်ကြည့်ရှုစေပြီးမှ သတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်ကြသည်ဟုလည်းကောင်း၊
 ၁၈၈၀ ဧပြီ ၁၀ (စနေနေ့)၊ (လန်ဒန်၊ ဧပြီ ၁၀)၌လည်းမန္တလေးတွင်
 ကျောက်ကြီးရောဂါဖြစ်ပွားနေ၍ ဘုရင့်နန်းညွန့်နန်းလျာမှာထိုရောဂါဖြင့်
 သေဆုံးသွားပေပြီ။ သီပေါဘုရင်ကွယ်လွန်ကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ယုံကြည်
 လောက်သောသတင်း ရှာမတွေ့ပါ။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏အသက်
 ချမ်းသာရာရစေရန်မန္တလေး၌တွေ့ရာလူအများကိုဖမ်း၍ ယဇ်ပူဇော်နေကြ
 သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၀၊ ဧပြီ၁၁(တနင်္ဂနွေနေ့)၊ သီပေါဘုရင်၏

ဗေဒင်ဆရာများ၊ (လန်ဒန်၊ ဧပြီ၁၀)တွင် သရက်မြို့ သတင်းထောက် ထံမှ အောက်ပါကြေးနန်းကိုပို့လိုက်သည်။လူတွေအလွန်စိတ်မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေကြသည်။ မန္တလေးဗေဒင်ဆရာများက ဘေးအန္တရာယ်ဆိုးများ ဖယ်ရှားပစ်ရန် ယဇ်ပူဇော်ပွဲကြီးတစ်ခုပြုလုပ်မှဖြစ်မည်ဟု ယူဆဟော ပြောကြသည်။ လူပေါင်းစုံ၄၀၀ကို ယဇ်ပူဇော်ကြမည်။ ဘုန်းတော်ကြီး ၁၀၀ ပါဝင်ရမည်။ ကျန် ၃၀၀မှာ မိန်းမ၊ ယောက်ျားကလေးများ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၀ ဧပြီ ၁၂ (တနင်္လာနေ့)၊ လူမဆန်အောင် ကြမ်းကြုတ်သော မြန်မာဘုရင် (လန်ဒန် ဧပြီ ၁၂)၊ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် နာမကျန်းဖြစ်နေသော ဘုရင်မင်းမြတ် ပြန်လည်ကျန်းမာ လာရန် လူကြီး၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျားကလေး၊ မိန်းကလေး၊ ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် နိုင်ငံသားများအပါအဝင် လူပေါင်း ၇၀၀ကို နန်းတော်မြို့ရိုးပြအိုးများအောက်တွင်အရှင်လတ်လတ်မီးရှို့၍ ယဇ်ပူဇော် လိုက်ကြောင်း သတင်းရသည်။ ... ဘုရင်၏ ဝေဒနာမှာ ကုဋ္ဌနူနာဟု ပြောနေကြသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၀၊ ဧပြီ ၁၃(အင်္ဂါနေ့)၊ မြန်မာပြည်တွင်လူအများအား အစုလိုက် သတ်ဖြတ်ပစ်နေခြင်း (လန်ဒန် ဧပြီ၁၂)သတင်းတွင် ယဇ်ပူဇော်ခံရသော လူကြီး၊ မိန်းမ၊ယောက်ျားလေး၊ မိန်းကလေး၊ ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်နိုင်ငံခြားသားများကို နန်းတော်မြို့ရိုး၊ ပြအိုးများအောက်တွင် အရှင်လတ်လတ် မြေမြုပ်ပစ်ခံရခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခင်က ဖော်ပြလိုက်သည့်အတိုင်း မီးရှို့သတ်ခြင်း မဟုတ်ပေ။... ဘုရင်သစ်တစ်ပါးလျှင်မြို့တော်သစ်တစ်ခုတည်ထောင်မြဲဖြစ်သည်။ ယခု မြို့တော် အပြောင်းအလဲမရှိသဖြင့် မိစ္ဆာနတ်ဆိုးတို့ မျက်မာန်ရှုနေကြ သည်။ ယခင်က ယဇ်ပူဇော်ခဲ့သော အာနိသင်အရှိန်အစော် ကုန်ခန်း သွားပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းနတ်တို့ကို ကျေချမ်းနှစ်သိမ့်ရန် လူ့အသက်ပေါင်း ၇၀၀ ဖြင့် အသစ်ထပ်မံပူဇော်ရန် လိုနေသည်ဟု ဟူးရားများက အဟောထွက်ကြ၍ သီပေါဘုရင် အမိန့်အရ ယဇ်ပူဇော်မှုများ ပြုလုပ်ကြ ခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၀ ဧပြီ ၉ (တနင်္လာနေ့)၊ သီပေါ ဘုရင်ကွယ်လွန်ကြောင်း ကောလာဟလ၊ (လန်ဒန်၊ ဧပြီ ၁၈)တွင် ကာလကတ္တားမှ ကြေးနန်းတစ်စောင်တွင် သီပေါဘုရင်သည် ကျောက် ကြီးရောဂါဖြင့် နတ်ရွာစံသွားပြီဖြစ်၍ ၎င်းနေရာတွင် ယခင်အကျဉ်းချ ခံနေခဲ့ရသော မလွန်မင်းသားက ထီးနန်းရိုက်ရာဆက်ခံလိုက်ပြီဟုဖော်ပြ ထားသည်။ ဤသတင်းကို ယခုအထိ အတည်မပြုရသေးပေ။ သို့ရာတွင် မန္တလေးတွင် ကျောက်ကြီးရောဂါဖြစ်ပွားနေရကား ဘုရင်နတ်ရွာစံ သည်မှာ မဟုတ်နိုင်ဟုဆိုနိုင်ပေဟုလည်းကောင်း ရေးပါသည်။ နယူးယောက်တိုင်းသတင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးဦးကိုလေးက - (မှတ်ချက်။ ။နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာကြီးတွင် ဧပြီ ၉ရက် မှ ၂၄ရက်တိုင် မဟုတ်မမှန်သတင်းများကို မျက်နှာမည်း ခေါင်းစီးဖြင့်

ခေါင်းကြီးပိုင်း စာမျက်နှာများတွင် ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။
ဧပြီ ၂၄ရက်တွင် ယခင်သတင်းများ မှားယွင်းကြောင်း ဖော်ပြသည့်
ကြေးနန်းသတင်းကိုမူ နိုင်ငံခြားကြေးနန်းသတင်း ကော်လံတွင် အခြား
သတင်းများနှင့် ရောနှော၍ ခေါင်းစီးမပါ ကွယ်ဝှက်ကာ တင်ပြခဲ့လေ
သည်ဟု သူ့တွေ့ရှိချက်ကို တင်ပြခဲ့သည်။

၁၈၈၅ စက်တင်ဘာ ၃၀ (ဗုဒ္ဓဟူးနေ့)၊ လန်ဒန်ကောလာဟလသတင်း
(လန်ဒန်စက်တင်ဘာ၂၉)သတင်း၌ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်အားလ်ဒပ်ဖရင်က
မြန်မာပြည်ကိုလက်နက်ဖြင့် ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ရန်အကြောင်းပေါ်ပေါက်
နေပါပြီဟု ဗြိတိသျှအစိုးရထံ သံကြီးဖြင့်အစီရင်ခံလိုက်သည်။ သီပေါ-
ဘုရင်က ဗြိတိသျှကုန် သွယ်ရေးအသင်းထံမှ ဒဏ်ငွေတောင်းခံသည်ကို
ကန့်ကွက်လွှာပို့ရန် ဗြိတိသျှ မြန်မာပြည်ရှိ ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးကို
အမိန့်ပေးလိုက်ပြီဖြစ်ကြောင်းလည်း သံကြီးတွင် ဖော်ပြထားသည်ဟု
လည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ အောက်တိုဘာ၁၄ (ဗုဒ္ဓဟူးနေ့)၊ မြန်မာပြည်နှင့်
ပတ်သက်သည့် ဗြိတိသျှတို့၏အကြံအစည် မန္တလေး၌ သီပေါ၏
အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ပစ်ခဲ့ခြင်းများသည် ၎င်း၏ နောင်တော်
နောင်တော်များ၏ သတ်ဖြတ်မှုများအားလုံးထက် ကမ္ဘာကို တုန်လှုပ်
ချောက်ချားသွားခဲ့စေရကား ၎င်းအား နန်းချ၍ ၎င်းလိုလူစားမျိုး
ဆက်လက်နန်းမတက်စေရန် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ပေးခြင်း

သည် သနားကြင်နာရာရောက်ပေမည်ဟူသော သဘောအယူအဆသည် ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေပေ သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ အောက်တိုဘာ၁၅ (ကြာသပတေးနေ့)၊ မောက်မာသော သီပေါဘုရင် ဗြိတိသျှတို့ကို ပမာ မခန့်ပြု၍ ရာဇဒဏ် အပေးခံရခြင်း (ကာလကတ္တား၊ အောက်တိုဘာ ၁၄) သတင်းတွင် မြန်မာအစိုးရသည် နယ်စပ်စောင့်တပ်များကို အင်အားဖြည့်နေသည်။ ဘုံဘောဘားမားကုန်သွယ်ရေးကုမ္ပဏီက မြန်မာ သစ်အလုပ်သမားတို့အား လစာငွေပေးရန် ပျက်ကွက်သည်ဆို၍ မြန်မာ အစိုးရက ဒဏ်ငွေဒေါ်လာ ၁၂၅၀၀၀၀ပေးဆောင်ရန် စီရင်ချက်ချမှတ် ခဲ့သည်။ ၎င်းစီရင်ချက်ကို မနာခံသဖြင့် ကုမ္ပဏီပိုင်ပစ္စည်းများသိမ်းရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်သည်ကို အိန္ဒိယအစိုးရက လက်နက်ဖြင့် ဝင်ရောက် တားမြစ်သော် ခုခံရန် မြန်မာအစိုးရက အပူတပြင်း ပြင်ဆင်နေသည်။ အလုပ်သမား လခကြေးများ ပေးရန်မရှိပါဟု ကုမ္ပဏီကငြင်းဆို၍ ၎င်းအား စွပ်စွဲချက်ကို ပြန်လည်ဖြေကြားခွင့်မရဟု အဆိုရှိသည်။ ကုမ္ပဏီထံမှ လခရရန် ကြွေးမကျန်ပါဟု အလုပ်သမားများကလက်မှတ် ရေးထိုး၍ ကြေငြာချက်တစ်ခု ထုတ်ပြန်လိုက်သည်။

ဘုံဘောဘားမား ကုန်သွယ်ရေးအသင်းထံမှ တောင်းခံငွေကို လျှော့ပေါ့ရန်၊ အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်များအား အချုပ်အချယ်မရှိ လွတ်လွတ် လပ်လပ် ကုန်သွယ်ခွင့်ပေးရန်နှင့် ဗြိတိသျှသံမှူးတစ်ဦးအား မန္တလေး

မြို့တွင် လက်ခံထားရှိရန် တောင်းခံလိုက်သော ရာဇသံတစ်စောင်ကို သီပေါဘုရင်ထံ ပေးပို့လိုက်ပြီ ဖြစ်ပေသည်ဟု ရေးသည်ကိုတွေ့ရ သည်။

၁၈၈၅အောက်တိုဘာ၁၇(စနေနေ့)၊ မြန်မာပြည်တွင်အရေးအခင်း လှုပ်ရှားနေခြင်း၊(ကာလကတ္တား၊ အောက်တိုဘာ၁၆)သတင်း၌မြန်မာပြည် ဧရာဝတီမြစ်တွင်း၌ တိုက်ပွဲဝင်ရန် အမြောက်တင် သင်္ဘောတစ်စင်းကို အမြောက်ကြီး ၂လက်၊ စက်သေနတ် ၄လက်ဖြင့် ဤမြို့တွင် တပ်ဆင် ပေးနေသည်။ မဒရပ်မြို့ရှိစစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အရာရှိကြီးများလည်း အမိန့်ရလျှင်ရချင်း ရန်ကုန်သို့ စစ်သည်တော်များပေးပို့ရန် အဆင်သင့် ဖြစ်နေကြပေပြီဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ အောက်တိုဘာ၂၂၊ (ကြာသ ပတေးနေ့) သီပေါဘုရင်၏မိုက်မဲမှု ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အိန္ဒိယ၏စစ်တပ် တွင် ဥရောပတိုက်သား စစ်သည်သက်သက် ၆၁၄၈၈ ယောက်၊ တိုင်းရင်းသားစစ်သည် ၁၂၇၂၆၃ယောက် စုစုပေါင်းစစ်သည် ၁၈၈၅၅၁ ယောက်ပါဝင်သည်။ ...စစ်သည် တစ်သောင်းကို ကောင်းစွာ အသုံးပြု ပါက မန္တလေးသို့ ရောက်ရှိပြီး သီပေါဘုရင်ကို နန်းချပစ်ရန်လုံလောက် နိုင်ပေလိမ့်မည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ နိုဝင်ဘာ ၄၊ (ဗုဒ္ဓဟူးနေ့) (ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ ၃) သတင်းတွင် မြန်မာပြည်မြို့တော် မန္တလေးမှ သတင်းတစ်ရပ်အရ ဘုရင့်အပေါ်တွင် သြဇာ လွန်စွာ လွှမ်းမိုးရသော

မြန်မာပြည်၏ မိဖုရားကြီးသည် ကိုယ်လေးလက်ဝန် နေ့စေ့ရက်စေ့ ဖြစ်နေကြောင်း၊ စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ယမ်းညှော်နံ့ နံခြင်းများသည် ၎င်း၏ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေမည်ဖြစ်ကြောင်း မိဖုရားကြီးက မြွက်ကြားသည်ဟုဆိုသည်။ ...မီးရှူးသန့်စင်ပြီးမှ ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ရန် မိဖုရားကြီးက သီပေါဘုရင်အား အကြံဉာဏ်ပေးလျက်ရှိသည်ဟုရေးသားကြောင်း တွေ့ရသည်။

၆။ အထက်မြန်မာပြည်ကို ဗြိတိသျှတို့ စစ်ချီသိမ်းပိုက်ခြင်း

ဆိုင်ရာသတင်းများ

၁၈၈၅ နိုဝင်ဘာ ၁၃၊ (သောကြာနေ့) သီပေါက စစ်ကြေညာခြင်း (ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ ၁၂) တွင် သီပေါဘုရင်သည် အိန္ဒိယအစိုးရ၏ မတရားတောင်းဆိုချက်များကို လိုက်လျောမည်မဟုတ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်လိုက်၍ တစ်ပါတည်း စစ်ကြေညာလိုက်သည်။ ... တိုင်းသူပြည်သားများအား အမျိုး ဘာသာသာသနာကို ကာကွယ်တိုက်ခိုက်ကြရန် ဆော်ဩထားလေသည်။ ဥရောပတိုက်သားအားလုံးတို့ကို ရန်သူတို့ နယ်စပ်ကျော်မလာမချင်း မနှောင့်ယှက်ရန်နှင့် နယ်စပ်ကိုကျော်လာသည့် ခဏ၌ အားလုံးကို သတ်ဖြတ်ပစ်ရန် အစီအစဉ်ရှိသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ နိုဝင်ဘာ ၁၄၊ (စနေနေ့) မန္တလေးသို့ချီတတ်လော့ (ကာလကတ္တား၊ နိုဝင်ဘာ ၁၃)၌ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ် လော့ဒ်ပရင်က မြန်မာပြည်ရှိ

ဗြိတိသျှတို့ ရှေ့တန်းစစ်တပ်များ၏ ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်ထံ မြန်မာပြည်
 ကို ချက်ချင်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရန်နှင့် မန္တလေးကို အလျင်အမြန်
 ချီတက်သိမ်းပိုက်ရန် အမိန့်ပေးလိုက်ပြီဖြစ်ကြောင်းဟုလည်းကောင်း၊
 ၁၈၈၅ နိုဝင်ဘာ ၁၇၊ (အင်္ဂါနေ့) သီပေါဘုရင်ကို ထိုးနှက်လိုက်သော
 လက်သီးတစ်ချက် (ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ၁၆)တွင် တိုက်ပွဲတွင်ဗြိတိသျှ
 သင်္ဘော ကက်သလင်းက ပစ်ခတ်လိုက်သော အမြောက်ဒဏ်ကြောင့်
 မြန်မာစစ်သင်္ဘောပေါ်မှ စစ်သည်ပေါင်း ၂၀၀တို့ ခုန်ချထွက်ပြေးကြ
 သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် ထိုသင်္ဘောကို သိမ်းပိုက်လိုက်ကြ၍ ၎င်းနှင့်
 တစ်ပါတည်း ဧရာဝတီမြစ်ကို ဆန်တက်သွားကြသည်ဟုလည်းကောင်း၊
 ၁၈၈၅ နိုဝင်ဘာ ၁၉၊ (ကြာသပတေးနေ့) မြန်မာပိုင် မြို့တစ်မြို့ကို
 သိမ်းပိုက်လိုက်ခြင်း (ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ၁၈)တွင် ဗြိတိသျှတပ် ပေါင်းစုံ
 သည် မင်းလှမြို့အနီးရှိ ခံတပ်များကို စီးမိပြီဖြစ်၍ ... ဗြိတိသျှတို့
 အတွက် မန္တလေးသို့ ချီတတ်ရန် လမ်းရှင်းသွားပြီ ဖြစ်ပေသည်။
 မန္တလေးမှ ၁၂ မိုင်အကွာ အင်းဝခံတပ်များသည် မင်းလှနှင့်စာလျှင်
 မပြောပလောက်သော အဆောက်အဦးများသာ ဖြစ်ပေသည်ဟုလည်း
 ကောင်း၊ ၁၈၈၅ ဒီဇင်ဘာ ၁၊ (အင်္ဂါနေ့) သီပေါ ဘုရင်လက်နက်ချ
 အညံ့ခံခြင်း (ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ ၃၀)တွင် မြန်မာတို့က အကြိတ်
 အနယ် ခုခံတိုက်ခိုက်သည်ကို ထိုးဖောက်၍ ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်၏

တပ်ပေါင်းစုသည် မန္တလေးသို့ လျင်မြန်စွာ ချဉ်းကပ်လာရကား မြန်မာပြည်ဘုရင်သီပေါသည် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်လာပြီးလျှင် အိန္ဒိယအစိုးရ နှင့် မြန်မာပြည်တို့၏ မပြေမလည်ကိစ္စရပ်များကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်း နိုင်စေခြင်းငှာ စစ်ပြေငြိမ်းခွင့်ပေးပါရန် တမန်တစ်ဦးကို လွှတ်၍ ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်ထံ တောင်းပန်လာသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်က မြန်မာစစ်တပ်လက်နက်ချ၍ မန္တလေးမြို့ကို အပ်မှ အငြင်းပွားခဲ့သည့် ကိစ္စကို ဆွေးနွေးနိုင်မည်ဟု စကားပြန်လိုက်သည်။ ဤတောင်းခံချက်ကို သီပေါဘုရင်က သဘောတူလိုက်လျော့၍ အင်းဝခံတပ်နှင့် အမြောက် ၂၈လက်တို့ကို ဗြိတိသျှတို့အား ပေးအပ်လိုက်လေသည်။ ဗြိတိသျှတို့ သည် ထိုခံတပ်တွင် အစောင့်တပ်ချထားခဲ့၍ မန္တလေးသို့ ၂၈ရက်နေ့ က ချီတတ်သွားကြပေပြီဟုလည်းကောင်း၊ ၁၈၈၅ ဒီဇင်ဘာ ၂ (ကြာသပတေးနေ့)၊ ဖမ်းဆီးခံရသော ဘုရင်သီပေါ(ရန်ကုန်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂) မြန်မာပြည်ရှင် ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင် ဗြိတိသျှတပ်ပေါင်းစိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်ထံ လက်နက်ချ အညံ့ခံခဲ့၍ ယခုအခါ ဗြိတိသျှ ပိုင်နက်ထဲသို့ ရောက်ရှိလာပေပြီ။ ...ဗြိတိသျှတို့သည် နန်းမြို့ကို ဝိုင်းရံမိမှ သီပေါသည် အညံ့ခံခဲ့ပေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ပရင်ဒါဂတ်သည် ဘုရင်လက်နက်ချခြင်းကို ခံယူ၍ မိဖုရားနှစ်ပါးနှင့်အတူ ၎င်းအား ဗြိတိသျှစစ်သည်များရှေ့မှဖြတ်ကာ ရထားတစ်စီးဆီသို့ ခေါ်ဆောင်သွား

ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၎င်းတို့ကို မီးသင်္ဘောတစ်စင်းပေါ်တင်၍ ဤမြို့သို့
ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရသည်။

၇။ အကိုးအကားပြု ကျမ်း၊ စာအုပ်၊ စာတမ်းများ

သီပေါမင်းလက်ထက် အမေရိကန်ပြည် နယူးယောက်တိုင်း
သတင်းစာကြီးတွင် ဖော်ပြသောသတင်းများကို မည်သို့ရေးသားခဲ့
ကြောင်း စာဖတ်ပရိသတ်အား မြန်မာပြန်ဆိုတင်ပြရန်မှာ ဆရာကြီး၏
အဓိကရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ သတင်းစာတွင် ဖော်ပြသောအကြောင်း
အရာ၊ သတင်း၊ ဆောင်းပါးတို့မှာ အင်္ဂလန်၊ ကနေဒါ စသည်တို့တွင်
လည်း ဖော်ပြကြသဖြင့် အမေရိကန်သတင်းစာတစ်စောင်တည်း၏
အဘော်တစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ အနောက်တိုင်းသားတို့၏ အမြင်အဖြစ်
သဘောပေါက်လာသည့်အခါနယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာကြီးပါကောက်
နတ်ချက်များကို သာမန်ဖတ်ရှုရုံသာ မဟုတ်ဘဲ ထိုခေတ်သမိုင်းဖြစ်စဉ်
များကို ယှဉ်တွဲလေ့လာမှ ပိုမိုအကျိုးရှိမည်ဟု ယူဆသဖြင့် သမိုင်း
ဆိုင်ရာ ကျမ်းပေါင်း (၂၅) စောင်ကိုလည်း လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။
ထိုကျမ်းများမှာ -

- ၁။ တင်၊ မောင်၊ ငစဉ်ခိုင်မြို့အုပ်မင်း၊ ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာ
- ရာဇဝင်တော်ကြီး၊ မန္တလေးမြို့၊ မန္တလေးတိုင်းသတင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊
- ၁၂၆၇။

၂။ ဘီဆရာ၊ သိန်းဆရာ၊ ဘကျော်ဦးဆရာ၊ သုသောဓိတ
မဟာရာဇဝင်ကြီး၊ ဆဋ္ဌမတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊
၁၉၂၃။

၃။ ဖိုးကျား၊ ဦး၊ သီပေါမင်းပါတော်မူအရေးတော်ပုံ၊ ရန်ကုန်မြို့၊
မြန်မာ့ဂုဏ်ရည်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၇။

၄။ မောင်မောင်တင်၊ ဦး၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏သမိုင်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊
မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း၊ ၁၉၃၆။

၅။ ရာဇော်၊ ဦး၊ ရွှေနန်းတွင်းအရေးတော်ပုံ၊ ဒုနိပ်၊ မန္တလေးသူရိယ၊
၁၉၅၉။

၆။ မောင်မောင်ကျော်၊ ဦး၊ စည်သူ၊ မန္တလေးမြို့တည်နန်းတည်စာတမ်း၊
မန္တလေး၊ မန္တလေးနှစ် ၁၀၀ ပြည့်ပွဲတော်ကော်မတီ၊ ၁၉၅၉။

၇။ ရွှေကိုင်းသား၊ အနှစ် ၁၀၀ပြည့် မန္တလေး၊ မန္တလေး၊ ကြီးပွားရေး
စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉။

၈။ ရွှေသွေး၊ ယောအတွင်းဝန်ဦးဖိုးလှိုင်အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ မန္တလေး၊
ယုဝရောင်စုံပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၀။

၉။ ခြိမ်း၊ ဦး၊ မြန်မာ့သံတော်ကြီး၊ ပူတကေ၊ စပိန်၊ အီတာလျံသွား
မှတ်တမ်း၊ မန္တလေး၊ လူထု သတင်းစာတိုက်၊ ၁၉၅၉။

၁၀။ လူဖေဝင်း၊ ဦး၊ မြန်မာ့ပိဋကတ်တိုက်များ၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်၊
၁၉၆၆။

၁၁။ ဘုန်းကျော်၊ နတ်မောက်၊ အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲနှင့်မင်းလှခံတပ်၊
ရန်ကုန်၊ ဘီအီးတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉။

၁၂။၊ အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်သမိုင်း၊ ရန်ကုန်၊ ပုဂံစာအုပ်တိုက်၊
၁၉၆၆။

၁၃။ ဘသောင်း၊ ဗိုလ်မှူး(မောင်သုတ)၊ ဗမာ့တော်လှန်ရေးသမိုင်း၊
ရန်ကုန်၊ အရုဏ်ဦးစာပေ၊ ၁၉၆၇။

၁၄။ မောင်မောင်တင်၊ ဦး(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ မြန်မာမင်းလက်ထက်တော်
စာတမ်းများ၊ ရန်ကုန်၊ ပုဂံစာအုပ်တိုက်၊ ၁၉၆၇။

၁၅။ ရွှေသွေး၊ တိမ်မြုပ်ခဲ့သောနန်းတွင်းလုပ်ကြံမှုကြီး၊ ရန်ကုန်၊
စန္ဒာဝင်း စာအုပ်တိုက်၊ ၁၉၆၆။

၁၆။ လှဒင်၊ ဦး(ပြန်ဆို)၊ စကော့၏မြန်မာပြည်အတွေ့အကြုံများ၊
ရန်ကုန်၊ အမျိုးသားစာအုပ်တိုက်၊ ၁၉၆၇။

၁၇။ Scott, James George, Gazetteer of Upper Burma and
Shan States, Part I, Vols 1-II, Rangoon Supdt, Govt.
Printing Press, 1901.

၁၈။ Jesse, F. Tennyson, The Lacquer Lady, 1st, Edition,
London, 1929.

- ၁၉။ Foucar, E. C.V., They Reigned in Mandalay, London, 1946.
- ၂၀။ Christian, John Le Roy, Burma and the Japanese Invade, Bombay, 1945.
- ၂၁။ Hall, D.G.E., Europe and Burma, London, 1945.
- ၂၂။ Maung Maung, Dr., Burma and the Family of Nations, Amsterdam, 1956.
- ၂၃။ Singhal, D.P., The Annexation of Upper Burma, Singapore, 1960.
- ၂၄။ Woodman, Dorothy, The Making of Burma, London, 1962.
- ၂၅။ Htin Aung, Maung, The Stricken Peacock, Anglo-Burmese Relations, 1752-1948, The Hague, 1965.

၈။ နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာပါ ကြေးနန်းသတင်းဆောင်းပါး စသည်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီး၏ ကောက်ယူချက်နှင့် ဆွေးနွေးချက်များ

(က) မြန်မာနန်းတွင်းသတ်ဖြတ်မှုများ သီပေါမင်းနန်းတက်၍ လအနည်းငယ်အတွင်း မင်းညီမင်းသားဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပစ်ခြင်းကို နယူးယောက်သတင်းစာတွင် လွန်လွန်မင်းမင်း ရေးသား

ခဲ့သည်။ မြန်မာမင်းသားမင်းမြေးများ အသတ်ခံရသည်ကို များစွာ စက်ဆုပ်ကြောက်လန့်ဝမ်းနည်းကြသည်ဟုဆိုသည်ဆိုသော ရေးသားချက်ကို အင်္ဂလန်တွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့ဖူးသည့် ၁၈၁၉ခုနှစ်၊ လူသတ်ပွဲ၊ အိုင်းရစ်တော်လှန်ရေးသမားများကို ရက်ရက်စက်စက် နှိပ်ကွပ်မှု စသဖြင့်ရှိခဲ့ဖူးကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။

၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှပါလီမန်က မြေပိုင်ရှင်များအကျိုးအတွက် (Cor Low)ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ဂျုံ စသည့် ကောက်ပဲသီးနှံများကို အင်္ဂလန်ပြည်သို့ လွတ်လပ်စွာ မတင်သွင်းရသဖြင့် ဆင်းရဲသားလူထုတို့ အတိဒုက္ခနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ဘရိတိနှင့် ဂျေဒင်တို့ ဦးဆောင်မှုဖြင့် လူထုအုံကြွလာ၍ ထိုဥပဒေကို ပယ်ဖျက်ပေးရန် ဆူပူတောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၈၁၉ ခုနှစ် သြဂုတ်လ ၁၆ရက်နေ့တွင် မန်ချက်စတာမြို့အနီး စိန်ပီတာစဖီးကျေးနယ်၌ ဗြိတိသျှစစ်သားများ ရောက်ရှိလာပြီး လူအများအား နွားသတ်သကဲ့သို့ ပစ်သတ်ကာ လူစွဲခဲ့သည်။ ၎င်းပြင် မြန်မာပြည် မန္တလေးမြို့၌ ရဟန်း သံဃာ၊ ကျောင်းသားလူငယ်များအပါအဝင် အာဇာနည်မျိုးချစ်(၁၇)ဦးအားဥညာမှုကင်းမဲ့စွာ ပစ်သတ်ခဲ့ဖူးကြောင်းနှင့် သမိုင်းတစ်လျှောက် အင်္ဂလိပ်ကျွန်သပေါက်ဖြစ်ခဲ့သော အိုင်းရစ်လူမျိုးတို့သည် အင်္ဂလိပ်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်၍ သမ္မတနိုင်ငံထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်

ဆင်ဖိန်း(Sinn Fein) ခေါ်သော တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်း၍ အင်္ဂလိပ်ကို တော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၆၇ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ စစ်တပ်သည် ၎င်းတို့အား ရက်စက်ပြင်းထန်စွာ ဖြိုခွဲပစ်လိုက်၍အကျဉ်း ထောင်တွင် ၎င်းတို့အား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုရှိခဲ့ကြောင်း တုံ့ပြန် ရေးသားခဲ့သည်။

ဗိုလ်အယ်လီရော့၏ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းအရ ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာ နိုင်ငံကို သိမ်းပြီးနောက် ၁၈၈၉ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၃ မှ ၁၈၉၈ အထိ မြေလှန်စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ကြမ်းကြုတ်သော မြေလှန် စနစ်ကို သုံးခဲ့သော်လည်း ကချင်တော်လှန်ရေးသည် မန္တလေးထီးနန်းဆုံးရှုံးပြီး နောက် ၁၃ နှစ်တိုင်တိုင် ကြာရှည်ခဲ့သည်။

ကချင်ကဲ့သို့ ချင်းတောင်မြောက်ပိုင်းတွင် ဆီယင်(Siyin) ချင်း လူမျိုးများနှင့်ဖြစ်သည့် တိုက်ပွဲမှာ ပြင်းထန်ခဲ့သည်။ ...၁၈၈၈-၈၉ ရာသီတိုက်ပွဲများတွင် ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ အကျအဆုံး ၃၆ယောက်၊ ဒဏ်ရာရသူ ၅၄ ဦးဖြင့် ဆီယင်ရွာများအားလုံးနှင့် ကန်ဟောင်ရွာ ၁၈ရွာတို့ကို ဖျက်ဆီးပစ်၍ တိုက်လှိုင်းရွာမကြီးနေရာတွင် ဖို့ဝိုက် (Fort White) အမည်ဖြင့် ခံကတုတ်ပြုလုပ် အခြေစိုက်စခန်း ဖွင့်လှစ်ခဲ့ သည်။

အင်္ဂလိပ်များကဲ့သို့ပင် ဂျာမနီပြည်သည် ရေဝတီ(ဂျူး)လူမျိုး တို့အား ဘူကင်ဝေါအကျဉ်းထောင်ကြီး၌ ရာထောင်ချီ၍ သတ်ဖြတ် ပစ်ခြင်း၊ ရုရှားပြည်တွင် ဘော်ရီဗစ်တော်လှန်ရေး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကတည်း က အင်ကေဗွီဒီ (N.K.V.D.)ခေါ် နိုင်ငံရေးပုလိပ်ဖွဲ့၍ နှိပ်စက်ခြင်း၊ ဟန်ဂေရီပြည်တွင် အေဗွီအိတ်(A.V.H.)ခေါ် နိုင်ငံရေးပုလိပ်အဖွဲ့၊ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကေသုံးလုံး(KKK= Ku Klux Klan) အသင်း သားတို့ တရားလက်လွတ်နည်းမျိုးစုံဖြင့် နီဂရိုးတို့အား နှိပ်စက်ညှဉ်း ပန်းခဲ့ကြပုံ၊...၁၉၆၈ခု၊ဧပြီလ၄ရက်နေ့၌ အမေရိကန်ပြည် တင်နက်ဆီနယ် မင်းဖစ်မြို့တွင် အကြမ်းမဖက်မှုကို လက်ကိုင်ပြုထားသည့် လူမည်း ခေါင်းဆောင် ခရစ်ယာန်သင်းအုပ်ဆရာ မာတင်လူသာကင်းကိုပစ်သတ် ခဲ့ပုံတို့သည်လည်း အနောက်တိုင်းသားတို့၏ ရက်စက်မှုများဖြစ်ကြောင်း တုံ့ပြန်ရေးသားခဲ့ပါသည်။

(ခ) နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာပါ သတင်း၊ ဆောင်းပါးများ၊ ခေါင်းကြီးပိုင်း မှတ်ချက်များကိုရေးခဲ့သူ နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာမှ သတင်း၊ ဆောင်းပါး၊ ခေါင်းကြီးများကို ဖတ်ရှုပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရေးသားသူမှာ အမေရိကန်သာသနာပြုဆရာတစ်ဦးဦးဖြစ် မည်ဟု ရုတ်တရက်ယူဆမိခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံရပေမည်ဟု ဆရာကြီးက

ဆိုပါသည်။ ... 'မြန်မာဘုရင်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည်'၊ 'သီပေါဘုရင်
ယစ်ထုတ်ကြီး'၊ 'မြန်မာတို့ ထိရူးနေသည်' စသောသတင်းဆောင်းပါး
များ၏ ကလောင်ရှင်မှာ ဆရာကြီးအပါအဝင် မြန်မာပြည်အကြောင်း
ဗဟုသုတရှာမှီးကြသူများ ချီးမွမ်းအထင်ကြီးခဲ့သော 'ရွှေရိုး' အမည်ခံ
အင်္ဂလိပ်အရာရှိကြီး ဆာဂျိမ်းဂျော့စကော့ (Sir James Gorge Scott
K.C.I.E) ဟင်ဖြစ်သည်ဟု ဆရာကြီးဦးကိုလေးက အခိုင်အမာဆိုခဲ့ပါ
သည်။

နိဂုံး

နိဂုံး၌ မြန်မာများကျဆုံးရသည်မှာ (က) အင်္ဂလိပ်၏ သူလျှို
လုပ်ငန်းနှင့် (ခ) စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေး ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်များကို မရှုမလှ
ခံလိုက်ရသောကြောင့် အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည်။

၁။ ဆရာမတ်ခေါ် သံတဲကျောင်းတည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သူ အင်္ဂလိပ်
ဘုန်းကြီး၏ နေရာတွင် မစ္စတာလန်းစဒင် (Mr. Lunrsden) ရောက်လာ
၍ ဗြိတိသျှသံဝင်းနှင့် မလှမ်းမကမ်း သာသနာပြုဂေဟာ (Mission
House) တွင် လက်ထောက်တစ်ဦးနှင့် နေခဲ့သည်။ ... နန်းတွင်းသတင်း
များကို ရယူရန် စနစ်တကျ အစီအစဉ်ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ... မစ္စတာ
လန်းစဒင်၏ သတင်းပေးမှာ နန်းတွင်းမှ မင်းသမီးငယ်တစ်ပါး၏
သမီးတော်ကလေးဖြစ်သည်။ မသင် ဟုအမည်ပေးထားသော အဆိုပါ
မိန်းကလေးမှာ ငယ်ရွယ်သူဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ နန်းသွေးပါသူဖြစ်၍

လည်းကောင်း၊ နန်းတွင်းနန်းပြင် လွတ်လပ်စွာ ဝင်ထွက်သွားနိုင်သူ ဖြစ်သည်။...ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားသောသတင်းကို မစွတာလန်းစဒင်ထံသို့ ရှေးဦးယူဆောင်လာသူကလေးဖြစ်သည်။

၂။ သံမျိုးကြီးမစွတာရှောအတွက်မူ နန်းတွင်းပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား ရာဇာဆင်း (RaJ Singh)က သတင်းပေးဖြစ်သည်။ ရာဇာဆင်းသည် မိဖုရားများ၊ နန်းတွင်းသူများ၏လက်သုံးဖြစ်၍ အတွင်းရေးသတင်းများကို ရယူနိုင်စွမ်းရှိသည်။ ရသမျှသတင်းများကို ဗြိတိသျှသံရုံးသို့ ပို့ပေးခဲ့သည်။...ဗြိတိသျှသံရုံးကို အတင်းဝင်စီး၍ ညောင်ရမ်းနှင့် ညောင်အုပ်မင်းသားကို လုယူဖမ်းဆီးရန် ကြံနေကြောင်းသတင်းကို ရက်စွဲအတိအကျဖြင့် စလင်းမင်းသမီးက မစွတာရှောထံပို့ပေးခဲ့သည်။...ဆင်ဖြူမရှင်နှင့် စုဖုရားလတ်၊ စလင်းမင်းသမီး၊ ညောင်ရမ်းဆက်များ၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၊ တိုင်တားမင်းကြီး၊ မက္ခရာ၊ သုံးဆယ်မင်းသားတို့ အချင်းချင်း စည်းလုံးရိုင်းပင်းမရအောင် နိုင်ငံရေးကျားကွက်ကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ကစားခဲ့သည်။...သွေးခွဲစနစ်ကို သာသနာပြုဆရာများက အပတ်တကုတ် မင်းနေပြည်တစ်ဝန်းတွင် ကျင့်သုံးနေကြသည်။... ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာ့ရေးရာများကို ကုန်စင်စွာသိရှိ၍ စိတ်တိုင်းကျ ခြယ်လှယ်နေသောအချိန်တွင် မြန်မာဘက်မှမူ ဗြိတိသျှရေးရာများ၌ ဗဟုသုတ လွန်စွာခေါင်းပါးနေခဲ့သည်။ ...မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှစ၍ ဥရောပ၊ အမေရိကသို့ သံတမန်များစေလွှတ်ပြီး နိုင်ငံတကာနှင့်အဆက်

အသွယ်ရရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပေသည်။ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီနိုင်ငံများ
နှင့် ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်မှ စစ်အကူအညီပေးရေး မဟာမိတ်စာချုပ်
ချုပ်ဆိုနိုင်သည့်အဆင့်သို့ ရောက်မလာ။...သံတမန်ရေးရာတွင်သာ အာရုံ
မထားဘဲ အင်္ဂလိပ်လူထုထံအရောက် မြန်မာ့ကိစ္စကို အမှန်တင်ပြ
နိုင်လျှင် အခြေအနေတစ်မျိုးဖြစ်ခဲ့မည်။ ကားလမတ်၊ ကော့ဗဒင်နှင့်
အမေရိကန်ပြည်၊ မစ်ချီဂန်ပြည်နယ်လွှတ်တော်အမတ်မင်းဗိုလ်ချုပ်ကတ်စ်
တို့ကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်သွယ်၍ အကူအညီယူခဲ့ပါလျှင် တတိယ
အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲသည် ဖြစ်ပေါ်လာစရာအကြောင်းမရှိချေဟုမှတ်ချက်
ပြုထားပါသည်။

ခြံ၍ဆိုရသော် ဆရာကြီး ဦးကိုလေးသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ
ကော်နဲတက္ကသိုလ်သို့ ပညာတော်သင်သွားသည့် အချိန်တိုကာလအတွင်း
မိမိလိုချင်သည့် နယူးယောက်တိုင်း သတင်းစာပါ အချက်အလက်များ
ကို သီပေါခေတ်နှင့် ခြုံငုံမိအောင် ကူးယူနိုင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။
ဤသတင်းဆောင်းပါးများကို ဘာသာပြန်ဆိုရာ၌ မူရင်းအင်္ဂလိပ်စာကို
လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာအရေးအသားနှင့် သဒ္ဒါများကိုလည်းကောင်း
နှစ်ဘာသာစလုံး ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ၎င်းပြင်
သတင်းစာပါ အချက်အလက်သတင်းများသည် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် သမိုင်း
အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံနေသဖြင့် သိပ္ပံဘွဲ့ရ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၊
ကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သော်လည်း သမိုင်းဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ အချက်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၆၁

အလက်များကိုပါ ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ၎င်းရေး
သားသော ဤစာအုပ်ကို ဖတ်ရခြင်းအားဖြင့် ကိုယ့်အမျိုးကို ချစ်
မြတ်နိုးသည့် စိတ်ဓာတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမိုင်းဖြစ်ရပ်အမှန် အချက်
အလက်များဖြင့်လည်းကောင်း ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရေးသားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရ
သည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီး ဦးကိုလေးသည် မိမိနှင့်သက်ဆိုင်ရာ
ဘာသာရပ်အပြင် သုတဆိုင်ရာစာပေများကိုလည်း နှံ့စပ်သည့် ဆရာကြီး
တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း၊ လေးစားထိုက်၊ အတုယူထိုက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး
ဖြစ်ကြောင်း ဂုဏ်ပြုဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာစိုင်းနော်ခေး

ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)

သမိုင်းဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၆၂

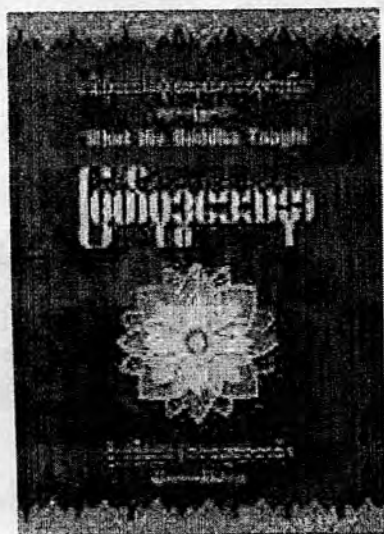
ဆရာကြီး ဦးကိုလေး၏ အာဇာနည်ပြန့်ပွားရေး

Abhidhamma in Daily Life

Competence of Sayagyi U Ko Lay as a Translator:

A Study of Abhidhamma in Daily Life

Dr Sann Myint

Introduction

Doctrines, principles and philosophy as expounded in different sections of the Buddhist Canon have been translated from Pali into English by various celebrated translators. Myanmar scholars have not been left behind in this respect. Translations into Myanmar of volumes of original Pali text as prescribed by the Theravada school have been done by

Myanmar scholars, monks as well as laypeople. These works can be learnt, appreciated and applied in their daily lives by laypeople and by members of the Sangha.

Most translations faithfully adhere to the original Pali text. Some by extension attempt to extrapolate the concepts and principles stated in the Pali Canon to the daily life. As can be witnessed in the parts of the world where Buddhism is professed, recitation of Buddha's words and the study of His Canon with a perfunctory focus on meaning and superficial consideration of its relevance to one's daily life are predominant.

Apart from the faithful translation of the Buddhist literature from Pali into Myanmar, there have also been attempts to explain the religious principles in plain Myanmar. Sayadaw Ashin Janaka Bhivamsa, a contemporary of another religious luminary, Mogoke Sayadaw Agga Maha Pandita Ashin Vimala, was one of the prominent teachers of Buddhist principles and literature as stated in the Canon. He delivered numerous sermons dealing with the practical aspects of Buddhist philosophy, taking pains to point out the relevance of the Dhamma in people's daily lives. U Ko Lay, the translator of 'Abhidhamma in Daily Life', took a step further and took upon himself the task of translating the celebrated writer's work into English, apparently with the aim of reaching out to the global readership.

Background

It is no trivial undertaking when Sayagyi U Ko Lay consented to render a translation of Sayadaw Ashin Janaka Bhivamsa's celebrated work "Abhidhamma in Daily life (ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ)". First of all, the message given by Sayadaw is so profound and rich in Dhamma knowledge as well as the underlying conceptual assumptions and cultural factors which we Myanmar Buddhists take for granted but could pose stumbling blocks for those still unfamiliar with the shades and nuances of a culture shaped and sculpted by a religion with traditions stretching back thousands of years. And yet, Sayagyi U Ko Lay did not shy away from the task but tackled it head on, given several limitations including not having a chance to have feedback from and discussion with its prior translators when left with a draft of their translation. Although translation of such a work by a celebrated author could be a Herculean task for many, it seems Sayagyi made a light work of it, although he, for the most part, respectfully adheres to the style, diction and tone of the original author.

Ashin Janakabhivamsa (1900-1977)

Sayadaw was a celebrated teacher of Pali Canons. By the time 'Abhidhamma in Daily Life' was compiled, he had gained renown as the founder of the famous

Mahagandharama Monastery, an exemplary religious teaching centre the norms and practice of which serious practitioners of the Buddha's teachings have to emulate. Sayadaw is well-known for his use of powerful language intended to shake the indifferent out of their platitude and make them see the essence of Buddhism as Lord Buddha intended to be perceived.

He wrote a total of 74 books during his tenure on grammar, Vinaya ¹scriptures, Abhidhamma text, Sutta Pitaka ²text and on miscellaneous subjects dealing with all aspects of Buddhist Teaching and Sasana (Ko Lay 1997).

Sayadaw's desire was, apart from helping the *bhikkhu* students of Pali Canon master easily the teaching of the Buddha, including their expositions in the commentaries and sub-commentaries, to give as much Buddhist education to the lay disciples who are incapable of devoting entirely to study of scriptures by writing popular books such as 'Abhidhamma in daily life' and 'The last ten months of the Buddha' (Ko Lay 1997).

¹ Code of conducts; prescriptions and restrictions on behaviour for the Sangha

² Section of the Canon in which Buddha's teachings are presented in the form of vignettes

U Ko Lay

U Ko Lay was born Maung Ko Lay in Tagaung ward, Sagaing on August 23rd, 1913. Monastic education was the principal form of education in his childhood commencing at the age of five when he was trained in basic Myanmar reading and writing by Daw Marlar Yi, a Buddhist nun in Sagaing. From the age of seven to nine, he received further monastic education in which basic principles of Buddhism were the chief input. Up to that point, he had received no exposure to English. It, however, served as a firm foundation for his understanding and mastery of the basic tenets of Buddhist doctrines because he received coaching in such fundamental concepts as *Mingala Sutta*³, *Atwin Aung Chin*⁴, *Apyin Aung Chin*⁵ and *Thingyo*⁶ which will later become useful in his attempt to write and translate books on Buddhism. His mentor was the Venerable U Cittayama, the abbot of Kyangin Monastery.

His English language learning started when he joined a national school at the age of nine in 1922. Maung Ko Lay was transferred to an Anglo-vernacular school in 1924,

³ The first of the 11 suttas prescribing auspicious ways of life, recited on a daily basis by the devout

⁴ Defeat of the internal defilements by Buddha

⁵ Defeat of the external scourges by Buddha

⁶ Abhimattha Singaha: text on exposition of basic principles in Buddhist philosophy

matriculating in 1929 and later he went on to join an Intermediate School. During these years, his English language skills could have improved in leaps and bounds since the medium of instruction was English. He graduated from Yangon University in 1934. In 1936, he went to the Imperial College, London, for further studies. He also continued overseas studies at Cornell University and Columbia University, USA.

U Ko Lay translated in 1979 two of the discourses by the Venerable Mahasi Sayadaw: *Dhamma cakkappavattana Sutta*⁷ and *Anattalakkhana Sutta*⁸. His experience as a senior editor on the Editorial Committee of the Myanmar Pitaka Association could also have assisted his clear understanding of the Buddhist Canon and in subsequent writing of the book *Guide to Tipitaka*. Ten Suttas from the *Digha Nikaya* have also be translated by U Ko Lay and published by the Myanmar Pitaka Association. He also translated *Majjhima Nikaya*, *Samyutta Nikaya* and the *Vinaya Mahavagga* of the Buddhist Canon. The six volumes (eight books) of *The Great Chronicle of Buddha* written in Myanmar by the Venerable Mingun Sayadaw Bhaddanta Vicittasarabhivamsa were also translated by him (info@wisdomlib.org).

⁷ Sutta expounding the Four Noble Truths

⁸ Sutta expounding the impermanent, non-self nature of mind and matter

U Ko Lay's early exposure to basic tenets of Buddhism as well as his formal education in the medium of English has undoubtedly aided in his efforts to render translation of celebrated authors' works and writing books in English of his own. His own works in English include Guide to Tipitaka: Canonical Buddhist Literature of the Theravada School. He also worked as a guest professor at the State Pariyatti Sasana University, Kaba Aye, Yangon.

The task

It was expected by the translator that an English translation of the book would result in a more extensive reach of Sayadaw's, the noble author, words thus resulting in the 'welfare and happiness of mankind' (Ko Lay 1997). In enabling the publication of the translated book, U Chu Sein was the major financial supporter. His faith in the teachings of Lord Buddha is steadfast and resolute. Being a devout dayaka of Ashin Janakabhivamsa, the writer of the book "Abhidhamma in daily life", he also provided unflinching support to the translation and publication of the book.

It was no easy task to be assigned as the translator of the book since Five Nayaka Sayadaws, members of the Board of Trustees of the late venerable author's works, were concerned about the quality of translation and translators' ability to convey the real message intended by the original

author. They had rejected a previous offer by a scholar of Yangon University to have the work translated. However, considering U Ko Lay's credentials as an academician and his mastery of both languages, the Board of Trustees agreed to the translation of the book. It was believed that 'the translation could be faithful to the substance and mood of what he would like to convey' (Ko Lay 1997).

It was on the condition the late author's expositions as well as the style, the language and the predominant tone can be preserved in the translated version that U Ko Lay was entrusted with the task. However, there are immense discrepancies between the context of the original author's audience who were his own flock, Buddhist monks and lay devotees, and the translator's audience, a more extensive readership spanning across the globe – a global readership interested in and desiring to gain an insight into the teachings of Lord Buddha. Sayadaw assumes that although his audience is familiar with the substance of Buddha's teachings, they are not so successful in understanding and putting it into practice in their daily life. U Ko Lay has the added task of making it comprehensible to both Buddhists and the uninitiated who would like to get an insight into the teaching of Lord Buddha, the practical aspects in particular. In his translation, U Ko Lay professes to have 'kept close to

the original as far as possible in the matter of substance, the style of presentation and use of simple language.'

The challenges

There are several limitations faced by the translator, U Ko Lay. To begin with, he has a different readership from the original author, Sayadaw Ashin Janaka Bhivamsa. The author has only the Myanmar readership in mind when he wrote the book. Therefore the tone, diction, style and substance as well as the cultural and conceptual references are all fit for the purpose of informing and stimulating the intellectual faculty of the Myanmar readership. The translator has ventured beyond the Myanmar readership and aimed for the global readership, anyone who has an interest in the teachings of Lord Buddha. Since readers of the translated book could be from all linguistic, social, cultural and religious backgrounds, U Ko Lay has to be prudent in the inclusion, exclusion and addition of extra socio-cultural references wherever it may aid or hinder better comprehension and appreciation of the essence of Abhidhamma.

Another challenge faced by the translator is the rendition of poetic, rhythmic and rhyming verses into plain English. Where in the source text language is elaborate and beautiful, the translator needs to prune away extra

information and expressions which will simply serve as distractions rather than assist in the unimpeded flow of conceptual exposition.

Still no less daunting is the faithful interpretation of terms and concepts with precise definitions and the translator painstakingly delve into the underlying meaning as well as the obvious ones. Thus, when the translator took upon himself the task of translating the celebrated work of a distinguished religious luminary, he committed himself to this challenging task of making Sayadaw's exposition in Myanmar comprehensible to the world's readership along with religious and cultural symbolism and nuances.

Limitation of the scope

The scope of this paper has been limited to the qualitative study of U Ko Lay's competence in translation. As the focus of this study is the skill of the translator and the quality of his translated work, it is an irrelevant question why a quantitative study is not conducted, counting the frequencies and doing a statistical inquiry.

The translator's skill in rendering the poetic verses filled with symbolism in the source text into simple English and giving precise interpretation of complex terminology and synthesizing concepts into exposition digestible for a general readership is the focus of this study.

Translation methods

In order to identify Sayagyi U Ko Lay's translation method and classify it with reference to existing models, a brief survey of literature is presented in this section. Depending on the aims and specific objectives of the translator of a source text, several different approaches can be used in rendering a translation.

Newmark (1981:22) posits two general categories of translation methods: communicative translation and semantic translation. In communicative translation, a translator tries to create the same effect received by the source language readers on the target language readers, whereas in semantic translation, translation is attempted within the bare syntactic and semantic constraints of the target language. The aim is to render the precise contextual meaning conveyed by the author. Readers expect the translated work to be good and, toward this end, translators need to select an appropriate translation method so that TL readers will feel that the text they read faithfully conveys the message in the original text along with the tone, mood, substance and beautiful aesthetic effects.

A variety of translation methods are used depending on the purpose of translation. They range from literal translation to idiomatic translation. Larson's (1984:15) translation methods lie within a continuum starting with

form-based or literal translation on one end and meaning-based or idiomatic translation at the other.

In literal translation, the form of the source language is faithfully adhered to. By contrast, idiomatic translation prefers natural forms in the target language in conveying the thoughts, messages and concepts of the source language writer. Larson proposes a continuum of translation methods from very literal, to literal, to modified literal, to near idiomatic, idiomatic, and unduly free (1984).

1. *Very literal translation*: linguistic features of the source text are reproduced. This is done mainly for linguistic studies.
2. *Literal translation*: not meaningful and less than communicative. Meaning of the source language text is not a priority. It is useful for the study of the source language.
3. *Modified literal methods*: source language is modified with transformation and sentence order and grammar so that it becomes acceptable in the receptor language. Literal translation of lexical items is still employed.
4. *Inconsistent mixture*: literal translation and idiomatic translation are mingled in the final draft of translation.

5. *Near idiomatic*: source language meaning is reproduced while preserving the natural form of the source language.
6. *Idiomatic translation*: source language meaning is reproduced in the natural form of the receptor language.
7. *The unduly free translation*: extraneous information is added to meaning expressed in the source text. The meaning of the source language is changed and historical and cultural context is also misrepresented.

(Larson, 1984: 16-18)

Newmark (1988: 45-47) classifies translation methods into eight types:

1. *Methods closest to the source language*
 - a. word-for-word,
 - b. literal,
 - c. faithful,
 - d. semantic,
2. *Methods closest to the target language*
 - a. communicative,
 - b. idiomatic,
 - c. free, and
 - d. adaptation

- b. *Adaptation*: Adapting the SL text into a target language translation makes the freest form of translation possible.
- c. *Idiomatic Translation*: message in the source text is reproduced. However, using colloquialisms and idioms tends distort delicate shifts in meaning.
- d. *Communicative translation*: The exact contextual meaning of the source text is given. Readers can understand and accept both the language used and the content.

The translation methods as posited by Larson (1984) and Newmark (1981, 1988) will be used as reference points from which competence of U Ko Lay as a translator can be analysed and appreciated.

U Ko Lay's Skill in Translation

1.

- ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊ ကိုယ့်ဒေသ၌၊ ပျော်ကြစပ်ရာ
သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်၊ အိပ်မက်ရာမက်၊ ကောင်းစွာမက်၍၊
နှစ်သက်ကြည်သာ အိပ်စက်နိုင်ကြပါစေ ကုန်သတည်း။
(အချိန်ဒါနိး)

May all beings residing in their respective dwellings sleep soundly and dream pleasant dreams!

(Preface)

Translation skill of Sayagyi U Ko Lay is manifest right at the start of the book where the Venerable Sayadaw provides a preface to his celebrated work. It is impossible to adhere to the style and diction of the preface written in the form of rhyming phrases composed of four syllables each. The sole intention of the translator is apparently to communicate the message in the poetic verses to the reader as best he can. Translation of the expression 'ကိုယ်စီကိုယ်ငှါ၊ ကိုယ့်ဒေသ၌၊ ဖျော်ကြစပ်ရာ' as 'all beings residing in their respective dwelling' intentionally omits the notion denoted by the phrase 'ဖျော်ကြစပ်ရာ' (Lit: enjoying only in places suited to them) that all beings, including people and animals, enjoy living only where they were born and raised. Rendering of the elaborate language style using poetic diction into a paraphrase in English is only reasonable since the aim of the author is not to enable the readers to appreciate the aesthetic beauty of Myanmar writing but simply to convey useful information on the practice of Abhidhamma in daily life in language plain enough for an average reader to digest.

This is relevant with Newmark's (1988) category of communicative translation which posits that the contextual meaning of the source text is given without translating word for word or adhering to the source language structure. It also bears the hallmarks of semantic translation since translation is attempted, fitting the message in the source language into the syntactic and semantic constraints of the target language, English (Newmark 1981).

2.

မင်္ဂလာကျက်သရေ ယှက်ဝေလန်းသဖြင့် စန်းပွင့်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊

ကောင်းစွာမိုးသောက် အလင်းရောက်လျက်၊

ထမြောက်နိုးကြားနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

အပါယ်ဒုဂ္ဂတိရောက်မည့်အကြောင်း မကောင်းညစ်ဆိုး ဒုစရိုက်မျိုးကို

သူတော်ကောင်းလက်နက် တရားစက်ဖြင့်

ဖြိုဖျက်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

အလောင်းအလျာ ဖြည့်ကောင်းရာသည့် သုံးဖြာဆယ်လီ ပါရမီအပေါင်း

အကျင့်ကောင်းကို တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် ရင့်ထက်ရင့်အောင် မလင့်

ပုံသေ ဖြည့်ကြည့်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

(အချိန်ဒါန်း)

Being blessed in glory, may they awake early in the morning with auspiciousness!

May they be able to abstain from evil deeds which lead to the four woeful abodes.

May they be able to fulfill the thirty parami Perfections) incessantly and attain spiritual maturity stage by stage.

(Preface)

- မင်္ဂလာကျက်သရေ ယှက်ဝေလန်းသဖြင့်
စန်းပွင့်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ကောင်းစွာမိုးသောက်
အလင်းရောက်လျက်၊
ထမြောက်နိုးကြားနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

Being blessed in glory, may they awake early in the morning with auspiciousness!

Word for word rendering mingled with idiomatic translation is found in the above instance. The expression ‘စန်းပွင့်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍’ literally means ‘to be endowed with social and economic success’. Apart from rendering word for word translation, the translator also opts for grasping the essence of the phrase ‘မင်္ဂလာကျက်သရေ ယှက်ဝေလန်းသဖြင့် စန်းပွင့်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍’ and renders it thus ‘being blessed in glory’. Though

'blessing' is a concept common in religions that believe in a creator, it is borrowed to express an essentially Myanmar concept of being endowed with auspiciousness. This bridges the gap between the cultural knowledge inherent in the source language and the cultural assumptions of people of other language backgrounds.

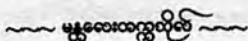
Even such a seemingly abstract notion as being 'awake' has deep underlying meaning from the Buddhist point of view. As stated in 'Pubbhanha Sutta'⁹, from the moment a person is awake, he starts minding his manners – physical, verbal and mental – which is expected to result in a fruitful day.

- အပါယ်ဒုဂ္ဂတိရောက်မည့်အကြောင်း မကောင်းညစ်ဆိုး
ဒုစရိုက်မျိုးကို သူတော်ကောင်းလက်နက် တရားစက်ဖြင့်
ဖြိုဖျက်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

May they be able to abstain from evil deeds which lead to the four woeful abodes.

The translator attempts to express the essence encompassing the author's words in a way the uninitiated – those who are not yet familiar with the basic concepts and terminology of Buddhism – will be able to understand. Rendering of the Myanmar poetic verse into somewhat plain

⁹ Also Su Pubbhanha Sutta: sutta on an auspicious daybreak

English in a succinct manner indicates the translator's awareness of his audience. When Sayadaw wrote his book, it was intended for the Myanmar audience, both lay devotees and members of the Sangha Order, and his language is accordingly used. For U Ko Lay, the translator, his work is expected to reach a wider readership across the globe and he seems to be consciously pruning his language of any ambiguity.

- အလောင်းအလျာ ဖြည့်ကောင်းရာသည့် သုံးဖြာဆယ်လီ ပါရမီ အပေါင်း အကျင့်ကောင်းကို တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် ရင့်ထက် ရင့်အောင် မလင့်ပုံသေ ဖြည့်ကြည့်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

May they be able to fulfill the thirty parami Perfections) incessantly and attain spiritual maturity stage by stage.

The expression 'အလောင်းအလျာ ဖြည့်ကောင်းရာသည့်' (Lit: that ought to be fulfilled by those aspiring to become exalted beings, i.e. *Buddhas, Pacceka Buddhas* and *Arahats*) is left out of translation for the sake of simplicity.

In the above instances, the translator uses natural forms in the target language, English, which can be analysed as faithful, semantic and idiomatic translation (Larson 1984, Newmark 1988)

3.

အပူဓာတ်ဆိုတာဘာလဲ (အချိန်ဒါန်း)

What is meant by the fire (element)?

- ထိုအပူဓာတ်ဟူသည်လည်း တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် မညှာတာ နိုင်အောင်ဖြစ်နေသော လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန်မာနနှင့် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယတို့ပင်တည်း။

The fire (element) is the burgeoning of (lobha) greed, (dosa) hatred, (mana) conceit, (issa) envy and (miccariya) jealousy, leaving neither sympathy nor compassion for one another.

(Preface)

In the exposition of basic concepts fundamental to understanding Abhidhamma, the author explained about ‘အပူဓာတ်’ (the fire element) in the introduction.

Here also, the translator refrains from rendering word for word translation but rather communicating the concepts through the use of words closest in meaning to those in the source text. For instance, the expression ‘မညှာတာနိုင်အောင် ဖြစ်နေသော’ is rendered in English as ‘leaving neither sympathy nor compassion’. The use of the word ‘burgeoning’ effectively encapsulates the proliferating nature of negative mentality. Though absent in the source text, this

'poetic justice' by the translator helps enhance its meaning further and possibly facilitates the ultimate comprehension.

The concept of '*Samsara*' (the endless cycle of existences) is present in most religions of India. However, Buddhist concept of *Samsara* is not simply transmigration of soul with a fixed identity from one existence to another. It is a notion too complicated to be perceived by the uninitiated. It is a difficult task for the author even when expressed in Myanmar to native Myanmar speakers. For the translator, it is doubly so.

In the above instance, the translator attempts to deliver a faithful translation of the definition for the fire element. Rather than opting for word-for-word translation, he tries to facilitate comprehension of the concepts there in by means of communicative translation (Newmark, 1988)

4.

သံသရာဆိုတာဘာလဲ (အချိန်ဒါနိန်း)

'သံသရာတစ်လျှောက်'

ဟူသောစကားအရ 'သံသရာဆိုတာဘာလဲ' ဟု စဉ်းစားဖွယ် ရှိ၏။ သတ္တဝါတို့တည်နေရာ ဤကမ္ဘာကြီးကို 'သံသရာ' ဟု ခေါ်မည်မဟုတ်။ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တရားတို့ တစ်ခုပြီး

တစ်ခု ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်နေမှုကိုသာ 'သံသရာ' ဟုခေါ်သည်။ (သံ = ဆက်လျက် + သရ = ဖြစ်ခြင်း)

What is samsara?

The world of beings is not to be mistaken as samsara. The continuous coming into existence of (citta) and (cetasika) mind and mental factors together with rupa (matter) in succession is called samsara in the ultimate sense. (sam = in succession + sara = appearing)

(Preface)

The very first sentence in the source text is omitted from translation possibly due to its rhetorical nature. The whole sentence 'သံသရာတစ်လျှောက်' ဟူသောစကားအရ 'သံသရာဆိုတာဘာလဲ' ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏' (Lit: as seen in the expression 'along this *samsara* (endless cycle of births and rebirths) , it is worth considering what *samsara* is). The translator, after considering the merit of translating this sentence, apparently decided against it since it is better to capture the attention of the international readership with a concise writing style. This is a dilemma faced by any translator attempting to be faithful to the original text but coming across extraneous matter, he has to make the painful decision of leaving it out. This liberty taken by the translator

can possibly be termed free translation, but not unduly free as Larson (1984) suggests.

The sentence ‘သတ္တဝါတို့တည်နေရာ ဤကမ္ဘာကြီးကို ‘သံသရာ’ ဟုခေါ်မည်မဟုတ်’ (Lit: this world, the abode of all beings, will not be called ‘*samsara*’) is rendered as ‘The world of beings is not to be mistaken as *samsara*’. The ability to perceive the underlying meaning of the text is one quality Sayagyi U Ko Lay possesses and thus he does not simply render it as ‘will not be called *samsara*’ but as ‘not to be mistaken as *samsara*’.

The next sentence introduces the postulation of Abhidhamma elements such as physical and mental factors. ‘စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တရားတို့ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေမှုကိုသာ ‘သံသရာ’ ဟုခေါ်သည်။ (သံ = ဆက်လျက် + သရ = ဖြစ်ခြင်း)’ (Lit: the incessant, simultaneous arising of mind, mental concomitants and matter is called *Samsara* (sam = continuous, incessant) + sara = arising)

In dealing with the fundamental concepts of mind and matter, the translator is faithful to the message conveyed in the source text. In this case, the translation is communicative as well as literal where necessary. This mixture of communicative and literal translation is reasonable in the light of the translator’s effort to give word-for-word

rendering of the basic terminology and definitions. This can possibly be attributed to the use of *Modified literal methods* in which source language is modified so that it becomes acceptable in, English, the receptor language. Literal translation of lexical items is necessary here to adhere to the essence of the accurate translation (Larson 1984).

5.

ပရမတ္ထဆိုသည်မှာ ပါဠိစကားတည်း။ မြန်မာလို 'မြတ်သော အနက်သဘော' ဟုဆိုလိုသည်။ 'မြတ်' ဆိုသည်မှာလည်း 'မွန်မြတ်၊ မြင့်မြတ်၊ ကောင်းမြတ်' ဆိုသော အမြတ်မဟုတ်။ ပင်ကို သဘောအတိုင်း မဖောက်ပြန်၊ မပြောင်းလဲဘဲ ခိုင်မြဲတည်မတ်သော အမြတ်တည်း။

(Pg.1)

Paramattha is a Pali term which means truth in the highest sense. The ultimates are those which are immutable. [parama + attha = immutable + intrinsic nature].

(Pg.1)

In dealing with the above text, the translator does not dwell in the nuances and lexical complexities of the source language but places more emphasis on delivering the essence of the definition of the Pali term 'ပရမတ္ထ' (*Paramattha*). This

is possibly the reason why the translator chooses not to dwell on the delicate transition and differences in shifting shades of meaning of the Myanmar words 'မွန်မြတ်၊ မြင့်မြတ်၊ ကောင်းမြတ်' (Lit: decent, noble, virtuous) but tackles the more essential and daunting task of explaining the key word 'paramattha'. He does not shy away from the word-for-word translation.

Literal translation of Sayadaw's words with his literary style can possibly hinder the smooth flow of text and, as a consequence, pose obstacles in comprehension. In this case, U Ko Lay makes the right decision, pruning his translation of any extraneous material which will only serve as distractions from the exposition.

6.

စေတသိက်တရားတို့၌ လောဘာ၊ ဒေါသများ ပါရှိ၏။
လောဘသည် လိုချင်ခြင်း သဘော၊ ဒေါသသည် ခက်ထန်
ခြင်း သဘောပင်တည်း။ လောဘသည် ပညာရှိသူတော်
ကောင်း၏ သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ သူယုတ်မာ သန္တာန်မှာ
ဖြစ်ဖြစ်၊ ခွေးသန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် လိုချင်သော သဘောမှ
ပြောင်းလဲခြင်းမရှိချေ။ ထို့အတူ ဒေါသ၏ ခက်ထန်ခြင်း
သဘောလည်း မည်သူ့သန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် မဖောက်ပြန်
မပြောင်းလဲချေ။

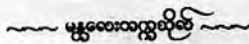
(Pg.1)

The (cetasikas) mental factors include (lobha) which is greed and (dosa) which is hatred or anger. Lobha never changes its intrinsic nature of greed whether it appears in the mind continuum of the wise, the virtuous, the wicked or of dogs. Dosa also never changes its hard nature of hatred or ill-will in whosoever beiges. (Pg.1)

After explaining about mind, the author launches into the exposition of mental factors or mental concomitants also known as *cetasikas* in Pali. A glance at the length of sentences and the size of the block of text of the source text and the text of the receptor language would show the translator's ability to compress ideas into short sentences. In this case, several short sentences in Myanmar expressing a series of related concepts are combined into a single sentence, possibly aiding better comprehension by readers.

Several concepts are spread across four sentences written by the author. One concept scaffolds upon another to build up to the final interpretation.

Sentence 1: 'စေတသိက်တရားတို့၌ လောဘ၊ ဒေါသ
များ ပါရှိ၏'
(Lit: *Cetasikas* contain *lobha* (greed)
and *dosa* (anger))

Sentence 2:

‘လောဘသည် လိုချင်ခြင်းသဘော၊
ဒေါသသည်ခက်ထန်ခြင်းသဘောပင်
တည်း’

(Lit: *Lobha* has the intrinsic nature of
greed and *dosa* that of toughness or
harshness)

Sentence 3:

‘လောဘသည် ပညာရှိသူတော်ကောင်း၏
သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ သူယုတ်မာ သန္တာန်မှာ
ဖြစ်ဖြစ်၊ ခွေးသန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် လိုချင်
သော သဘောမှ ပြောင်းလဲ ခြင်းမရှိချေ’

(Lit: *Lobha* does not change its
intrinsic nature of greed whether it
appears in the mind continuum of the
wise, the virtuous, the wicked or of
dogs)

Sentence 4:

‘ထို့အတူ ဒေါသ၏ ခက်ထန်ခြင်းသဘော
လည်း မည်သူ့သန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ် မဖောက်
ပြန် မပြောင်းလဲချေ။’

(Lit: Similarly, the harsh nature of
dosa does not change in whosoever’s
mind continuum)

The translator interweaves the several concepts scattered across sentences and renders it thus:

The (cetasikas) mental factors include (lobha) which is greed and (dosa) which is hatred or anger. Lobha never changes its intrinsic nature of greed whether it appears in the mind continuum of the wise, the virtuous, the wicked or of dogs. Dosa also never changes its hard nature of hatred or ill-will in whosoever beings.

The communication of concepts explained in the source text is apparently the aim of the translator and he attempts to do it within the syntactic constraints of the target language, interweaving concepts scattered across several sentences in the source text (Newmark 1981, 1988).

7.

ဤသို့လျှင် ပရမတ်သဘောတို့သည် မျက်နှာကြီးငယ်
ရွေးချယ်လိုက်စားခြင်းမရှိဘဲ မူရင်းအတိုင်း ထင်ရှားမြဲ ဖြစ်
သောကြောင့် မိမိသူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထားကို
အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ဖို့ရာ ယခုညွှန်ပြမည့် ပရမတ်သဘော
များကို ကြိုးကြိုးစားစား လေ့လာသင့်ကြပါသည်။

(Pg.1)

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၉၁

The ultimates are free from bias or partiality and they always manifest by themselves on their own nature. The intrinsic nature of things should be earnestly digested and understood as explained here, so as to know the mental states of other people as well as one's own.

(Pg.1)

As seen in this extract, the translator is able to encapsulate all the semantic elements as well as conceptual assumptions present in the source text, faithfully adhering to the essence of the author's exposition.

The expression 'မျက်နှာကြီးငယ် ရွေးချယ်လိုက်စားခြင်း ဓရှိဘဲ' (Lit: not being selective and giving favours based on wealth and popularity) is simply rendered as: 'free from bias and partiality'. The translator does not get distracted by the images presented by individual lexis but just elicit the communicative meaning, thus a communicative translation (Newmark 1988).

A less experienced translator might get lost in the detailed semantics of the given words 'မျက်နှာကြီးငယ်' (Lit: the favoured and the despised).

Rendered literally, the noun phrase ‘မျက်နှာကြီးငယ်’ can be subdivided into two more phrases: ‘မျက်နှာကြီး’ and ‘မျက်နှာငယ်’.

‘မျက်နှာကြီး’ = big face (Lit.), i.e. rich, popular, beloved people

‘မျက်နှာငယ်’ = small face (Lit.) i.e. poor, unpopular and despised people.

The translator’s avoidance from rendering ‘မျက်နှာကြီးငယ်’ as ‘မျက်နှာကြီး = big face (Lit.), i.e. rich, popular, beloved people and ‘မျက်နှာငယ်’ = small face (Lit.) poor, unpopular and despised people literally but just using the all-encompassing nouns ‘bias’ and ‘partiality’ indicates the translator’s competence in the target language as well as his skill to summarise and synthesise the intended message in the source text. This avoidance of literal translation in favour of communication in the target language by reproducing the meaning in the natural form of the target language is idiomatic translation (Larson 1984).

8.

အဆိပ်ပင်၌ အဆိပ်သီးများကို သီးစေနိုင်သော ဓါတ်သတ္တိ ပါရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ သိထိုက်သော

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၉၃

တရားများကို မသိအောင် ဖုံးကွယ်တတ်သော ဓါတ်သတ္တိ
တစ်မျိုး ပါရှိလေသည်။ ထိုဓါတ်ကို အနုသယ မောဟဟု
ခေါ်၏။ ဤအနုသယမောဟ၏ ဖုံးကွယ်ထားမှုကြောင့်
ပုထုဇဉ်တို့သည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ သဘောတရား
တို့ကိုလည်း နစ်နစ်နော့နော့ မသိကြ၊ သစ္စာလေးပါးတို့
ကိုလည်း ထိထိမိမိ မသိကြ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုလည်း
တပ်တပ်ထင်ထင် မသိမြင်ကြချေ။

(Pg.13-14)

*Just as there is poison in a tree that bears poisonous
fruits, just so in the mind-continuum of beings, there
is an element, dhatu, which keeps hidden the dhamma
that ought to be known. That element is called
anusaya moha, the latent delusion. Because of the
concealing action of anusaya moha, worldlings,
Puthujanas), are unable to realize penetratingly the
three characteristics of anicca (impermanence),
dukkha (suffering) and anatta (non-self), neither do
they grasp the Four Noble Truths nor Paticca
Samuppada (the Law of Dependent Origination) in a
comprehensive manner.*

(Pg.14)

The Myanmar expressions 'နစ်နစ်နောနော မသိကြ ' (trans: unable to realize penetratingly) and 'ထိထိမိမိ မသိကြ ' (trans: neither do they grasp) are also rendered effectively in English, enabling the target language readers to appreciate the depth of meaning as expressed in the source text.

The translator's use of the term 'mind continuum' for the source text's 'သန္တာန်' aptly sums up the way mind and its concomitants work since, as expounded in the Abhidhamma, elements of mind do not function separately but occur in relation to one another, arising and disintegrating incessantly, one element replacing another or one element occurring immediately in the absence of another or two or more elements occurring in conjunction so long as a person is engaged in a thought process. It is an intricate concept difficult to be expressed concisely in English and the translator manages to do just that.

၉.

ပရိယုဋ္ဌာနမောဟ

စိတ်နှင့်တွဲဖက်၍ မောဟထကြွလာသောအခါ အကုသိုလ် စိတ်၊
မကောင်းစိတ် ဖြစ်နေပြီဟု ဆိုရပေသည်။ ဤပရိယုဋ္ဌာန
မောဟ၏ဖုံးကွယ်မှုကြောင့် ဒုစရိုက်အကုသိုလ်တို့၏ နောင်ရေး၊
နောင်တာ ခံစားရမည့် မကောင်းကျိုးကိုလည်း မသိ

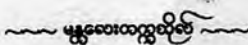
ကြရ။ ယခုလောလောဆယ် ယုတ်မာညစ်ညမ်းဆိုးသွမ်းမှု
 အပြစ်ကိုလည်း မသိကြရ။ ထို့ကြောင့် မောဟဖြစ် ပေါ်လာ
 သောအခါ နဂိုက ပညာရှိသူတော်စင်တို့သည်ပင် အပြစ်ကို
 မမြင်နိုင်ဘဲ ဒုစရိုက်အမှုကို ပြုမိကြလေတော့သည်။
 ဤမောဟသည် အကုသိုလ်စခန်း၌ အလွန်ဆိုးသွမ်း မိုက်မဲ
 သော တရားမျိုးပင်တည်း။ ဤလောက၌ မိုက်မဲမှု ဟူသမျှဝယ်
 ဤမောဟသာလျှင် အခြေတည်လျက် ရှိပေ သည်။

(Pg.14-15)

Pariyutthana moha

When moha rises together with the mind it is said that the bad mind, the unwholesome one, has appeared. Because of the concealing nature of this pariyutthana moha, evil consequences which one may suffer in the future are not understood. The evils of unwholesome actions of the present are also not understood. Therefore even the learned and virtuous cannot see the evils of moha and will commit wrong deeds when moha arises. This moha, in the domain of evils, is the most wicked. In this world all wickedness and stupidity originate from moha. Moha is the tap root of all evils.

(Pg-15)

In the translation of 'စိတ်နှင့် တွဲဖက်၍ မောဟထကြွလာသောအခါ အကုသိုလ်စိတ်၊ မကောင်းစိတ်ဖြစ် နေပြီဟု ဆိုရပေသည်' (When *moha* rises together with the mind it is said that the bad mind, the unwholesome one, has appeared), the author's tone is preserved in the translated text when he stated dispassionately and matter-of-factly 'အကုသိုလ်စိတ်၊ မကောင်းစိတ် ဖြစ်နေပြီဟု ဆိုရပေသည်' (Trans: it is said that the bad mind, the unwholesome one, has appeared)

In the following two sentences, the translator gives a faithful translation of the source text:

- ဤပရိယုဋ္ဌာနမောဟ၏ဖုံးကွယ်မှုကြောင့် ဒုစရိုက်အကုသိုလ် တို့၏ နောင်ရေး၊နောင်တာ ခံစားရမည့် မကောင်းကျိုးကို လည်း မသိကြရ။

Because of the concealing nature of this *pariyutthana moha*, evil consequences which one may suffer in the future are not understood.

- ယခုလောလောဆယ် ယုတ်မာညစ်ညမ်း ဆိုးသွမ်းမှု အပြစ် ကိုလည်း မသိကြရ။

The evils of unwholesome actions of the present are also not understood.

- ထို့ကြောင့် မောဟဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ နဂိုက ပညာရှိ သူတော်စင်တို့သည်ပင် အပြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ ဒုစရိုက်အမှု ကို ပြုမိကြလေတော့သည်။

Therefore even the learned and virtuous cannot see the evils of moha and will commit wrong deeds when moha arises.

Though 'moha' (မောဟ) and 'evil' (အပြစ်) are stated as two entities in the source text having relation only by virtue of being the circumstance and the consequence respectively, i.e. 'evil' arises because of 'moha', in the target language, the translator encapsulates the concept with the concrete expression 'the evils of moha', blending it into a single expression.

- ဤမောဟသည် အကုသိုလ်စခန်း၌ အလွန်ဆိုးသွမ်း မိုက်မဲသော တရားမျိုးပင်တည်း။

This moha, in the domain of evils, is the most wicked.

- ဤလောက၌ မိုက်မဲမှု ဟူသမျှဝယ် ဤမောဟသာလျှင် အခြေတည်လျက် ရှိပေသည်။

In this world all wickedness and stupidity originate from moha. Moha is the tap root of all evils.

One sentence in the source text is rendered as two in English translation. This style of writing, the isolation and the subsequent correlation of two concepts in the sentences enables the readers to pause for thought and find connection between the previously expressed ideas and the latter sentence which wraps up the theme in the first. The translator makes the language more forceful by repeating the meaning of 'အခြေတည်' (based on) in the target language two times, using different expressions 'originate' and 'the tap root'. In this manner, the translator succeeds in drawing the attention of the readers to the fact that 'moha' is the originator of all bad deeds and evil minds.

10.

လောဘအကြောင်း

လိုချင်မှု သဘောသည် လောဘတည်း။ လိုကြောင့် 'လောဘသဘော လိုချင်ဟော'ဟု ဆိုခဲ့သည်။ 'လိုချင်'ဆိုသော်လည်း ကာမဂုဏ်ဆိုင်ရာ လိုချင်မှုမျိုးကိုသာ လောဘဟု ဆိုသည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုလိုချင်မှု၊ တရားကို လိုချင်မှု၊ စာပေတတ်ချင်မှု၊ ဆင်းရဲသူများကို

ပေးကမ်း လို၍ ပစ္စည်းဥစ္စာလိုချင်မှု စသောကောင်းသော အရာ၌ လိုချင်မှုမျိုးကား လောဘမဟုတ်။ နောက်၌ပြုမည့် ဆန္ဒ သဘောသာ ဖြစ်ပေသည်။

(Pg.24)

Lobha is greed, i.e. craving for sensual pleasure. But wanting to attain nibbana, wanting to get Dhamma, wanting to be learned, wanting wealth for giving charity to the poor, are not lobha. They are called chanda which will be dealt with later.

(Pg.24)

The first three sentences in the source text 'လိုချင်မှုသဘောသည် လောဘတည်း။ ထို့ကြောင့် 'လောဘ သဘော လိုချင်ဟော'ဟု ဆိုခဲ့သည်။ 'လိုချင်'ဆိုသော်လည်း ကာမဂုဏ်ဆိုင်ရာ လိုချင်မှုမျိုးကိုသာ လောဘဟု ဆိုသည်' are summarized into a single sentence 'Lobha is greed, i.e. craving for sensual pleasure'. The author's second sentence 'ထို့ကြောင့် 'လောဘသဘော လိုချင်ဟော'ဟု ဆိုခဲ့သည်' is omitted from translation since it is just the repetition of concepts in the other sentences. Literal translation of this sentence is 'Therefore, it has been said that (when preaching discourses on Lobha), express it as greed' and it is burgeoned with cultural and religious connotation. Readers need to refer

to the socio-religious context of Senior Monks passing on methods of preaching to junior members of the order, as implied in the expression 'လိုချင်ဟော' (Lit: Preach it thus).

The translator, exercising his common sense, opts to drop the sentence from translation for the sake of clarity. This amounts almost to free translation, but not unduly free translation as posited by Larson (1984). No extraneous material is added but the meaning of the source language is reproduced faithfully.

11.

စဉ်းစားဖွယ်

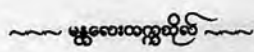
ကျမ်းဂန်လာမစ္ဆရိယ ၅ပါးကို စဉ်းစားလျှင် သူတပါး လှူဒါန်းမှ နေထိုင်စားသောက်ရသော ရဟန်းများ၊ သီလရှင်များ၌အဖြစ်များဖွယ်ရှိ၏။ ယခုမျက်မြင်အားဖြင့်လည်း ထိုသူများ၌ မစ္ဆရိယသောင်းကျန်းလျက်ရှိ၏။ လူအများ၌လည်း ကိုယ့်ထက် အိမ်ကောင်းရာကောင်း ရှိမှာစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက်ဥစ္စာပေါများစိုးခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ကောင်းမှာ စိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် ဆွေမျိုးဉာတိပေါများစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် လှမှာ စိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် ဂုဏ်ကြီးမှာစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် တတ်သိမှာစိုးခြင်း စသောအားဖြင့် အများပင် ဖြစ်

တတ်ပါသည်။ ထိုသဘောများကား မစ္ဆရိယပင်တည်း။
ထိုမစ္ဆရိယဖြစ်သည့်အတွက် အဖြစ်ခံရသူမှာ အကျိုးမယုတ်
ဘဲ မိမိမှာ စိတ်ယုတ်မာရှိကြောင်း ထင်ရှားရကား ဤမစ္ဆရိယ
ကို ဝါသနာနှင့်တကွ အမြစ်ပါပြုတ်အောင် ကြိုးစား၍
ဖြုတ်သင့်ကြပေသည်။ ဤသို့သော တရားသိသော ဘဝ၌
သော်မှ မစ္ဆရိယကို မတားလျှင် ပြိတ္တာဖြစ်ဖို့သာ ပြင်
ကြပါတော့။

(Pg.74)

Points to be considered

Regarding the five categories of macchhariya, consideration should be made, who will be the most exposed to these evil attitudes? Most probably monks and nuns who depend on alms for their sustenance are most liable accommodate these evil traits. In the case of lay people too, they do not wish others to acquire better house, or land, to be more wealthy, beautiful, to excel them in power, status, knowledge, wisdom, and so forth. Such jealousy is called macchhariya. But the sufferer of macchhariya is the jealous person and not the victim. Such persons expose themselves as possessing a foul mind. When they die, they are reborn as Peta (hungry ghosts).

Therefore, everyone should totally and completely annihilate macchhariya so as not to fall into woeful abodes.

(Pg.69)

- ကျမ်းဂန်လာမစ္ဆရိယ ၅ပါးကို စဉ်းစားလျှင် သူတပါး လှူဒါန်းမှ နေထိုင်စားသောက်ရသော ရဟန်းများ၊ သီလရှင်များ၌ အဖြစ်များဖွယ်ရှိ၏။ ယခုမျက်မြင်အားဖြင့်လည်း ထိုသူများ၌ မစ္ဆရိယသောင်းကျန်းလျက်ရှိ၏။

Regarding the five categories of macchhariya, consideration should be made, who will be the most exposed to these evil attitudes? Most probably monks and nuns who depend on alms for their sustenance are most liable accommodate these evil traits.

In the translation of the above text, the translator eliminates cultural and references and replace them with words likely to be more familiar with the target language readership.

Instead of literally translating 'ကျမ်းဂန်လာမစ္ဆရိယ ၅ပါးကို စဉ်းစားလျှင်' literally as 'considering the five kinds of micchhariya stated in treatises', Sayagyi renders it thus: 'Regarding the five categories of micchhariya' eliminating redundancies for the benefit of the target language readers. It

is obvious to the readers that the categories referred to are taken from treatises and books.

The first sentence in the source text is styled as an assumption or conjecture using the phrase 'ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏' (It is likely that/ It might be) and the translator styles the same expression as a rhetorical question 'who will be the most exposed to these evil attitudes?' Rhetorical questions demand attention and highlight the salient point. The translator's preference of rhetorical question over the presumptive mood of the source text adds more force to the translated text.

- လူအများ၌လည်း ကိုယ့်ထက် အိမ်ကောင်းရာကောင်း ရှိမှာစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် ဥစ္စာပေါများစိုးခြင်း၊ ရောင်းဝယ် ကောင်းမှာစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် ဆွေမျိုးဉာတိပေါများစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက်လှမှာ စိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် ဂုဏ်ကြီးမှာစိုးခြင်း၊ ကိုယ့်ထက် တတ်သိမှာစိုးခြင်း စသောအားဖြင့် အများပင် ဖြစ်တတ်ပါသည်။

In the case of lay people too, they do not wish others to acquire better house, or land, to be more wealthy, beautiful, to excel them in power, status, knowledge, wisdom, and so forth.

A visual inspection of the above two blocks of text, the source text and the translation, shows the translator's

ability to synthesise the message in the given text and render it into a concise translation.

- ထိုသဘောများကား မစ္ဆရိယပင်တည်း။

Such jealousy is called macchhariya.

In Myanmar, a common practice is referring to previous entities with a pronoun, in this case

'ထိုသဘောများကား' (Lit: these natures) but the translator opts to make a direct reference so he just mentions 'Such jealousy is'.

- ထိုမစ္ဆရိယဖြစ်သည့်အတွက် အဖြစ်ခံရသူမှာ အကျိုးမယုတ်ဘဲ မိမိမှာ စိတ်ယုတ်မာရှိကြောင်း ထင်ရှားရကား ဤမစ္ဆရိယကို ဝါသနာနှင့်တကွ အမြစ်ပါပြုတ်အောင် ကြိုးစား၍ ဖြုတ်သင့်ကြပေသည်။

But the sufferer of macchhariya is the jealous person and not the victim. Such persons expose themselves as possessing a foul mind.

- ဤသို့သော တရားသိသော ဘဝ၌သော်မှ မစ္ဆရိယကို မတားလျှင် ပြိတ္တာဖြစ်ဖို့သာ ပြင်ကြပါတော့။

When they die, they are reborn as Peta (hungry ghosts).

Therefore, everyone should totally and completely annihilate macchhariya so as not to fall into woeful abodes.

In the above translation, the overlapping concepts of having *micchhariya* and its consequences expressed in the interwoven sentences in the translated version would have been daunting for an inexperienced translator to handle but U Ko Lay has apparently made a light work of it.

The translator renders one complex sentence in the source text as two simple sentences in the translation: 'ထိုမစ္ဆရိယဖြစ်သည့်အတွက် အဖြစ်ခံရသူမှာ အကျိုးမယုတ်ပဲ မိမိမှာ စိတ်ယုတ်မာ ရှိကြောင်း ထင်ရှားရကား' (Lit: due to the occurrence of *micchhariya*, the intended victim does not suffer but it is the one who harbours such an ill will that suffers) is rendered in two separate simple sentences as 'But the sufferer of *macchhariya* is the jealous person and not the victim' and 'Such persons expose themselves as possessing a foul mind'. Simple style and diction of the translator assists the readership to read the text without a hitch.

Translation of the subsequent clause 'ဤမစ္ဆရိယကို ဝါသနာနှင့်တကွ အမြစ်ပါပြုတ်အောင် ကြိုးစား၍ ဖြုတ်သင့်ကြပေသည်' (Lit: Attempts should be made to eliminate this *macchhariya* along with their underlying causes) is deferred

till the end of the paragraph, mentioning the last sentence 'When they die, they are reborn as *Peta* (hungry ghosts)' and then re-linking with the previous 'Therefore, everyone should totally and completely annihilate *macchhariya* so as not to fall into woeful abodes'.

The tone of the author is one of exasperation when he writes 'ဤသို့သော တရားသိသော ဘဝ၌သော်မှ မစ္ဆရိယကို မတားလျှင် ပြိတ္တာဖြစ်ဖို့သာ ပြင်ကြပါတော့' (Lit: If one cannot eliminate *macchhariya* even in this existence, prepare to become *Peta* (hungry ghosts)). There is also an admonishing tone which the author employs because his intended audience is presumably the Myanmar lay people and members of Sangha to whose welfare he is committed. He wants them to fear the frightful consequences of the Hereafter and behave themselves – hence the use of impassioned language.

For the translator, to preserve this tone would be inappropriate since he has the wider readership in mind. A more persuasive or objective description would be in order so he simply gives a statement: 'When they die, they are reborn as *Peta* (hungry ghosts)' – no admonishing tone but a simple statement of facts.

In this case, the translator apparently utilizes poetic justice and modifies the tone in the source text which

amounts to semi-free translation (Larson 1984) but still preserving the main message which results in communicative translation (Newmark 1988).

12.

(သဒ္ဓါ) ကြည်ပုံ

စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းနေရသောအခါ၊ သီလဆောက်တည်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသောအခါ၊ ထိုထိုကုသိုလ်ဆိုင်ရာ ပြုနေရသောအခါ၊ စိတ်၌ ကြည်လင်သော သဒ္ဓါဖြစ်နေ၏။ နောက်ကျသော ရေခွက်၌ ပတ္တမြားရတနာ ထည့်လိုက်သောအခါ၊ အနယ်အမှုန်တွေ အောက်ကျ၍ ရေသည် ကြည်လင်လာသကဲ့သို့၊ စိတ်၌ ပတ္တမြားရတနာနှင့်တူသော သဒ္ဓါဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ဝိစိကိစ္ဆာစသော ကိလေသာ အနောက်အကျ ကင်းကွာ၍ စိတ်ကြည်လင်လာပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ စိတ်ကို ကြည်လင်အောင် ပြုနိုင်သော သဘောကား ဤသဒ္ဓါပေတည်း။

(Pg.83)

Clarity of mind

The second characteristic of saddha is clarity of mind. While giving alms or observing precepts, or meditating, one's mind becomes filled with faith and

clear. It is just as a ruby of the Universal Monarch, when put in muddy water, will cause the impurities and sediments to sink and make the water to become crystal clear, so also, saddha will eliminate all doubts, skepticism, and other mental defilements and purify the mind. Such is the characteristic of saddha.

(Pg.78-79)

- စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းနေရသောအခါ၊ သီလဆောက်တည်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသောအခါ၊ ထိုထိုကုသိုလ်ဆိုင်ရာ ပြုနေရသောအခါ၊ စိတ်၌ ကြည်လင်သော သဒ္ဓါဖြစ်နေ၏။

While giving alms or observing precepts, or meditating, one's mind becomes filled with faith and clear.

As seen in the above extract, the translator pays meticulous attention in providing transition from one point to another. And this is possibly the reason he adds the sentence: 'The second characteristic of *saddha* is clarity of mind.' Rather than allowing abrupt changes from one point to another, the translator cushions each transition with transitory phrases or phrases showing sequence as in the above example 'The second characteristic of *saddha* is---'. It is a good practice in writing, particularly when an exposition

is done where several points are arranged sequentially, to provide direction and orientation to the readers which points they have read and which they are going to read.

- နောက်ကျသော ရေခွက်၌ ပတ္တမြားရတနာ ထည့်လိုက်သောအခါ၊ အနယ်အမှန်တွေ အောက်ကျ၍ ရေသည် ကြည်လင်လာသကဲ့သို့ စိတ်၌ ပတ္တမြားရတနာနှင့်တူသော သဒ္ဓါဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ဝိစိကိစ္ဆာစသော ကိလေသာ အနောက်အကျ ကင်းကွာ၍ စိတ်ကြည်လင်လာပေသည်။

It is just as a ruby of the Universal Monarch, when put in muddy water, will cause the impurities and sediments to sink and make the water to become crystal clear, so also, saddha will eliminate all doubts, skepticism, and other mental defilements and purify the mind.

Here also, the translator uses an expression 'Universal Monarch', known in Myanmar as 'စကြာဝတေးမင်း', which is not used in the source text. The dilemma here is that of logicality of the given example – the ability of a ruby to purify muddy water – which in real world may or may not be true. However, the author seems to have made reference to tradition in which parables state that the ruby of the Universal Monarch has the ability to do just that. This

analogy of *saddha* to the ruby, without the added context of symbolic Universal Monarch's ruby, could have been taken literally and debunk it as a myth and miss the whole point of the teaching about *saddha*. The awareness by the translator of the context, complexity of concepts and its implications as well as complicating factors could have led him to clarify the context with the addition of the expression 'Universal Monarch'.

- ထိုကဲ့သို့ စိတ်ကို ကြည်လည်အောင် ပြုနိုင်သော သဘောကား ဤသဒ္ဒါပေတည်း။

Such is the characteristic of saddha.

In translating this sentence, the translator effectively employs economy of words to convey clear concepts.

In the above extract, coherence is achieved with the addition of sentences showing sequence. The translator rightly takes this liberty to improve the clear delivery of the message and correlation with previous text. He also tries to clarify the use of symbolism with additional references (i.e. Universal Monarch) to forestall the possibility of the readers wondering how it is possible for a ruby, a stone, to make muddy water clear and get distracted from the exposition of *saddha*. In the last instance, his ability to extract the essence of the source text and present it in a concise manner is

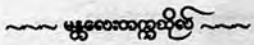
manifested. The translator apparently has his target readership in mind at all time and accordingly takes preemptive actions by getting rids of loopholes and ambiguities. Overtone of the translation is mainly communicative, giving the message in the source text faithfully to the readers (Larson 1984 & Newmark 1988).

13.

သဒ္ဒါအတု

ဤပြခဲ့သော သတိထား၍ စဉ်းစားပြီးလျှင် သဒ္ဒါတရား အစစ်ဟူသည် အပြစ်ကင်း၍ သန့်သန့် ရှင်းရှင်းယုံကြည်ခြင်း၊ မှန်ကန်သော အကြောင်းအရာများကို ယုံခြင်းဟု နားလည်လောက်ပါပြီ။ ဘုရားက ရောင်ခြည်တော် မလွတ်ဘဲ 'ရောင်ခြည်တော်လွတ်သည်'ဟု ဘုရားကို မှီစားနေသူတို့က လိမ်ပြောသည်ကို ယုံမှု၊ ဓါတ်တော်အစစ်မဟုတ်ဘဲ ဓါတ်တော်အစစ်ဟု ပြောသည်ကို ယုံမှု၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူများ၏ မိမိတို့ အယူဝါဒကို ယုံမှု စသော အလွဲ အမှားယုံမှုများသည် သဒ္ဒါအစစ်မဟုတ်ပါချေ။ ရိုးအ ညံ့ဖျင်း အသိကင်းသော မောဟ အကုသိုလ်သာ ဖြစ်လေသည်။

(Pg.84)

False faith

True faith consists of purity of mind and belief in the truth of Dhamma. But there are also false beliefs in the world. For example some unscrupulous persons may proclaim that a Buddha statue or a pagoda is emanating radiance in order to lure people to give donations. People who are made to believe in bogus sacred relics, heretics who believe in their erroneous doctrines, etc. do not have true faith. They are just misled due to their ignorance, stupidity, naivety or simplicity, and this is to be categorized as moha, delusion, which is an akusala cetasika, unwholesome mental factor.

(Pg.79)

The introductory phrase 'ဤပြခဲ့သော သတိထား၍ စဉ်းစားပြီးလျှင်' (Lit: As has been demonstrated and warned, one should consider carefully) is entirely omitted by the translator. This is possibly due to the fact that the introductory phrase does not necessarily add to the clarification of concept, hanging loose in isolation, with the source text writer appealing to the native Myanmar readership, addressing them directly to make a careful consideration.

However, there is an additional sentence, acting as a transition between the explication of true beliefs and false beliefs, namely 'But there are also false beliefs in the world' which does not exist in the source text. As mentioned earlier, transition is an essential element in the explication of concepts which needs to be presented in a sequence. Thus, the translator prudently adds a sentence with the said function, which undoubtedly assists the readers in finding their direction yet to another exposition.

- ဘုရားက ရောင်ခြည်တော်မလွတ်ဘဲ 'ရောင်ခြည်တော် လွတ်သည်'ဟု ဘုရားကို မှီစားနေသူတို့က လိမ်ပြောသည်ကို ယုံမှု၊ ဓါတ်တော်အစစ်မဟုတ်ဘဲ ဓါတ်တော်အစစ်ဟု ပြောသည်ကို ယုံမှု၊ ဓိစ္စာအယူရှိသူများ၏ မိမိတို့အယူဝါဒကို ယုံမှုစသော အလွဲအမှားယုံမှုများသည် သဒ္ဓါအစစ် မဟုတ် ပါချေ။

For example some unscrupulous persons may proclaim that a Buddha statue or a pagoda is emanating radiance in order to lure people to give donations. People who are made to believe in bogus sacred relics, heretics who believe in their erroneous doctrines, etc. do not have true faith.

A single sentence in the source text is rendered as two in the translation for the sake of clarity. Readers unfamiliar with the concept of Buddha statue or pagoda emanating radiance may have to pause and think. The translator accordingly leaves a spacious room for the readers' thoughts by pausing after the first sentence. Only later he proceeds to describe people's belief in bogus sacred relics and erroneous doctrines. This rendering of a single, long sentence into two is a considerateness on the part of the translator for the uninitiated who might lack background knowledge of Buddhist culture.

- ရိုးအ ညံ့ဖျင်း အသိကင်းသော မောဟ အကုသိုလ်သာ ဖြစ်လေသည်။

They are just misled due to their ignorance, stupidity, naivety or simplicity, and this is to be categorized as moha, delusion, which is an akusala cetasika, unwholesome mental factor.

As seen above, the translator does elaborate where necessary, rendering a short sentence in the source text into a considerably longer translation.

In Myanmar it is customary to employ omission of the subjects from a sentence whereas in English, this can lead to possible confusion. The sentence ရိုးအ ညံ့ဖျင်း

အသိကင်းသော မောဟ အကုသိုလ်သာ ဖြစ်လေသည်' translated literally means 'It is a delusional bad deed which is naïve, poor and lacking knowledge or conscience'. This would have made little sense to the readers (a bad deed can be none of the following: naïve, poor and lacking knowledge or conscience) and the translator accordingly adds the subject 'They' missing from the sentence. The quality of being 'naïve, stupid and simple' now belongs to the people, not to '*moha*' (delusional bad deed). A scholarly tone is attained with the use of the expression 'this is to be categorized as '*moha*' and the additional explanation of 'which is an *akusala cetasika*, unwholesome mental factor '

For effective delivery of the intended message, the translator takes liberty with addition, omission, division of long sentences into short ones and employment of elaborate explication where necessary. All these strategies contribute towards the effective communication of the concepts and ideas present in the source text (Larson 1984 & Newmark 1988).

14.

ကိုယ့်တာဝန်

ဤမျှလောက်သော စကားအစဉ်ဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရား သိဖွယ်
များကို နားလည်လောက်ကြပေပြီ။ တတ်သိနားလည်မှုမှာ

ကျမ်းစာ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ တတ်သိ နားလည်သည့်အတိုင်း သတိထားမှု၊ စောင့်စည်းမှု၊ ကြိုးစားမှုတို့ကား ကျမ်းစာရှုသူတို့ တာဝန်ဖြစ်၏။ ‘ယခုအခါ ကျမ်းစာ၏တာဝန်ကျေပွန် လောက် ပြီဖြစ်၍ ကျမ်းစာရှုသူတို့ တာဝန်သာ ကျန်တော့သည်’ ဟုဆိုလိုပါသည်။

(Pg.350)

The reader's duty

I have done my part in writing this "Abhidhamma in Daily Life" dealing with dhamma aspects which the general reader should know in their every day relationship. Having gained useful knowledge from this treatise, it is the duty of the general reader to put the knowledge so gained into practical use by developing mindfulness, self-restraint and earnest endeavour.

(Pg.312)

The author concludes his treatise with an exhortation to the readers. The translator ensures to provide an adequate context for readers in translating the sentence ‘ဤမျှလောက်သော စကားအစဉ်ဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရား သိဖွယ်များ ကို နားလည်လောက် ကြပေပြီ’ (Lit: With this exposition, one should have grasped the essentials of morality). Instead of allowing the sentence to hang loosely, the translator attempts

to relate it back to the main context as in: 'I have done my part in writing this "Abhidhamma in Daily Life". Direct reference to the book's title makes the context clear. This addition of the context is helpful, assisting the readers to have a sense of direction in navigating through what is a sophisticated expository text.

- တတ်သိနားလည်မှုမှာ ကျမ်းစာ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ တတ်သိနားလည်သည့်အတိုင်း သတိထားမှု၊ စောင့်စည်းမှု၊ ကြိုးစားမှုတို့ကား ကျမ်းစာရှုသူတို့ တာဝန်ဖြစ်၏။

Having gained useful knowledge from this treatise, it is the duty of the general reader to put the knowledge so gained into practical use by developing mindfulness, self-restraint and earnest endeavour.

The sentence 'တတ်သိနားလည်မှုမှာ ကျမ်းစာ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်' (Lit: Giving knowledge and comprehension is the duty of the treatise) is translated as 'Having gained useful knowledge from this treatise' providing coherence with previous and later sentences.

The sentence 'တတ်သိနားလည်သည့်အတိုင်း သတိထားမှု၊ စောင့်စည်းမှု၊ ကြိုးစားမှုတို့ကား ကျမ်းစာရှုသူတို့ တာဝန်ဖြစ်၏' (Lit: to develop mindfulness, self-restraint and

earnest endeavour as learnt, known and understood is the duty of the general reader) is rendered as 'it is the duty of the general reader to put the knowledge so gained into practical use by developing mindfulness, self-restraint and earnest endeavour.

The last sentence is an explanation of the above sentence and the translator intentionally omits it from his translation. The sentence 'ယခုအခါ ကျမ်းစာ၏တာဝန် ကျေ ပွန်လောက်ပြီဖြစ်၍ ကျမ်းစာ ရှုသူတို့ တာဝန်သာ ကျန်တော့သည်' ဟုဆိုလိုပါသည်' can be translated as 'It means that now that the treatise has done its duty, only the duty of the general readers is left'.

As seen in previous instances, the translator takes liberty with additional context. Also, he trims his translation of any redundancy by omitting the last sentence in the source text which simply reiterates the message in the previous sentence. In doing so, he effectively communicates the message intended by the author (Newmark 1981, 1988).

Conclusion

Sayagyyi U Ko Lay makes bold decisions in doing his task and in his apt translation of a very literary exposition by the celebrated author Sayadaw Ashin Janaka Bhivamsa on

Buddhist moral principles based on a very intricate and sophisticated part of the Buddhist Canon, the Abhidhamma.

Elegance of the original text is matched word for word where necessary by the translator. Where the overtone of the source text is that of grace and sophistication, Sayagyi renders it either as equivalent classic language or simple English as required by the purpose of the text. His ability to present poetic style of the author as plain English is also remarkable. No less significant is his ability to deliver the source text into translation with the economy of words, pertinently giving the essence of the message intended by the author.

Since Abhidhamma is the science of mind and matter and all relevant aspects, accurate definition of terms is also an obligation of the translator lest misinterpretation results in misunderstanding by the target readership. The translator manages to give accurate definitions and use relevant language throughout, matching the tone, mood and style of the Reverent Author for the most part. However, U Ko Lay opts to use poetic justice when he discretely modifies the tone of the author so that the message communicated is fit for delivering to the target readership, the global audience who would be interested in the teachings of Lord Buddha.

The book 'Abhidhamma in Daily Life' is an exquisite translation of the source book 'ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ'. It is

expected that the translation skill of U Ko Lay will serve as the benchmark against which aspiring translators of Buddhist literature will have to measure their competence. Also, when his translated work reaches the wider readership as intended, propagation of Buddha's teaching would become more extensive with a global reach, resulting in the 'happiness and welfare of mankind'.

Dr Sann Myint

REFERENCES

Ashin Janakabhivamsa (1995) Abhidhamma in daily life.
Ministry of Commerce.

(အရှင်ဇနကာဘိဝံသ (၁၉၉၅) ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ၊ ကုန်သွယ်ရေး
ဝန်ကြီးဌာန)

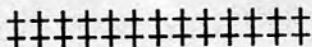
Ashin Janakabhivamsa (1997) Abhidhamma in daily life. (U
Ko Lay, trans. & ed.) Yangon: Ministry of Religious
Affairs. (Original work published in 1995)

Larson, Mildred L. (1984) Meaning-based translation: A
guide to cross-language equivalence. Lanham, MD: -
University Press of America.

Newmark, P. (1981) Approaches to Translation. Oxford:
Pergamon Press.

Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation.
Hertfordshire: Prentice Hall.

info@wisdomlib.org

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

၁၂၂

“ရုထောမြားကို ရွေးချယ်ချီးမြှောက်ထုတ်ဝေစော ဆရာကြီး”

(ဦးမြင့်ဆွေ၊ မဟာဝိဇ္ဇာ - လန်ဒန်)

မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ဆရာကြီးဦးကိုလေး (ဇေယျာမောင်)သည် ယခု ၂၀၁၃-ခု၊ ဩဂုတ်လ ၂၃-ရက်မှာ သူ၏ နှစ်တစ်ရာပြည့်မွေးနေ့ကျရောက်ချိန်၌ မန္တလေးတက္ကသိုလ်က ဆရာကြီးကို ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ဂုဏ်ပြုပွဲကျင်းပမည်ဟု သိရှိရ၍ ဆရာကြီး၏ ရွေးကောက်ချီးမြှောက်ခြင်းခံခဲ့ရသူ ကျွန်တော်(မြင့်ဆွေ)သည် အလွန်ပင် ဝမ်းသာပီတိဖြစ်ပါ၏။ ဆရာကြီး၏ ရွေးကောက် ချီးမြှောက်ခံခဲ့ရပုံကို

ရေးသားရာ၌ ကျွန်တော်၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကလေးကို ဦးစွာ ရေးသားဖို့ လိုအပ်ပါသည်။

ကျွန်တော်သည် မန္တလေးတိုင်း တပ်ကုန်းမြို့၏အနောက်ဘက် မိုင် ၂၀-ကျော် ကွာဝေး၍၊ ချောင်းများ၊ တောင်ကုန်းများကို ဖြတ်ကာ၊ လှည်းဖြင့် တစ်ညလုံးနီးပါးသွားမှ ရောက်နိုင်သော၊ သဖန်းချောင်းရွာနေ ဦးအုန်းရွှေ+ဒေါ်စောအေးတို့၏ သားသမီး ၄-ဦးတွင် အငယ်ဆုံး၊ ၁၉၃၄-ခု၌ မွေးဖွားခဲ့သူဖြစ်ပါ၏။ အသက် ၁၀-နှစ်ခန့်ကစ၍ ၃-နှစ် တိုင် ရွာကျောင်း၌ အခြေခံဘုန်းကြီးကျောင်း ပညာရေးကို သင်ယူခဲ့ ပါ၏။ ထိုနောက် အသက်၁၄နှစ် ပြည့်ခါနီးမှာ (၁၉၄၇-ခု၌) ကျွန်တော်၏ဆန္ဒအရ (ဖခင်ဦးအုံးရွှေ၏ညီအငယ်ဆုံး) ဘကြီးဘုန်းကြီး၊ ဦးကဝိန္ဒက တပ်ကုန်းမြို့သို့ ခေါ်ဆောင်၍ (ထိုအခါမှ ကားလမ်းကို ပထမဆုံးမြင်ဖူးပြီး)၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ရမည်းသင်းမြို့ တောင်ဘက်ရှိ၊ ဆင်ကျုံးတောရတိုက်၊ ပဓာနနာယကဆရာတော် ဦးပညာထံ၌ ပရိယတ္တိ စာပေသင်ရန် အပ်နှံပေးခဲ့ပါ၏။ ကျွန်တော်သည် အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်သင်ယူပြီး ဆရာကောင်းရဟန်းများကိုလည်း မှီဝဲ၍ ပညာဆည်းပူးသဖြင့်၊ ၄-နှစ်အတွင်း (၁၉၅၁-ခု၌) အစိုးရပထမပြန် စာမေးပွဲတွင် ပထမကြီးတန်းကို (ရှင်ဝိစက္ခဏ-အမည်ဖြင့်) အောင်မြင် ခဲ့ပါ၏။ ထိုနောက် ကျွန်တော်၏ဆန္ဒအရ၊ ဘကြီးဘုန်းကြီးက မန္တလေးမြို့၊ အနောက်ပြင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်၊ သံတော်ဆင့်ကျောင်း

ဆရာတော် ဦးဝါသဝထံ၌ အပ်နှံပေးခဲ့ပါ၏။ ကျွန်တော်သည် ထိုဆရာတော်ထံ၌လည်းကောင်း၊ အနောက်ဖက်ကပ်လျက်ရှိမစိုးရိမ်တိုက် (ဟောင်း)မှ ဆရာတော်များထံ၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မစရိယ-စာချတန်း-ပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာ၊ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာများကို ကြိုးစားသင်ယူရာ (၁၉၅၂-ခု၊ အသက်၁၉-နှစ်၌) ပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာ ၉-ကျမ်းအနက်၊ ၆-ကျမ်းကို အောင်မြင်ခဲ့ပါ၏။ ထိုနောက်(ယခု မန္တလေးမြို့၊ အောင်မြေရွှေဘုံဆရာတော်ဖြစ်နေသည့်) ဘုန်းကြီးဦးသုဇနပုဏ္ဏိတနှင့်အတူ၊စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးရှိ၊ အနီးစခန်းဆရာတော်ထံ၌ အင်္ဂလိပ်စာကို သင်ယူရင်း၊ ဓမ္မာစရိယ=စာချတန်းကို ဆက်လက်ဖြေဆိုအောင်မြင်၍၊ ဓမ္မာစရိယပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာ ၉-ကျမ်းလုံးကို အောင်မြင်သဖြင့်၊ (၁၉၅၃-ခု အသက် ၂၀၌) “သာသနဓဇသိရိပဝရဓမ္မာစရိယ” (အမြင့်ဆုံး)ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပါ၏။ အင်္ဂလိပ်စာကို ဆက်လက်သင်ယူ၍၊ (၁၉၅၄-ခု၊ အသက် ၂၁နှစ်၌) မတ်လမှစ၍ “အင်္ဂလိပ်စာ၊ သင်္ချာ”တို့ကိုသင်ယူ၍ ကျန်ဘာသာရပ်များကို ထိုထိုဆရာများထံ၌ နည်းနာခံယူကာ ကိုယ်တိုင်ကြိုးစား လေ့လာပြီး၊ (၁၉၅၅-ခု၊ အသက် ၂၂နှစ်၌) ၁၀-တန်းစာမေးပွဲကို ဖြေဆိုအောင်မြင်ခဲ့ပါ၏။

ထိုနောက် မန္တလေးဒီဂရီကောလိပ်၌ ပါဠိအပါအဝင် B.A တန်း ပထမနှစ်အတွက် (အင်္ဂလိပ်စာကို သံတဲကျောင်း၊ ဆရာကြီး ဦးမြထံ၌ သင်ယူ၍၊ အခြားဘာသာရပ်များကို ထိုထိုတက္ကသိုလ်ဆရာများထံ၌

နည်းနာခံယူပြီး) စာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ၊ (၁၉၅၆-ခု၊ ၂၃နှစ်၌) ခက်ခဲစွာဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့ပါ၏။ ပါဠိဌာန၌ ခေတ်မီ(အင်္ဂလိပ်)နည်းဖြင့် အဆင့်မြင့်သင်ပေးသည့် ဘာသာရပ်တို့သည် ဘုန်းကြီးကျောင်းပရိယတ္တိ ပညာသင်ကြားရေးအား လွန်စွာကျေးဇူးများမည်ကို သိမြင်လာပြီး၊ ကျကျ နနသင်ယူလိုသဖြင့် (သင်္ကန်းဝတ်ဖြင့် ကျောင်းတက်ခွင့်မရ၍) လူဝတ် လဲကာ (မောင်မြင့်ဆွေအမည်ဖြင့်) ကျောင်းတက်၍ စာမေးပွဲများကို ဖြေဆိုရာ၊ B.A ဒုတိယနှစ်နှင့် တတိယနှစ်ကို (ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ ကြိုးစားမှုကြောင့်) မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီး (Mandalay University) အဖြစ် တိုးမြှင့်ဖွင့်ခွင့်ရမည် ဖြစ်ပါ၏။ ထိုအခါ ဆရာကြီးဦးကိုလေး သည် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကို ကမ္ဘာ့အသိအမှတ်ပြုတက္ကသိုလ်ကြီးအဖြစ် သို့ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်လာစေရန်အတွက်၊ (၃-နှစ်သင် ဂုဏ်ထူးတန်း တွင်) ဒုတိယနှစ်သင်တန်းကို ဖြတ်၍ လိုက်နိုင်မည့် အတော်ဆုံး ကျောင်းသားများကို ရွေးချယ်လေရာ ဒုတိယနှစ် ပါဠိဂုဏ်ထူးတန်း အတွက် ကျွန်တော်(မြင့်ဆွေ)ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယနှစ်ရူပဗေဒ ဂုဏ်ထူးအတွက် “ကိုမျိုးတင့်နှင့်ကိုအုံးမောင်ကိုလည်းကောင်း (ပေါင်း ၃-ဦး)ကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါ၏။ ဆရာကြီးက ထိုအကြောင်းကို လူခေါ် ပြောသောအခါ၊ ကျွန်တော်က “ဆရာကြီး၊ ကျွန်တော်က မန္တလေးမှ လွန်စွာဝေးသည့် တောချုံအုံကြားက လယ်သမားသားပါ။ မိဘ၊ ဆွေမျိုး လည်းမရှိ၊ ထောက်ပံ့မည့်သူလည်းမရှိဘဲ၊ အလွန်ဆင်းရဲစွာ ပညာ

သင်နေသူဖြစ်၍ ဆရာကြီး တက်စေချင်သည့် အဆင့်မြင့်ဂုဏ်ထူးတန်း၊
 နောက်ထပ် ၂-နှစ်ကို ဆက်တက်နိုင်စွမ်းမရှိပါ။ နောက်နှစ် B.A.
 ရိုးရိုးဘွဲ့ရပြီး ဆရာ အဖြစ်ဝင်လုပ်၍ ဘဝရပ်တည်ဖို့ စိတ်ကူးပါသည်
 ဆရာကြီး”ဟု ဝမ်းနည်းစွာဖြင့် ပြောလိုက်ပါ၏။ ထိုအခါ ဆရာကြီး
 က “မင်း မရှိဆင်းရဲ တာတွေကို ငါ့လာမပြောနဲ့။ ငါလည်း မင်းလိုဘဲ၊
 မင်းထက်တောင် ဆင်းရဲခဲ့သေးတယ်။ ဒီတော့ ငါခိုင်းတာကို လုပ်။
 ဒါဘဲ”ဟု ပြတ်ပြတ်ပင် အမိန့်ပေးလေသော်၊ “ဟုတ်ကဲ့ပါဆရာကြီး”ဟု
 ကြောက်ကြောက်ရွံ့ရွံ့ဖြင့် ပြန်ပြောပြီး ပြန်လာခဲ့ရပါ၏။

ထိုအခါ ပါဠိပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါ်အုန်းသည် သူ့တပည့်
 ကျွန်တော်ကို လွန်စွာသနားပြီး၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးနေ အနီးစခန်း
 ဆရာတော်ထံ ထိုအဖြစ်အပျက်ကို အကြောင်းကြားပြီး၊ “ဆရာမကြီး
 က လစဉ် ၂၀/၊ အနီးစခန်းဆရာတော်၏ဒကာရင်း (မန္တလေးမြို့ ဒတ်
 နန်းရပ်၊ လှခင်အင်ဆန်းပုံနှိပ်တိုက်ပိုင်ရှင်၊ ဦးပန်းရည်က လစဉ် ၂၀/
 *(ပေါင်း ၄၀/) ၂-နှစ်တိုင်တိုင် ထောက်ပံ့ငွေဖြင့်၊ ပါဠိဂုဏ်ထူးတန်း၊
 (B.A. Honours)ကို ဆက်လက်-သင်ယူနိုင်သဖြင့် (၁၉၆၀-ခုအသက်
 ၂၇-နှစ်၌) မန္တလေးတက္ကသိုလ်၏ ပထမဦးဆုံး(ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ ပြာကတ၊
 ဘာသာဗေဒတို့ဖြင့်) Pāli Honours ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပါ၏။ ထိုအခါ
 ဆရာမကြီးဒေါ်အုန်းသည် ကျွန်တော်ကို မကွေးကောလိပ် (ယခု
 တက္ကသိုလ်) ပါဠိဌာန၌ လက်ထောက်ကထိက၊ ဌာနမှူးအဖြစ်ခန့်၍

ချီးမြှောက်ရန် စီစဉ်ကြောင်း သိရပါ၏။ သို့ရာတွင် ကျွန်တော်သည် ပါဠိဌာန၌ နည်းပြဆရာလေးအဖြစ်ဖြင့်၊ M.A တန်းကို တက်ခွင့် ပြုရန် တောင်းခံ၍မရဘဲ ရှိနေ၏။ ထိုအခါ ကံကောင်းထောက်မ၍ ဆရာမကြီး၏အိမ်၌ ဆရာကြီးဦးကိုလေးအား ထိုအကြောင်းကို ပြောပြသော် ဆရာကြီးက “ဟုတ်ပေသားပဲ၊ မအုန်းရ ပညာလိုချင်နေတဲ့ ဒီကလေးအား M.A တန်းတက်ခွင့်ပေးလိုက်ပါ”-ဟု အမိန့်ရှိလေ၏။ ဤသို့အားဖြင့် ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ ဒုတိယအကြိမ် ချီးမြှောက်မှုကြောင့်၊ M.A တန်းကို ဆက်တက်ခွင့် ရခဲ့ပါ၏။

ထိုအခါ ဆရာမကြီးဒေါ်အုန်းသည် ပါဠိဌာန၏ နောင်တိုးတက်ဖို့အတွက် နိုင်ငံခြားပညာ တော်သင်(State Schlor)စေလွှတ်ခွင့်ရရှိရန် စီမံကိန်းတင်ပြပြီး၍ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက် ရရှိထားပါ၏။ ထိုအခါ ဆရာဝန်တွေအပါအဝင် ဘာသာရပ်မျိုးစုံ၌ နိုင်ငံခြားပညာတော်သင်များကို ရွေးချယ်ရန် ရန်ကုန်၌ ၂-ရက်ကျင်းပသည့် အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာ ၂-ဘာသာစာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ ကောင်းစွာအောင်မြင်ခဲ့ပါ၏။ ထိုအခါ ဆရာမကြီးသည် ကျွန်တော်အား M.A တန်း၌ ဆက်မတက်စေတော့ဘဲ၊ (ယခင်ရည်မှန်းထားသည့်အတိုင်း) လက်ထောက်ကထိကဆရာအဖြစ် တိုးမြှင့်ခန့်၍ ချီးမြှောက်ခဲ့ပါ၏။ ထိုအခါ ကျွန်တော်သည် ၁၉၆၁-ခု၌ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် (S.O.A.S) ၌ “ပါဠိ၊ သက္ကတဘာသာများကို ၃-နှစ်တိုင် အထူးပြုသင်ယူခဲ့ရာ

၁၉၆၄-ခု(အသက် ၃၁-နှစ်)၌ M.A(Indo-Āryan) ဘွဲ့ကို ရရှိပြီး၊
 မန္တလေးတက္ကသိုလ် ပါဠိဋ္ဌာနသို့ ပြန်လာ၍ ဆက်လက်အမှုထမ်းခဲ့ပါ၏။
 ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓစာပေ=ပရိယတ္တိသင်နည်း အမျိုးမျိုးရှိရာ
 မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပါဠိကိုသာ အဓိကထားသည့် ဘုန်းကြီးကျောင်းရေးသင်
 နည်း၌ အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည့် ဓမ္မာစရိယဘွဲ့(၉-ကျမ်းလုံး)ကိုလည်းကောင်း၊
 မန္တလေးတက္ကသိုလ်ပါဠိဋ္ဌာန B.A. Honours ဘွဲ့သင်တန်း၌ (အင်္ဂလိပ်)
 ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ ဘာသာဗေဒတို့ဆိုင်ရာခေတ်မီသင်နည်းကိုလည်းကောင်း၊
 လန်ဒန်တက္ကသိုလ် M.A (Indo-Āryan) တန်း၌ (အင်္ဂလိပ်) ပါဠိ၊
 သက္ကတ၊ ဘာသာဗေဒတို့ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာတက္ကသိုလ်အဆင့် ခေတ်မီသင်
 နည်းကိုလည်းကောင်းသင်ယူတတ်မြောက်လာသောအခါ၊ “အစွဲမထား
 တတ်သော ကျွန်တော်သည်” မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပရိယတ္တိသင်နည်းသည်
 (ဘာသာစကားများသင်ယူမှု၌ နယ်ကျဉ်းလွန်းနေ၍) ရှေးဆန်လွန်းပြီး၊
 ခေတ် နောက် ကျနေကြောင်း တွေ့မြင်သိရှိလာသဖြင့်၊ “ရှေးနည်း-
 ခေတ်နည်း ၂-မျိုးလုံးကို ပေါင်းစည်းကာ၊ (အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို
 စောင့်ကြည့်ပြီး) အကောင်းဆုံး သင်နည်းစနစ်ကို စီမံဆောင်ရွက်ရန်
 ဆန္ဒပြင်းပြခဲ့ပါ၏။ ထိုအခါမှစ၍ “ခေတ်မီပရိယတ္တိသင်နည်းပေါ်ထွန်း
 လာရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကျမ်းစာအုပ်များကို (အိမ်မှကိစ္စများဖြင့်
 အချိန်ဖြုန်းမနေဘဲ) အပတ်တကုတ်ကြိုးစားအားထုတ်၍ စတင်ရေးသား
 လာခဲ့ပါ၏။ (ယခု ၆၄-ကျမ်းရေးပြီးပါပြီ) ထိုစဉ်တွင်၊ ပရိယတ္တိ

သင်ကြားရေး၌ ထူးခြားသည့် အခြေအနေကောင်းတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာသည်ကား၊ “(မန္တလေး၊ ရန်ကုန်၌) နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိ သာသနာတက္ကသိုလ်၂-ခုကို ၁၉၈၆-ခု (ဇွန်လ)၌ ပထမတိပိဋကဆရာတော်ကြီးကို အမှူးပြု၍ နိုင်ငံတော်အစိုးရက တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ပြီး၊ ခေတ်မီနည်းဖြင့် သင်ပေးရေးပင်ဖြစ်၏။ ထိုအခါ တိပိဋကဓရဆရာတော်ဘုရားကြီးက “မောင်မြင့်ဆွေ၊ မင်းက ပရိယတ္တိပညာရေးသင်နည်း၌ ရှေးနည်း-ခေတ်မီနည်း” ၂-မျိုးလုံးကို တတ်ကျွမ်းသဖြင့် မန္တလေးသာသနာတက္ကသိုလ်၌ ပရိယတ္တိခေတ်မီတက္ကသိုလ်ပညာရေး တိုးတက်အောင်၊ မင်းကအစွမ်းကုန် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်”-ဟု အမိန့်ရှိခဲ့ပါ၏။ ထိုအခါ ကျွန်တော်သည် မန္တလေးတက္ကသိုလ် ပါဠိဌာနနှင့် အခြားဌာနများရှိ ဆရာမိတ်ဆွေများကို ချဉ်းကပ်စည်းရုံး၍ မန္တလေးသာသနာတက္ကသိုလ်ကြီး၌ ကမ္ဘာတက္ကသိုလ်များ၏ သင်နည်းနှင့်အညီ၊ ခေတ်မီသင်ကြားရေးကို အောင်မြင်စွာ ကုသိုလ်ပြုလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပါ၏။

သို့ရာတွင် ဆွမ်း၊ ကျောင်းနေရာစသည့် အခက်အခဲများကြောင့် အသက် ၃၀-အောက်ရှိ ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ အောင်သူများ(အနက်) ရဟန်းတစ်ရာလောက်စီကိုသာ လက်ခံနိုင်သဖြင့် တက္ကသိုလ် တက်ခွင့်မရသူ ရဟန်းများစွာ ကျန်ရစ်နေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်တော်သည် ၁၉၉၄-ခု၌ တွဲဖက်ပါမောက္ခအဖြစ် သက်ပြည့်ပင်စင်ယူသောအခါ၊ မန္တလေးမြို့၌ ‘ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်’ကို ဖွင့်လှစ်၍ ပထမကြီးအောင် ရဟန်းများနှင့်

သီလရှင်များကိုပါ “(အသက်၊ ဦးရေ မကန့်သတ်ဘဲ) လက်ခံ၍ B.A.; M.A တန်းများကို ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးခဲ့ပါ၏။ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ၁၀-နှစ်ပြည့်သောအခါ၊ ၂၀၀၄-ခု၌ ရန်ကုန်မြို့၊ နိုင်ငံတော် ပရိယတ္တိ သာဓုကျောင်းတိုက်တွင် နောက်ထပ်ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်တခုကို အောင်မြင်စွာ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးနိုင်ခဲ့ပါ၏။ ယခု (၂၀၁၃-ခု) ဆိုလျှင် မန္တလေး ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်သက်တမ်းသည် ၁၈-နှစ်ရှိ၍ ရန်ကုန်ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် သက်တမ်းသည် ၈-နှစ်ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိုဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် ၂ခုမှ B.A.;M.A ဘွဲ့ရသံဃာတော်များသည် “သီဟိုဠ်၊အိန္ဒိယ၊ယိုးဒယား” စသည့် နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်များ၌ (မြန်မာဂုဏ်ကိုဆောင်လျက်) နိုင်ငံခြား ဗဟုသုတများကို ဆည်းပူးကာ၊ သာသနာပြုလုပ်ငန်းများကို အောင်မြင် စွာ လုပ်ဆောင်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်ပါ၏။

ဤသို့လျှင်(ကွယ်လွန်သွားကြပြီဖြစ်သော) မန္တလေးတက္ကသိုလ် ၏ ဒုတိယအဓိပတိဆရာကြီး ဦးကိုလေး၊ ပါဠိပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါ်အုန်း-စသည်တို့၏ ချီးမြှောက်-ထောက်ပံ့ခဲ့မှုကြောင့် ပညာထူးချွန် လာခဲ့သော ကျွန်တော်(မြင့်ဆွေ)သည် အားကောင်းသောသဒ္ဓါတရား၊ ကြီးမားသောစွဲလုံ့လ၊ ထက်မြက်သော စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုတို့ဖြင့်၊ မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ပရိယတ္တိပညာ သင်ကြားရေးကို ကမ္ဘာ့တက္ကသိုလ်များ၏ သင်နည်းနှင့်အညီ၊ တက္ကသိုလ်ပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာများကို တစ်ဦးတည်း ဒိုင်ခံရေး၍၊ တက္ကသိုလ်သင်တန်းများကို အောင်မြင်စွာဖွင့်လှစ်သင်ကြား

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၁၃၁

ပေးသွားသည့် လုပ်ငန်းကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံမှာသာမက၊ အခြား
ကမ္ဘာနိုင်ငံများမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်အနေဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သော
အလုပ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း အမျိုးဘာသာ၊ သာသနာအတွက် ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့
လုပ်ဆောင်ကြသူများ သိမြင်ကြပါလိမ့်မည်။

မြင့်ဆွေ

မဟာဝိဇ္ဇာ-လန်ဒန်

၁၈-၆-၂၀၁၃

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည်အထိမ်းအမှတ်

၁၃၂

စက္ကူဖြူဖြူဇာတ်

(ဆရာကြီး ဦးကိုလေး နှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်)

ဦးတင်မြင့် ၊ ပါမောက္ခ(ငြိမ်း) ၊ မြန်မာစာဌာန

❖ နိဒါန်း

၂၀၁၃ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ(၂၃)ရက်နေ့တွင်ဆရာကြီးဦးကိုလေး(ဇေယျာမောင်) ၏နှစ်(၁၀၀)ပြည့် အထိမ်းအမှတ်ကို မန္တလေးတက္ကသိုလ်၌ ကျင်းပမည် ဖြစ်ရာ အကြိုအထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဆရာကြီးဦးကိုလေးအကြောင်း စာတမ်းဖတ်ပွဲများ ကျင်းပမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြိုစာတမ်းဖတ်ပွဲ အတွက် “ဆရာကြီးဦးကိုလေး”၏ စက္ကူဖြူဖြူဇာတ်ခေါ် ဗမာ့နိုင်ငံရေး အခြေပြစာအုပ်အကြောင်း ဟောပြောပေးပါရန် ကော်မတီက ကျွန်တော့်

အား တာဝန်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဤစာအုပ်တစ်အုပ်တည်းနှင့် ဆရာကြီး ဦးကိုလေး၏ စာပေလောကနှင့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးဝန်းကျင်လောက အကြောင်း ပြည့်စုံခြင်းမရှိပါ။ သို့ဖြစ်၍ “ဗမာ့နိုင်ငံရေး အခြေပြ” အပါအဝင် အခြားစာအုပ်များကိုပါ ကိုးကား၍ ဦးကိုလေးနှင့် မန္တလေး တက္ကသိုလ်အကြောင်း လက်လှမ်းမီသမျှ လေ့လာသုံးသပ်တင်ပြထားပါ သည်။

မန္တလေးနေရှင်နယ်အမျိုးသားကျောင်းနှင့် ရာကြီးဦးရာဇော်သည် ခွဲမရသကဲ့သို့ မန္တလေးတက္ကသိုလ်နှင့် ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည်လည်း ခွဲ၍မရ၊ အမြဲတောရ တွဲဖက်နေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ(၂၃)ရက်နေ့ စစ်ကိုင်းမြို့ အဘ ဦးဘကောင်း၊ အမိဒေါ်တင် တို့မှ ဖွားမြင်ခဲ့သူ ဆရာကြီး ဦးကိုလေးသည် ယခု ၂၀၁၃ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ(၂၃)ရက်တိုင်သောအခါ အနှစ်(၁၀၀)တင်းတင်းပြည့်ခဲ့ပါပြီ။

ဆရာကြီး ဦးကိုလေးသည် ကျွန်တော်တို့ လူငယ်တွေအတွက် အနာဂတ် ဘဝပုံရိပ်လွှာ (IMAGE)အဖြစ် အမြဲရှင်သန်တည်ရှိနေခဲ့ သူဖြစ်သည်။ လူငယ်ဆိုတာ ကိုယ်အားကျ ယုံကြည်လေးစားမြတ်နိုးရာ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ဖြစ်ကြစေမိပင်။ ဥပမာဒေါက်တာထင်အောင်၊ ဒေါက်တာသာလှ၊ ဒေါက်တာဖေမောင်တင်၊ လယ်တီဆရာတော်၊ မန်လည်ဆရာတော်၊ ဆရာဇော်ဂျီ၊ ဆရာမင်းသုဝဏ်၊ ဆရာမြကေတု၊ အမ်အေ ဒေါ်အုန်း၊

လူထု ဦးလှ၊ လူထု ဒေါ်အမာ၊ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်၊
ဂျာနယ်ကျော်မမလေး၊ ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်၊ ဆရာမြသန်းတင့်၊ ဆရာ
ရွှေဥဒေါင်း၊ ဆရာမောင်သာနိုး စသည် စသည်ဖြင့် ပုံရိပ်လွှာတွေ
အထွေထွေအမျိုးမျိုးရှိခဲ့ကြပါသည်။ ဘဝအတွက် အနာဂတ်ရည်မှန်းချက်
ထား၍ ကိုယ်အားကျရသူ၊ လေးစားမြတ်နိုးရသူတွေကို လက်ချိုး
ရေတွက်စဉ်းစားခန်းဝင်နေခြင်းပင်လျှင် ဘဝအရသာတစ်မျိုးဟု မှတ်ယူ
ခဲ့ရပေသည်။ အားကျခြင်း၊ လေးစားခင်မင်မြတ်နိုးခြင်းတို့သည်
စိတ်အစဉ်ခံစားချက်မျှသာ။ လက်တွေ့မှာသာ သူတို့လို ကိုယ်ဖြစ်ဖို့
လားလားမျှ မထိုက်၊ ပါရမီဉာဏ်ချင်း၊ ဘဝပေးကုသိုလ်ကံချင်းမတူ
ပါလေ။ သူတို့၏ ထူးခြားသော ပါရမီဉာဏ်၊ ဘဝပေးကုသိုလ်ကံ
အထိုထိုကို အားကျခံမင်နေရုံမျှဖြင့် ဘဝအားမာန်များ ဖြန်းဖြန်း
တက်ကြွလာရသည်ဟု အောက်မေ့မိပါသည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးကို (၁)ထူးချွန်ထက်မြက်သော သိပ္ပံပညာ
ရှင်ကြီး (၂)အင်္ဂလိပ်စာ အလွန်နံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သူကြီး (၃)စာအရေး
အသားကောင်းမွန်ထက်မြက်လှသော စာရေးဆရာကြီး (၄)ဘာသာပြန်
ဆရာကောင်းကြီး (၅)ရှေ့ဆောင်ရှေ့ထွက်ပြုသူ ခေါင်းဆောင်ကောင်းကြီး
(၆)ပရိယတ္တိ+ပဋိပတ္တိ စာတွေ့ လက်တွေ့ စွယ်စုံရသူပုဂ္ဂိုလ်ကြီး

(၇)ဇာတိမာန်မျိုးချစ်စိတ်ထက်သန်သူ နိုင်ငံရေးသမားကြီးဟူ၍ ဝိသေသ
လက္ခဏာ(၇)ရပ်ကို မြင်တွေ့မိပါသည်။

မျိုးဆက်သစ်မန္တလေးတက္ကသိုလ်မောင်မယ်များခင်ဗျား။ဆရာကြီး
၏ ဂုဏ်ပုဒ်ဝိသေသ(၇)ရပ်ကို သေချာစဉ်းစားကြည့်ကြစေလိုပါသည်။
ဆရာကြီး၏ဘဝအတ္ထုပ္ပတ္တိကိုကြည့်ပြီး ဆရာကြီးသည် သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး
ဖြစ်လာမည်လော၊ နိုင်ငံရေးသမားကြီး ဖြစ်လာလေမည်လော၊ စာရေး
ဆရာကြီးဖြစ်လာလေမည်လော လောပေါင်းများစွာ မေးခွန်းအဖြာဖြာ
ဖြင့် ကြိုတင်ဟောကိန်း ထုတ်ကြည့်ခဲ့မိပါသည်။

၁၉၂၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ပထမကောလိပ် သပိတ်ကြီးအပြီးမှာ
(၁)ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ (၂)ယုဒသန်ကောလိပ်၊ (၃)မန္တလေးဥပစာ
ကောလိပ်၊ (၄)အမျိုးသားကောလိပ် ဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၄-၂၅ ပညာသင်နှစ်မှာ မန္တလေးဥပစာကောလိပ်ကိုကိုလိုနီ
နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင်
စစ်ကိုင်းမှ မောင်ကိုလေး မန္တလေးဥပစာကောလိပ်သို့ တက်ရောက်ပညာ
သင်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် မောင်ကိုလေး ဥပစာ(သိပ္ပံ)
(ခ)တန်း အောင်မြင်ခဲ့သည်။ သူနှင့်အတူ (၃၆)ယောက် အောင်မြင်ခဲ့
ကြရာ မောင်ကိုလေးအပါအဝင် (၆)ယောက်သာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
သို့ ပညာဆက်လက် သင်ယူနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဥပစာသိပ္ပံ(ခ) အောင်သူ

(၃၀)သည် အဟောသိကံ ဖြစ်ခဲ့ကြရရှာသည်။ ၁၉၃၁-၃၂ လောက်တွင် မန္တလေးဥပစာကောလိပ်ကို ပိတ်ပစ်ရန် အင်္ဂလိပ်အစိုးရက စီမံခဲ့ဖူးလေသည်။ အရုံးအမြတ်တွက်ပြီး ကျောင်းပိတ်မည်ဟု ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါ မန္တလေး အိမ်တော်ရာဘုရား(၁၄)ခန်း ဇရပ်အစည်းအဝေးတွင် ကိုကျော်ငြိမ်း (တည်မြဲ ဖဆပလခေါင်းဆောင်)၊ ကိုသိန်းဖေ(ပမညတ ခေါင်းဆောင်)တို့ ဦးဆောင်ပြီး မြို့မိမြို့ဖတို့က ဝိုင်းဝန်းကန့်ကွက်ကြသဖြင့် မန္တလေးဥပစာကောလိပ် သက်ဇိုးဆက်၍ ရှည်ခဲ့ရရှာပေသည်။

မန္တလေး ဥပစာကောလိပ် ကျောင်းထွက်များမှာ ဒေါ်အမာ (၁၉၃၃)၊ ဒေါ်အုန်း၊ ဦးကျော်ငြိမ်း၊ ဦးသိန်းဖေမြင့်၊ အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးဘဝင်း(ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အစ်ကို)၊ ဒေါက်တာ စိန်ဘန်း(ပထမဆုံး ဆရာဝန်စာရေးဆရာ)၊ စာရေးဆရာ မောင်သာရ၊ တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၊ ကဗျာဆရာ မောင်တင်မိုး၊ မောင်ကြည်အောင်၊ မောင်စွမ်းရည်၊ မောင်ကိုလေး(အင်းဝဂုဏ်ရည်)၊ မုံရွာ မောင်ဝင်းဖေ၊ အနုပညာစွယ်စုံရပညာရှင် ဦးဝင်းဖေ(ရွှေပြည်ဆရာကြီး ဦးဘတင်၏ သား)၊ ဂုဏ်ထူး ဦးသိန်းနိုင်၊ မောင်သာနိုး၊ မောင်သာလှ၊ မောင်ပေါက်စည်၊ မောင်စောလွင်၊ စသည် စသည်ဖြင့် များပြားလှလေစွ။ အချို့လည်း ကြွေ၊ အချို့လည်း ဝေနေကြဆဲဖြစ်ပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီး၏ ဂုဏ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်များအကြောင်းကားအကျယ်
ချဲ့လျှင် ပြီးအံ့မထင်ပါ။

ဆရာကြီးဦးကိုလေး မျှော်မှန်းခဲ့သည့် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာ
မည့် ပုံရိပ်များသည်ကား ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်
ခဲ့ကြပါသည်။ (၁၉၉၇)ခုနှစ်၊ ရွှေရတုအာစရိယပူဇော်ပွဲကြီးတွင် မန္တလေး
တက္ကသိုလ်ကြီးကို စတင်ပြုစု ပျိုးထောင်ခဲ့သူများ အတော်စုံစုံလင်လင်
တွေ့မြင်ခဲ့ကြရပေသည်။ ဆရာကြီး ဦးကိုလေး၊ ဆရာကြီး ဦးဘတုတ်၊
ဆရာကြီး ဦးနက်၊ ဆရာကြီး ဦးသိန်းမောင်၊ ဆရာကြီး ဦးကိုကြီး၊
ဆရာမကြီး အမ်အေ ဒေါ်အုန်း၊ ဆရာကြီး ဦးချမ်းမြ၊ ဆရာကြီး
ဦးမောင်မောင်တင်၊ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ဓမ္မာရုံကြီး
ကို ရင်သပ်ရှုမောအံ့သြပြီး ပီတိသောမနဿ ဖြစ်နေကြသော ဆရာကြီး
ဆရာမကြီးတို့၏ပုံရိပ်တို့သည် အလွန်ကြည်ညို၍ ပီတိဖြစ်စရာကောင်း
လှပါသည်။ ဆရာကြီးတို့ ရှိစဉ်အခါက ဤဓမ္မာရုံကြီးနေရာသည်
တက္ကသိုလ်အရန်တပ်ရင်း၏ နေရာပေတည်း။ တက္ကသိုလ် အရန်တပ်ရင်း
ကို ကျောင်းပြင်ဘက်နေရာစားပေးပြီး ယခုဓမ္မာရုံကြီးထီးထီးမားမား
ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၉၃၄-၃၆တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဓာတုဗေဒဌာန
တွင် နည်းပြဆရာဖြစ်ခဲ့သူ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ

လန်ဒန်တက္ကသိုလ်သို့ ပညာတော်သင် သွားရောက်ခဲ့ရာ စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ ဓာတုဗေဒပညာရပ်ကို အထူးပြုသင်ကြားခဲ့သည်။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်သို့ဆက်လက်ပညာဆည်းပူးရာတွင် ဓာတုဗေဒဂုဏ်ထူးတန်း သို့လည်းကောင်း၊ မဟာသိပ္ပံတန်းသို့လည်းကောင်း တက်ရောက်သင် ကြားခွင့်ရခဲ့သည့် မဆုတ်မနစ်သော ဇွဲသတ္တိလုံ့လဝီရိယတို့နှင့် အားကျ မခံကြိုးစားခဲ့ရာ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကို ဆွတ်ခူးရရှိနိုင်ခဲ့သူ ဆရာကြီး ဦးကိုလေး၏ပုံရိပ်တို့သည် မှန်တစ်လှည့်လင်းတစ်ခါ ဖြစ်ခဲ့ရသည်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၄ခုနှစ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ အမှုမထမ်းမီကာလတွင် ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ငွေစာရင်းမင်းကြီးရုံး၊ အလုပ်သင်စာရေး ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့ရပေသေးသည်။ ၁၉၃၄ခုနှစ်၌ပင် မန္တလေး ဒို့ခေတ် မဂ္ဂဇင်းထုတ်ဝေရေးတွင် ပါဝင်ရေးသားခဲ့သူတစ်ဦးလည်းဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ဇေယျာမောင်(ဦးကိုလေး)၏ “အကျွန်တို့ဝန်”ဆောင်းပါးကြောင့် ဒို့ခေတ် မဂ္ဂဇင်းကို အာမခံငွေ(၃၀၀ဝိ/) တင်ရန် ဆင့်ခေါ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ အာမခံ ငွေမတတ်နိုင်သဖြင့် မျိုးချစ်စာရေးဆရာငယ်များ စုပေါင်းထုတ်ဝေသည့် ဒို့ခေတ်(မန္တလေး)မဂ္ဂဇင်းလေးလည်း ဇီဝိန်ကြွခဲ့ရရှာပေသည်။

ထိုမဂ္ဂဇင်းလေး၏ဇီဝိန်ကြွခြင်းအကြောင်းရင်းမှာဇေယျာမောင် ၏လက်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဇေယျာမောင်သည်စာရေးဆရာကြီးမဟာဆွေ၊ ရွှေကိုင်းသားဦးသောဘိတတို့နှင့်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူဖြစ်သည်။ စစ်ကိုင်းသား

စာရေးဆရာကြီးများသည် မျိုးချစ်စိတ် ဇာတိမာန် ထက်သန်ကြသူများ ချည်းဖြစ်ကြပေသည်။ ဇေယျာမောင်၏ဘဝပုံရိပ်သည် ဤအချိန်ဤအခါ ဤအခြေအနေအရကြည့်သော် နိုင်ငံရေးသမားကြီးများ ဖြစ်လာလေမလား ဟု တွေးထင်မိပါသည်။ သို့သော် ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ဘဝအပြောင်း အလဲသည် စိတ်ဝင်စားစရာ အလှည့်အပြောင်းကလေးများအဖြစ် တွေ့ မြင်ခဲ့ပေသည်။

၁၉၄၁-၄၂တွင်ကား မန္တလေးစိုက်ပျိုးရေးကောလိပ်တွင် စိုက်ပျိုး ရေး ဓာတုဗေဒကထိကတာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် (B.Sc(Hons) M.Sc, DIC, AIC) ဟူသော သိပ္ပံဘွဲ့များပိုင်ရှင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သိပ္ပံပညာရှင်ကြီးများ ဖြစ် လာလေမည်လောဟု စဉ်းစားတွေးမြင်မိပြန်ပါသည်။ ဆရာကြီးက အနာဂတ်အတွက် မျိုးဆက်သစ် လူမွန်လူချွန်များကို ပြုစုပျိုးထောင် ခဲ့ပေသည်။ ဆရာကြီးဦးကျော်ဇင် (ဒေါက်တာကျော်ဇင်) စိုက်ပျိုးရေး ဓာတုဗေဒ၊ ဆရာဦးချစ်မောင်(ဒေါက်တာ ချစ်မောင်)၊ ဆေးသိပ္ပံ ဓာတုဗေဒ ဇီဝကမ္မဗေဒ ဆရာကြီး ဦးခင်မောင် (ဒေါက်တာခင်မောင်)၊ ဆရာဦးဒီ (ဒေါက်တာမောင်ဒီ)စသည့် ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ဓာတုဗေဒ ပညာရှင်များ ဖြစ်လာအောင် နိုင်ငံခြားသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ သင်္ချာ မှာလည်း ဆရာကြီးဦးဘကြည်(ဒေါက်တာဘကြည်)ကို လန်ဒန်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည်အထိမ်းအမှတ်
၁၄၀

ကမ္ဘာကျော်သင်္ချာကျောင်းသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ ရက္ခဗေဒက
ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ သတ္တဗေဒက ဒေါက်တာရောဘတ်ထွန်းမောင်
စသည်တို့သည် ဆရာကြီး၏လက်ကျတပည့်ကောင်းများကျောက်ကောင်း
ကလေးများ ဖြစ်ခဲ့ကြပေသည်။

၁၉၄၇ခုနှစ်ရောက်သောအခါ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်
သော အစိုးရအဖွဲ့ဖြစ်လာသည်။ ဆရာကြီးဦးရာဇော်ကို ပညာရေး
ဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး မဟာမိတ်တပ်များဝင်လာပြီး အင်္ဂလိပ်အစိုးရ
ဘုရင်ခံချုပ်ဒေါ်မန်စမစ်သည်ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏အစိုးရကိုအချို့အဝက်
အာဏာ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်စေခဲ့လေသည်။

ဆရာကြီး ဦးရာဇော်၏ (That is the Veto Power Of
Education Minister)ဟူသော အမိန့်ဖြင့် မန္တလေးဥပစာကောလိပ်
ကလေးကို မန္တလေးဒီဂရီကောလိပ်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
ကောင်စီနှင့် ဆီနိတ်က သဘောမတူကြပါပေ။ ၁၉၄၇ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ
တွင် ဆရာကြီးဦးရာဇော်က ဆရာကြီးဦးကိုလေး၊ အမ်အေ ဒေါ်အုန်း
(မန္တလေးသူ)၊ ဆရာကြီးဂျေမူနီ(မေမြို့သား)တို့နှင့် မန္တလေးဥပစာ
ကောလိပ်ကို မဖြစ်မနေ တည်ထောင်ခိုင်းလေသည်။ စတေရှင်ဝက်ဂွန်း
ကားလေးတစ်စီးဖြင့် ဦးကိုလေး ကြိုးပမ်းတည်ထောင်ခဲ့ရာ မန္တလေး
ဥပစာကောလိပ်ဖွင့်ပွဲကျင်းပဖို့ အချိန်သတ်မှတ် ပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့သည်အထိ

ဖြစ်လာရပေသည်။ သို့သော် ဆရာကြီး ဦးရာဇော်သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ(၁၉)တွင် နိုင်ငံတော်လုပ်ကြံမှုကြီး၌ ပါဝင်သွားရရှာပေသည်။ မန္တလေးကောလိပ်သိပ္ပံကျောင်းဖွင့်ပွဲကို မဆင်နွှဲရရှာသော ဆရာကြီး ဦးရာဇော်၊ ဥယျာဉ်မှူးကြီးသည် အကြွေစောခဲ့ရရှာပေသည်။

ဥပစာကောလိပ်သာဆိုပေမဲ့ UCMစာလုံးကြီးကားထီးထီးမားမား ကားဖြူကြီးတွင်ထင်းနေပေသည်။ ထိုကားဖြူကြီးကားမန္တလေးယူနီဗာစီတီ ကောလိပ်ကျောင်းသူများစီး၍ ကျောင်းတက်ကြသောတစ်စင်းတည်းသော ကားဖြူကြီးပင် ဖြစ်သည်။

မန္တလေးကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီးဦးကိုလေးသည်အပတ်တကုတ် အားထုတ်ကြိုးပမ်းလာခဲ့ရာ မူလကစိုက်ပျိုးရေးဌာနပိုင် နေရာအဆောက် အအုံများသာဖြစ်ခဲ့ရာမှ (၁)ယခု ရတနာပုံဆောင် အဆောက်အအုံကို ပထမဦးဆုံး မန္တလေးဥပစာကောလိပ်က ရရှိခဲ့သည်။ လူထုဒေါ်အမာ တို့ ကျောင်းသူဘဝစတင်ရရှိခဲ့သောကြောင့် ရာဂဏန်းရှိဥပစာကောလိပ် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများမှအပျော်ကြီးပျော်ခဲ့ကြရပေသည်။ ထို့နောက် (၂)ပင်မဆောင်ကြီးကို ရရှိခဲ့ပေသည်။ (၃) ရွှေမန်းအမျိုးသမီးဆောင်၊ (၄)ရွှေပြည်အေး(အမျိုးသားဆောင်)၊ (၅)သစ္စာဆောင်(အမျိုးသမီးဆောင်) စသည်ဖြင့် မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင် ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြပေတော့သည်။

၁၉၅၈ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် မန္တလေးသီးခြားတက္ကသိုလ်ကြီးပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပေသည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည်လည်း ကျောင်းအုပ်ကြီးဘဝမှ တက္ကသိုလ်ဒုတိယအဓိပတိအဖြစ်သို့ တိုးတက်ခဲ့ရပေသည်။ သီးခြားတက္ကသိုလ်ဖွင့်ပွဲတွင် မြတ်လေး၏ သီးခြားတက္ကသိုလ်အဖွင့် သီချင်း၊ ဆရာကြီး ဦးချမ်းမြ-တယော၊ ဆရာမ ဒေါ်တင်တင်အေး-စန္ဒယား၊ ဆရာမကြီးဒေါ်မိမိလေး-အဆိုတို့ဖြင့် ဖွင့်ပွဲကဗျာသီချင်းများဖြင့်မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင်ဝင့်ကြားစွာ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ရပါသည်။ သီးခြားတက္ကသိုလ်ကြီးဖြစ်လာပြီးဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာစာ-ဦးချမ်းမြ၊ သင်္ချာ-ဦးနက်၊ ပါဠိ-ဒေါ်အုန်း၊ အင်္ဂလိပ်စာ-ဂျေမူနီ၊ ဓာတုဗေဒ-မစ္စတာဆင်း၊ ရူပဗေဒ-မစ္စတာအလီအာမက်၊ ပထဝီဝင် ဦးသိမ်းမောင်၊ ဘောဂဗေဒ ဦးသာထို၊ သမိုင်း ဒေါက်တာဦးမောင်မောင်ကြီးတို့သည် အသီးသီးပါမောက္ခကြီးများ ဖြစ်လာကြပါသည်။

ဂုဏ်ထူးတန်းများမှာလည်း စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ကြပါသည်။ ထူးသည်ကား ရူပဗေဒဂုဏ်ထူးတန်း ကို ၁၉၅၇ မှ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ မောင်မျိုးတင့်၊ မောင်အုန်းမောင်တို့သည် ပထမဆုံးရူပဗေဒဂုဏ်ထူးတန်းကျောင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာ၊ ပါဠိ၊ ဓာတုဗေဒ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ ရူပဗေဒ၊ ပထဝီဝင်၊ သမိုင်းဂုဏ်ထူးတန်းများ မွေးထုတ်ခဲ့ကြသည်။ သင်္ချာဂုဏ်ထူးတန်းတွင် ပထမတန်း ပထမအဆင့်

ရသူ မောင်မျိုးညွန့်၊ မောင်မောင်တင်၊ မောင်သိမ်းမြင့်၊ မြန်မာစာတွင်
မောင်စိုးမြင့်၊ မတင်အုန်း စသည်တို့ ထွန်းကားပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြပေ
သည်။

၁၉၉၇ရွှေရတုဆရာကန်တော့ပွဲသို့ ဆရာကြီးဦးကိုလေးကြွရောက်
လာစဉ်က ဓမ္မာရုံကြီးကိုသာ ထီးထီးမားမားမြင်တွေ့သွားရသည်။ ယခု
မန္တလေးတက္ကသိုလ်ဘွဲ့နှင့်သဘင်ခန်းမကြီး၊ စာကြည့်တိုက် သစ်ကြီးများ
ဖြင့် ခမ်းနားထည်ဝါလျက်ရှိပေပြီ။ ဆရာကြီးဦးဘတုတ်ကား ဘွဲ့နှင့်
သဘင်တွင်ကျင်းပသော ဆရာကန်တော့ပွဲ၌ ပီတိသောမနသာ အဖြာဖြာ
ဖြင့် မိန့်ခွန်းခြွေခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးဘဝ အမှောင်သမ်းချိန်လေး ရောက်ရှိလာ
ပါပြီ။ ၁၉၅၈ခုနှစ်၊ သီးခြားတက္ကသိုလ်ဖြစ်စကဖွင့်ခဲ့သော ဂုဏ်ထူးတန်း
သားများ ဘွဲ့အပ်နှင်းကြမည်။ ၁၉၆၁-၆၂ ဘွဲ့နှင့်သဘင်ကြီးတွင်
ဆရာကြီးဦးကိုလေး၊ ရာထူးချခံလိုက်ရပေသည်။ ပင်မတက္ကသိုလ်
ဆောင်ကြီး တောင်ဘက်မြက်ခင်းပြင် ရွှေရောင်မဏ္ဍပ်ကြီးတွင်ဘွဲ့နှင့်
မည်ဖြစ်ရာ ကျေးဇူးရှင် ဒုတိယအဓိပတိ ဆရာကြီးဦးကိုလေး ဘွဲ့
မအပ်နှင်းရရှာတော့ပေ။ မဆီမဆိုင်မန္တလေးတိုင်းမင်းကြီး ဦးအောင်မြင့်
က ဝင်ရောက်ဘွဲ့အပ်နှင်းခဲ့ပေသည်။ ဘဝအမှောင်သမ်းချိန်ကို မည်သူမျှ
မလွန်ဆန်နိုင်ခဲ့ပေ။ ရာထူးချရသောအမှုတွဲကိုစက်ရှင်တရားသူကြီး(ဟောင်း)

ဦးလှညွန့်၊ တရားလွတ်တော်ရှေ့နေကြီး ဦးထွန်းဝေ၊ ဦးတင်မောင်တို့ လိုက်ပါဖြေရှင်းခဲ့ရာ အမှုမှ ကွင်းလုံးချော ရှင်းလင်းလွတ်မြောက်ခဲ့ ပါသည်။ သို့သော်ဆရာကြီးကား မန္တလေးတက္ကသိုလ်နှင့်လုံးဝအဆက်ဖြတ် သွားရပေတော့သည်။ ၁၉၆၂-၆၄ခုနှစ်သည် ပညာသင်နှစ်အစပိုင်းတွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်သို့ မန္တလေးသား၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ရကွဗေဒဌာန ပါမောက္ခဒေါက်တာကိုကိုလေးကို ပါမောက္ခချုပ်တာဝန်ဖြင့် ခန့်အပ်ခဲ့ပေ သည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးမှသည် ဆရာကြီးဒေါက်တာဦးကိုကိုလေး အထိ မန္တလေးသီးခြားတက္ကသိုလ်ကြီးသည် ထီးထီးမားမားငွါးငွါးစွင့်စွင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ၊ တက္ကသိုလ်အရန်တပ်ရင်း အသီးသီးရှိခဲ့ကြ ရာ မောင်သာနိုး၊ မောင်သာလှ၊ မောင်ပေါက်စည်၊ မောင်စောလွင် စသော လက်ဝဲကျောင်းသားများကို ဆရာကြီးဦးကိုလေးက ဖျောင်းဖျ သွန်သင်ခဲ့ပေသည်။ အရန်တပ်ရင်းဗိုလ်မှူးအဖြစ် ဦးသိန်းမောင်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်အားကစားကဏ္ဍတွင်လည်း ဆရာထဲမှ ဒေါက်တာခင်မောင်၊ ဦးလှဦး(ဓာတု)၊ ဦးတင်ညွန့်(သင်္ချာ)၊ ဦးဘဆန်း (ပါဠိ)စသည်တို့နှင့် သန်းဖေ၊ စိုးမင်း၊ ပြိုဟ်တုညွန့်မောင်လေးစသည့် ဘောလုံးအကျော်အမော်များ မွေးထုတ်ပေးခဲ့လေသည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည်ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ခေါင်းဆောင်ကောင်း
 တစ်ဦးပီသလှပါပေသည်။ လူတော်လူကောင်း အရွေးအချယ်အလွန်
 တော်သူဖြစ်သည်။ ပညာရေးနယ်ပယ်၊ အားကစားနယ်ပယ်၊ စာပေယဉ်ကျေး
 မှုနယ်ပယ်အသီးသီး နှံ့စပ်လှသူဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ ကြားဖူးသမျှ
 မှာ ဆရာကြီးကို ရာထူးချခဲ့ကြခြင်းသည် နိုင်ငံရေးပယောဂမကင်းဟု
 သိရှိခဲ့ရပါသည်။ နိုင်ငံရေးကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးထိခိုက်နစ်နာခဲ့ကြရ
 ပေသည်။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးအတွက်လည်း နစ်နာခဲ့ရပေသည်။

ယခုတစ်ဖန် တင်ပြလိုသည်မှာ ၁၉၄၅ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ
 ၀န်းကျင် ဆရာကြီးဦးကိုလေး(ဇေယျာမောင်)၏ ဗမာ့နိုင်ငံရေးအခြေပြ
 (စက္ကူဖြူပြဇာတ်)ပေါ်ထွက်လာသည်။ မဟာဆွေ၏သူပုန်အိမ်၊ ဒို့မေမေ
 တို့ကဲ့သို့သောလွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှု၊ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးရည်ရွယ်ချက်
 တူဖြင့် ရေးသားတင်ဆက်ခဲ့ကြရာ မဟာဆွေက ရသမြောက်ဝတ္ထု
 ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇေယျာမောင်က ပြဇာတ်ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်
 လည်းကောင်း ရေးသားတင်ပြသွားကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

- စက္ကူဖြူပြဇာတ်တွင်-
- (၁) အဓိပတိဇာတ်ပွဲ
 - (၂) ဂျပန်ပုလိပ်
 - (၃) ဗမာကာလသား
 - (၄) ကက်စဘီ-ဆိုင်း

- (၅) စက္ကူဖြူပြဇာတ်
- (၆) ဒါရိုက်တာ ဒေါ်ဟန်သမက်
- (၇) ပြဇာတ်အဖွဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီစုံ

ဟူ၍ တင်စားကာ ပြဇာတ်ကို ကားလိပ်ဖွင့်ခဲ့သည်။

ဂျပန်ခေတ် အဓိပတိ ဒေါက်တာဘမော်လက်ထက် ရွှေရည်စိမ် လွတ်လပ်ရေးကိစ္စ၊ ဂျပန်အပြေး မဟာမိတ်အဝင် တို့ဗမာအစည်း အရုံး၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီ၊ ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးပါတီ(ဆိုရှယ်လစ်)မျိုးချစ်စိတ် ပါတီ၊ ဓါးမပါတီ၊ ဖေဘီယံပါတီ စသည်တို့ မြန်မာနိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံ ပေါ် လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်နေကြပုံကို ပုံဖော်ထားသည့် ပြဇာတ်ဖြစ်သည်။

ပြဇာတ်၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းစဉ် ညီညွတ်ရေးမဏ္ဍိုင်ကြီး စိုက်ထူနိုင်အောင် တပ်လှန့်နှိုးဆော်လိုက်သော ပြဇာတ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပြဇာတ်ဒုတိယအကြိမ်ပုံနှိပ်စဉ်(၁၉၆၀) “နိုင်ငံဘာ လ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းက နိုင်ငံတော်အကြံပေး(၃၃)ဦးနှင့် မြန်မာ့ နိုင်ငံရေး၏အနာဂတ်အခြေအနေ ဆွေးနွေးပွဲကြီးကိုလည်း ဆရာကြီး ဦးကိုလေးက ထောက်ခံဆွေးနွေး ပြသွားပေသေးသည်။

စက္ကူဖြူပြဇာတ် ရေးသားရာ၌ ၁၉၄၅ခုနှစ်ဝန်းကျင် ဆရာ ဦးလူဖေဝင်းနှင့် ဆရာကြီး ဦးကိုလေးတို့ တွဲဖက်၍ အထက်မြန်မာပြည် ပြန်ကြားရေးနှင့် သတင်းပြန့်ချိရေးအရာရှိချုပ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့

ကြသည်။ ဦးလူဖေဝင်း ကျောက်စာဌာနရောက်သွားသောအခါ ဆရာကြီး တစ်ဦးတည်း တာဝန်ခံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မဟာမိတ်တပ်များနှင့် အင်္ဂလိပ်ဝင်လာစဉ် စက္ကူဖြူစာတမ်း အမိန့်လွှာများကို အိန္ဒိယမှ မြန်မာ ပြည်သို့ ဖြန့်ချိပေးရသည်။ ဆရာကြီးသည် ဗြိတိသျှတို့၏ သတင်းဦး သတင်းထူးများကို မန္တလေးဖဆပလဥက္ကဋ္ဌ ဆရာကြီးဦးရာဇော်သို့ ပေး ပို့ခဲ့သည်။ မဟာမိတ် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အယောင်ဆောင်လူယုံအဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့ရသူဖြစ်သည်။

စက္ကူဖြူပြဇာတ်ကို ကြည့်ကြည့်၊ သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက် တိုင်း သတင်းစာကို ကြည့်ကြည့်၊ ညီညွတ်ရေးဖြစ်စေချင်သူ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းကို ထောက်ခံသူ စသည့် နိုင်ငံရေးသုခမိန့်ကြီးများ ဖြစ်လာ လေမလားဟူသော စိတ်ကူးစိတ်သန်းများ ပေါ်ပေါက်စေခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဆရာကြီးကား နိုင်ငံရေး သုခမိန့်ကြီးဖြစ်မလာခဲ့ပါပေ။

၁၉၅၀ဝန်းကျင် ကုလသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန် ဓာတုဗေဒအသင်း တို့က ချီးမြှင့်သော ပညာသင်ဆုကို ဆရာကြီးဦးကိုလေး ရရှိပြန် သည်။ သင်တန်းကာလမှာ (၆)လမျှသာ၊ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာဓာတုဗေဒ ပညာရပ်၏ ခေတ်မီနည်းပညာ စက်မှုပညာ အစရှိသည်တို့ကို ပို့ချ နာယူရသော သင်တန်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် စာပေအနုပညာပိုး ထလာ

ပြန်သဖြင့် ဆရာကြီးသည် သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ စာအုပ်ကြီးပေါ်ထွက်လာအောင် ကြိုးပမ်းရေးသားခဲ့ပြန်လေသည်။

ထိုမှတစ်ဖန် ဆရာကြီးသည် အစိုးရက အငြိမ်းစားပေးလိုက်ပြီး ပညာရေးတာဝန်မှ ရပ်ဆိုင်းခြင်းခံလိုက်ရသော်လည်း ဘာသာရေးတာဝန် တွေ ပခုံးပြောင်းထမ်းဆောင်ခဲ့ရပြန်ပေသည်။ ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန် လုပ်ငန်းတွင် ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာ အမှုထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

(၁) ပထမတံပိဋကဓရ ဆရာတော်ကြီး ရှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ၏ မဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်းကြီး (ခြောက်တွဲရှစ်အုပ်)

(၂) ဒေါက်တာ ဝါလ်ပိုလာရာဟုလာ၏ What the Buddha Thought မြတ်ဗုဒ္ဓသာသနာ

(၃) ဆရာတော်ကြီး ရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ

(၄) မဟာစည်ဆရာတော်ကြီး၏ ဓမ္မစကြာနှင့်အနတ္တလက္ခဏာ သုတ်

(၅) လူငယ်လူရွယ်များအတွက် “ရတနာမြတ်သုံးဖြာ ဗုဒ္ဓရတနာ (၂၀၀၂ ဗုဒ္ဓစာပေဆုရ)

(၆) ပိဋကတ်သုံးပုံလမ်းညွှန်

(၇) ဝိပဿနာလက်စွဲ

(၈) ဒီဃနိကာယ်သုတ္တန်တရားတော် (လေးသုတ်)

(၉) မဇ္ဈိမနိကာယ်သံယုတ္တနိကာယ်ဝိနယ ပိဋကတ်မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်များ ဗုဒ္ဓပိဋကတ်ဘာသာပြန်အလုပ်ကြီးကို တစိုက်မတ်မတ်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။

- ဆရာကြီးဂိုအင်ကာ၏ တရားပွဲများတွင် ဘာသာပြန်သူအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

- ဆရာကြီး ဦးဘခင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် သာသနာပြုလုပ်ငန်းများ (၁၉၈၀)ကို ထူးခြားပြောင်မြောက်စွာ ရေးသားခဲ့ပါသည်။

- (၁)လီနင်ဂရက်မြို့ကြီး ရန်သူဝိုင်းထားစဉ်က ရက်ပေါင်း (၉၀၀) (၁၉၆၉ ဘာသာပြန် ဒုတိယဆု)

- (၂)အဏ္ဏဝါလောက (၁၉၇၀ ဘာသာပြန် ပထမဆု)

- (၃)ဆီရောဇာ (၁၉၇၁-ဘာသာပြန် ပထမဆု)

တို့ကို ရေးသားခဲ့ရာ နိုင်ငံတော်က ထိုက်ထိုက်တန်တန် ဆုကြီးများ ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရပါသည်။

ပခုက္ကူဦးအုံးဖေ၏ စာပေတစ်သက်တာဆုကိုလည်း ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်။

ဆရာကြီး၏ ဘဝတတိယပိုင်းတွင်ကား ဘဝအလင်း ထင်လင်း တောက်ပ မြူးကြွလာချိန် ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာကြီးသည် မန္တလေးတက္ကသိုလ်မှ အငြိမ်းစားပေးခြင်းခံရပြီးနောက် မေမြို့ချယ်ရီလမ်း၊ သစ္စာမြိုင်တွင် နေထိုင်ခဲ့သည်။ ထိုမှ တစ်ဖန် ရန်ကုန်မြို့ ကမ္ဘာအေးကုန်းမြေ ဧည့်ပါမောက္ခအဆောက်အအုံတွင် ၂၀၀၃ ခုနှစ်တိုင် နေထိုင်သွားပါသည်။

- ဆရာကြီးသည်ဘာသာပြန်ကောင်း စာရေးဆရာကြီးဖြစ်လာမလား။ ယခုဘာသာပြန်ဆရာအဖြစ် မဟုတ်တော့ပါပေ။ ယခုပရိယတ္တိ+ပဋိပတ္တိ စာတွေ့ လက်တွေ့ပိုင်နိုင်စွာ ပို့ချနိုင်သူ ဘာသာပြန် ရှင်းလင်းပြနိုင်သူ ကမ္မဋ္ဌာနာစရိယကောင်းတစ်ဦးအဖြစ် ဘဝတာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်သွားခဲ့ပေသည်။
- ဆရာကြီး ဦးသုခကမူ မြတ်ဗုဒ္ဓဒေသနာထက် ဆရာကြီးဦးဘခင် အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်းကြီးအား သက်ဝင်လှုပ်ရှား စိတ်ဝင်စားစရာအပြည့်ဖြစ်ပါပေသည်ဟု ချီးကျူးထောမနာထားပေသည်။
- ဆရာဇော်ဂျီကမူသီပေါမင်းနှင့်နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာကို

- “ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ စာပေအရေးအသား၊ နိုင်ငံရေး စိတ်ဓာတ်၊ နိုင်ငံရေးအမြင်များကိုကောင်းစွာတီးမိ ခေါက်မိ ပြီးဖြစ်ပါသည်။”

- ထိုဆရာကြီးသည် ၁၉၆၁ ခုနှစ်ကစ၍ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဒုတိယအဓိပတိရာထူးမှ အငြိမ်းစားပေးခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။

IMCခေါ် နိုင်ငံတကာပဋိပတ္တိကျင့်စဉ်ဌာနကြီးတွင် အနာဂါမ် ဆရာသက်ကြီးတပည့် ဆရာကြီးဦးဘခင်၊ ဆရာကြီး ဦးဘခင်၏တပည့် ဆရာကြီးဦးကိုလေး၊ ဝေဘူဆရာတော်ကြီး ဥပဇ္ဈာယ်ပေးတော်မူခြင်း ခံခဲ့ရသော ဒုလ္လဘရဟန်းခံ ဆရာကြီးဦးကိုလေး ထိုအချက်များကို ထောက်ထားကြည့်လျှင် ဆရာကြီး၏ ဘဝနေဝင်ချိန်သည် အလွန်အိုက်ကောင်းသောအချိန် ဖြစ်ခဲ့ပါပေသည်။

ပညာရေးတာဝန်၊ စာပေတာဝန်၊ နိုင်ငံရေးတာဝန်၊ ဘာသာရေးတာဝန်တို့ကို ကျေပွန်စွာ စေတနာ အပြည့်အဝဖြင့် ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဆရာကြီး ဦးကိုလေး ရာပြည့်ဂုဏ်ပြုပွဲကြီးကို ပွဲချီးဆင်ယင်သင့်ကြပါသည်။ ဆရာကြီးကို အောက်မေ့တသ သတိရကြရသလို ဆရာကြီး ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုစုပျိုးထောင်ကြဖို့၊ ဦးကိုလေး စိတ်ဓာတ်အရင်းခံ မွေးမြူကြဖို့ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ အကောင်းဆုံးတက္ကသိုလ် (၁၀)ခုထဲတွင်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

၁၅၂

မန္တလေးတက္ကသိုလ် ချိတ်ဆွဲမည့် နံပါတ်ကို မျှော်လင့်စောင့်စားရင်း
မျိုးဆက်သစ်တို့၏ ခွန်အားကို ယုံကြည်အားကိုးလျက် ။

ဦးတင်မြင့်

ပါမောက္ခ(ငြိမ်း)

မြန်မာစာဌာန

မန္တလေးတက္ကသိုလ်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၁၅၃

**မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဒုတိယအဓိပတိ
ဆရာကြီး ဦးကိုလေး၏ ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်းဆိုင်ရာ
ပြင်ဆင်ချက်နှင့်ဖြည့်စွက်ချက်များ**

**ဦးဟန်တင့် ၊ ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး (ငြိမ်း) အရှေ့တိုင်းပညာဌာန
မန္တလေးတက္ကသိုလ်**

ဆရာကြီး၏ ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ အချက်အားလုံး
ကို ပြန်လည်တင်ပြရန် မရည်ရွယ်ဘဲ မှားယွင်းခဲ့သည့် အချက်အလက်
အချို့ကို ဆရာကြီး၏သားဖြစ်သူ ဦးမြင့်သိန်းထွေး၏ ဖော်ပြချက်အရ
ပြင်ဆင်ရန်သာ ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယဦးစားပေးအဖြစ်

တက်စေခဲ့ရာ (၁၆)နှစ်သားအရွယ်၌ ဆယ်တန်းစာမေးပွဲကို မြန်မာ၊
သင်္ချာဘာသာရပ်များ၌ ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့သည်။

၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင်မှ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ဥပစာကောလိပ်
(Intermediate College)ကို ဆယ်တန်းအောင်ပြီးနောက် ဥပစာတန်း
တက်ရောက်ခဲ့သည်။ Rover Scoutခေါ် သက်ကြီးကင်းထောက်အဖွဲ့
သို့ ဝင်ရောက်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ မိမိထက်တစ်တန်းကြီးသူတို့မှာ(တိုင်းချစ်)
ဦးသိန်းဖေ၊ (လွတ်တော်ရှေ့နေ)ဦးလှကျော်၊ (မန္တလေးတက္ကသိုလ်
သင်္ချာဌာန ဒေါ်ခင်လတ်၊ ရူပဗေဒဌာန ဦးကျော်မင်း၊ ဦးရဲမြင့်တို့၏
ဖခင် ဒေါက်တာမျိုးတင့်၏ယောက္ခမဖြစ်သူ) ဦးဖေတင်တို့ဖြစ်ပြီးအတန်း
တူသူတို့မှာ ဗိုလ်ခင်မောင်လေး၊ ဦးသိန်းဖေမြင့်၊ ဦးကျော်ငြိမ်း၊
(သံအမတ်)ဦးလှမောင်တို့ဖြစ်သည်။ တစ်တန်းငယ်သူတို့မှာ (အမ်၊အေ)
ဒေါ်အုန်း၊ (လူထု)ဒေါ်အမာတို့ဖြစ်သည်။

(တိုင်းချစ်)ဦးသိန်းဖေနှင့်အတူ မန္တလေးဗဟိုမြို့မ အထက်တန်း
ကျောင်းသို့သွား၍ လက်ငှေ့ထိုးသင်ကြားလေ့ကျင့်ရင်း အာဇာနည်
ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးရာဇော်နှင့် မျက်မှန်းတန်းမိပြီး ကြည်ညို
ရင်းစွဲဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် မန္တလေးဥပစာကောလိပ်၌ ဒုတိယ
အပတ် စာမေးပွဲရုံးသူများအား ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ ဖြေခွင့်ကို
ကျောင်းအုပ်ကြီးအေဒီမှာရှယ်က မပေးခဲ့ပါ။ (တိုင်းချစ်)ဦးသိန်းဖေ၊

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၁၅၇

ပိုလ်ခင်မောင်လေး၊ ဦးကျော်ငြိမ်း၊ ဦးထွန်းအုံတို့က အားလုံးဝင်ခွင့်
ပေးရန် ကျောင်းအုပ်ကြီးအားသွားရောက်ပြောဆိုသော်လည်းမအောင်မြင်
ခဲ့ပါ။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ဒုတိယအပတ်စာမေးပွဲ အောင်မြင်သော်
လည်း ကျရှုံးသူများ ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲဖြေခွင့်မပြုသည်ကို ကန့်ကွက်
သည်။ အုပ်စုနှင့်သပိတ်မှောက်သည့် အုပ်စုနှစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။
ဆရာကြီးဦးရာဇော်က အားပေးခဲ့သည်။ အမြောက်တန်းရပ်ကွက်မှ
အိမ်တစ်အိမ်တွင် စတည်းချ၍ ထိုကိစ္စကို သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြသော်
လည်း သင်္ချာဆရာ ဦးလှဖော်ဦးနှင့် ရူပဗေဒကထိက မစ္စတာစူကေး
တို့၏ ကြားဝင်စေ့စပ်မှုကြောင့် သုံးရက်သာ ကြာခဲ့သည်။

၁၉၃၁ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ဓာတုဗေဒဂုဏ်ထူးတန်း
ကို တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဘွဲ့ရခဲ့သည်။ ထို့နောက်
ငွေစာရင်းမင်းကြီးရုံး၌ ခြောက်လခန့် အလုပ်သင်အဖြစ် ဝင်ရောက်
လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး ထိုအလုပ်မှနှုတ်ထွက်ကာ ဒို့ခေတ်လစဉ်စာတမ်း(မဂ္ဂဇင်း)
ကို ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် မေလတွင် စတင်ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ သည်။
ဒို့ခေတ်လစဉ်စာတမ်း (အတွဲ-၁၊အုပ်စဉ်၁)၌ ဇေယျာမောင်၏ အကျွန်
တို့ဝန် ဆောင်းပါးပါရှိသည်။ ယင်း၏အနှစ်ချုပ်မှာ မြန်မာများ နိုးကြား
ကြရန်၊ အလုပ်လုပ်ကြရန် ဆော်သြသော ဆောင်းပါးဖြစ်သည်။ ထို့ပြင်
ထိုပထမထုတ်ဒို့ခေတ်လစဉ်စာတမ်း၌ပင်မျိုးမြန်မာသိပ္ပံဘွဲ့ထူးကလောင်

အမည်ဖြင့် အံ့ဖွယ်အဖြာဖြာ လောကဓာတ်ပညာ၊ ဒုတိယထုတ်(၁၉၃၄ ခု၊ ဇွန်လ ၊ အတွဲ-၁၊ အုပ်စဉ်-၂)နှင့် တတိယ ထုတ် (၁၉၃၄ ခု၊ ဇူလိုင်လ၊ အတွဲ-၂၊ အုပ်စဉ်-၃)တို့၌လည်း အဆိုပါဆောင်းပါးအမည် ဖြင့်ပင် သုံးလဆက်တိုက် ရေးသားခဲ့သည်။ ယင်းဆောင်းပါးများ၌ ပေါက်ကွဲစေတတ်သောဓာတ်ပစ္စည်းများ၊ ဒိုင်းနမိုင်းများ၊ ယမ်းစိမ်းဖော်စပ် နည်း၊ နိုက်ထရိုဂလစ်စရင်းပြုလုပ်နည်း၊ ကီဘဲဂါးခေါ်သဲနမူ ဒိုင်းနမိုင်း ပြုလုပ်ပုံ၊ Gum Colton ပြုလုပ်နည်းတို့နေရာ မန္တလေးအရေးပိုင်က အစိုးရိမ်လွန်၍ ဗြိတိသျှအစိုးရပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စာပုံနှိပ်တိုက် တစ်ချက်လွှတ်ဥပဒေအရ အာမခံငွေ သုံးထောင်တင်ရန်၊ အာမခံငွေ မတင်က ထုတ်ဝေခွင့်မပြုဟု ဆိုသောကြောင့် ငွေမတင်တော့ဘဲ ဒို့ခေတ်လစဉ်စာတမ်း (မဂ္ဂဇင်း)သည် သုံးလနှင့်ပင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။

၁၉၃၄ မှ ၁၉၃၆ ခုနှစ်ထိ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဓာတုဗေဒဌာန တွင် သရုပ်ပြဆရာတာဝန် စတင်ထမ်းဆောင်သည်။ ထို့နောက် မန္တလေးစိုက်ပျိုးရေးသိပ္ပံ၌ ဓာတုဗေဒဌာန လက်ထောက်ကထိကအဖြစ် ရာထူးတိုးမြှင့်ပြောင်းရွှေ့ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။

၁၇-၇-၄၇ ရက်နေ့၌ မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ် အဆင့် မြင့်တိုးမြှင့်ခဲ့ရာ ထိုယူနီဗာစီတီကောလိပ်၏ ပထမဦးဆုံး ကျောင်းအုပ် ကြီးရာထူး ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခြင်း ခံရပါသည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်

၁၅၉

၁၉၅၂-၁၉၅၃ခုနှစ်တွင်မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ်သုတေသန
အဖွဲ့ (Research Council) ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။

တည်းဖြတ်အုပ်ချုပ်သူ

ကျောင်းအုပ်ကြီးဦးကိုလေး

အတိုင်ပင်ခံတည်းဖြတ်အုပ်ချုပ်သူ ပါမောက္ခဦးလှအုန်း

မြန်မာစာတည်း - ဦးချမ်းမြ(မဟာဝိဇ္ဇာ)

အင်္ဂလိပ်စာတည်း - Mr. J. Moonie

လုပ်ငန်းဆိုင်ရာတာဝန်ခံ - ဦးမောင်မောင်တင်(ဝိဇ္ဇာ)

အမှုဆောင်များ

ဒေါ်သန်းမေ(ဝိဇ္ဇာဂုဏ်ထူး)

ဦးလှတင်(ပထမကျော်၊ ဓမ္မာစရိယ)

ဒေါ်အုန်း(မဟာဝိဇ္ဇာ)

ဦးသိန်းမောင်(မဟာသိပ္ပံ)

ဦးမောင်မောင်ကြီး(မဟာဝိဇ္ဇာ)

ဦးသာထို(မဟာဝိဇ္ဇာ)

ဦးနက်(မဟာဝိဇ္ဇာ)

ဦးအောင်သိန်း(မဟာသိပ္ပံ)

ဦးသန်းထွန်း(မဟာသိပ္ပံ)

ဤသုတေသနအဖွဲ့က သုတေသနစာစဉ်များ ထုတ်ဝေခဲ့ရာ စုစုပေါင်း ငါးအုပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဒေါက်တာ စိန်တူ၏ Lokaniti စာအုပ်တစ်အုပ်သာ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အမ်အေ ဒေါ်အုန်း၏ ပါဠိစာပေသမိုင်း၊ ဒေါက်တာတင်အေး၏ ပုံဆောင်ခဲများ စာအုပ်တို့အပြင် မြန်မာစာပေဆိုင်ရာစာအုပ်များ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ သည်။

ယင်းသုတေသနအဖွဲ့မှရှာဖွေစုဆောင်းရရှိသည့် စာအုပ်စာတမ်း များနှင့်ဘာသာပြန်များ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် အမှုဆောင်အဖွဲ့ကိုလည်း အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

တည်းဖြတ်အုပ်ချုပ်သူ

ကျောင်းအုပ်ကြီးဦးကိုလေး

အတိုင်ပင်ခံတည်းဖြတ်အုပ်ချုပ်သူ ဦးလှအုန်း

မြန်မာစာတည်း - ဦးချမ်းမြ

အင်္ဂလိပ်စာတည်း - Mr.J.Moonie

လုပ်ငန်းဆိုင်ရာတာဝန်ခံ - ဦးမောင်မောင်တင်

အမှုဆောင်များ

ဒေါ်သန်းမေ(မြန်မာစာ)

ဦးလှတင်(ပါဠိ)

MA ဒေါ်အုန်း (ပါဠိ)

ဦးကို (ပါဠိ)

ဦးသိန်းမောင်(ပထဝီ)

ဦးမောင်မောင်ကြီး(သမိုင်း)

ဦးသာထို(ဘောဂဗေဒ)

ဦးနက်(သင်္ချာ)

ဦးအောင်သိန်း(စိုက်ပျိုးရေး)

(စာရေးဆရာ ဒဂုန်သိန်းသိန်း၊ ရွှေကြေး)

ဦးသန်းထွန်း(စိုက်ပျိုးရေး)

သုတေသနအဖွဲ့သည် မန္တလေးသစ်တောဝန်ထောက် စည်သူ
မောင်မောင်ကျော် (တက္ကသိုလ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင် ဦးမောင်မောင်ကျော်)
နှင့် မြန်မာနိုင်ငံကျောက်စာဝန်ဟောင်း ချားလ်စ်ဒူရှိုင်ဆယ်တို့ထံမှ
ပိဋကတ်စာပေနှင့် စာအုပ်စာတမ်းများရရှိရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ဆရာ
ဦးမောင်မောင်တင်ကြီးပမ်းမှုအရ မန္တလေးတက္ကသိုလ် အနုပညာပြတိုက်
ရှိလာခဲ့ပြီး ယင်းတွင်ထားရှိရန် စုဆောင်းသော ပစ္စည်းစာရင်းတွင်
အောက်ပါစာအုပ်စာတမ်းများ ပါဝင်သည်။

- (၁) အဘိဓမ္မတ္ထသဂြိုဟ်ပါဌ်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၄၊ နတ်တော်
လဆန်း(၁)ရက်နေ့ ရွှေနန်းတော်မြောက် ဥယျာဉ်တော်

အတွင်း စာပုံနှိပ်စက်ရုံတော်တွင် ပုံနှိပ်ဆရာ ငရွှေသာ၊
ကွမ်းရေတော် ဖိနပ်တော် တောင်ထားဝယ်အမှုဆောင်
ငပိတ်တို့ ပုံနှိပ်သည်။

(၂) ကာယပစ္စဝက္ခဏာကျမ်း။ သင်္ဂဇာဆရာတော်ရေး၍ ရန်ကုန်
မြို့၊ ရတနာပုံသတင်းစာတိုက်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁၊
တန်ဆောင်မုန်းလ၌ ဆရာဝပ် ပုံနှိပ်သည်။

(၃) ဝါဒါနဝါဒအနုဓမ္မစာတမ်း။ တောရဆရာတော် ဥဂ္ဂဝံသ
မာလာ(အုတ်ဖိုဆရာတော်)ရေး၍ ရတနာပုံသတင်းစာတိုက်
ဆရာဝပ် ပုံနှိပ်သည်။

(၄) အရညကောဝါဒအလင်္ကာ၊ ဥပါသကောဝါဒအလင်္ကာ။
ဆီးပန်းနီဆရာတော်ရေး၍ ရတနာပုံသတင်းစာတိုက်တွင်
ရိုက်နှိပ်သည်။

(၅) ဗာလာဝတာရ(သီဟဋ္ဌအက္ခရာရေးသဒ္ဒါ)ကျမ်း။

သီဟိုဠ်တောင်ပိုင်း၊ ဗင်တိုလာဝလလ္လဝိကိကောရဝလဋ္ဌာနမှ
အက်ဒ်မန်ရောက်လင်ဒ် ဂုဏရတနေမုဒလိယာက မြန်မာ
နိုင်ငံတော် ဖန်ချက်ဝန်ထောက်မင်း ဦးလှဘူးထံ မေတ္တာ
လက်ဆောင်ပေးသည်။

(၆) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဖွင့်လှစ်ပေးဖို့အရေး၊ အစောဆုံး
မန္တလေးတက္ကသိုလ်တို့ကို ဆော်ဩလှုံဆော်ရေးသားခဲ့သူ
တော်စိန်ခို၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာတမ်း။ ပုဂံဝန်ထောက်မင်း
ဦးတင်ရေးသား၍ ၁၉၃၀ပြည့်နှစ်၊ မြန်မာ့တာရာသတင်းစာ
ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်သည်။ ထို့ပြင် ပန်းတော့၊ ပန်းပု၊
ပန်းတမော့ဆင်စွယ်လက်ရာများ၊ ဆေးတံ၊ စာရွှန်တော်၊
စာခွေစသော လူ့အသုံးအဆောင်များလည်း ပါဝင်သည်။
၁၉၂၅၌ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော မန္တလေးဥပစာကောလိပ်
သည် ၁၉၄၇ခုနှစ် မန္တလေးယူနီဗာစီတီကောလိပ်နှင့် ၁၉၅၈
ခုနှစ်၌ မန္တလေးတက္ကသိုလ် (သီးခြားတက္ကသိုလ်) အဆင့်
များသို့ တိုးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ဆရာကြီးသည် မန္တလေး
တက္ကသိုလ်၏ ပထမဦးဆုံး ဝိဇ္ဇာဂုဏ်ထူးတန်း(ပါဠိ)တန်း
သို့ ဦးမြင့်ဆွေ တက်ရောက်နိုင်ရန် ကူညီခဲ့သည်။ ပါဠိ
ပါမောက္ခ အမ်အေ ဒေါ်အုန်းက ဦးမြင့်ဆွေအား နည်းပြမှ
လက်ထောက်ကထိကရာထူးသို့ တိုးမြှင့်ပေး၍ မကွေး
ကောလိပ် ပါဠိဌာနမှူး တာဝန်ထမ်းဆောင်စေရန် စီစဉ်ခဲ့
သော်လည်း နည်းပြအဖြစ်ဖြင့်သာ မဟာဝိဇ္ဇာတန်းသို့
ဦးမြင့်ဆွေ ဆက်လက်တက်ရောက်နိုင်ရေးအတွက်ဆရာကြီး

က ကူညီခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဦးမြင့်ဆွေ မဟာဝိဇ္ဇာတန်း
တက်ရောက်နေစဉ်ခြောက်လခန့်အကြာ၌လန်ဒန်တက္ကသိုလ်
သို့ ပညာတော်သင်သွားရောက်ရန် အရွေးချယ်ခံရသဖြင့်
၁၉၆၁ မှ ၁၉၆၄ အထိ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်(SOAS)သို့
တက်ရောက်ပညာသင်ယူခဲ့ရာ MA(Indo-Āryan) ဘွဲ့ရရှိ
ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် ၁၉၈၁မှ ၁၉၈၆အထိ ကမ္ဘာအေး
ပိဋကတ်ဘာသာပြန်အဖွဲ့အယ်ဒီတာတာဝန်ဖြင့်ပါဠိပိဋကတ်
တော်များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ၁၉၈၆မှ
၂၀၀၃ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိ သာသနာ့တက္ကသိုလ်
ရန်ကုန်၌ ဗုဒ္ဓဒေသနာပြန့်ပွားရေးဌာန၊ တွဲဖက်ဌာနမှူး၊
ဧည့်ပါမောက္ခတာဝန်များထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ အပြည်ပြည်
ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာပြုတက္ကသိုလ် တည်ထောင်
ပြီးချိန်တွင် ပဋိပတ္တိမဟာဌာန၊ ဝိပဿနာဌာန၌
ပထမနှစ်သင်တန်း ပဋိပတ္တိသင်တန်းစာများ ပို့ချခဲ့သည်။
ထို့ပြင် Pali Text Society (PTS) အသင်းကြီး၏ Vice
Presidentဖြစ်သူ Venerable Dr. Walpola Rahnla

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၁၆၅

၏ ရွေးချယ်ထောက်ခံမှုဖြင့် PTS အသင်းကြီး၏ Regional Representative အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီက မဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇဘွဲ့၊ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသော ဆရာကြီးသည် ရန်ကုန်မြို့၊ ဦးဝိစာရလမ်း၊ ခုတင်ငါးရာဆုံ အမှတ်(၂)စစ်ဆေးရုံ Intensive Care၌ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ(၁၅)ရက်နေ့ အသက်(၉၀)ပြည့်ရန် (၂)လနှင့်(၈)ရက်အလိုတွင် အနိစ္စ ရောက်ခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီး ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များမှာ သက္ကရာဇ် အစဉ်အားဖြင့် အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။

(၁) လူဦးရေပြဿနာ ပထမတွဲနှင့် ဒုတိယတွဲ။ မောင်ကိုလေး အမည်ဖြင့် ရေး၊ မောင်ကံကြီးနှင့်တွဲဖက်၊ ရန်ကုန်၊ သူဌေးအေးစာပေ၊ ၁၉၃၉ ခုနှစ် ။

(၂) စက္ကူဖြူပြဇာတ်ခေါ် ဗမာ့နိုင်ငံရေးအခြေပြ။ ဇေယျာမောင်၊ ၁၉၄၅ခုနှစ် ပထမအကြိမ် မန္တလေးလူထု စာပေတိုက်၊ ဒုတိယအကြိမ် ရန်ကုန်အောင်သူရိယစာပေ ၁၉၇၀။

(၃) သီပေါမင်းနှင့်နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ။ ဇေယျာမောင် (ဦးကိုလေး) ဒုတိယအဓိပတိ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ၁၉၆၉

ခုနှစ်၊ ပထမအကြိမ် ပုဂံစာအုပ်တိုက်၊ ၁၉၆၉ ခု၊ ဒုတိယ
အကြိမ် ရန်ကုန်၊ မြမန်ရတနာစာပေ၊ ၁၉၉၁ ခု၊ တတိယ
အကြိမ် ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက် ၂၀၀၈ ဇူလိုင်။

(၄) လီနင်ဂရက်မြို့ကြီး ရန်သူပိုင်းထားစဉ်က ရက်ပိုင်း ၉၀၀။
စာပေဗိမာန်

၁၉၆၉ခု၊ ဘာသာပြန်စာမူ (ဒုတိယဆုဖြစ်သောကြောင့်
စာအုပ်အဖြစ် စာပေဗိမာန်မှ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမပြုပါ။)

(၅) အဏ္ဏဝါလောဘ။ စာပေဗိမာန် ပထမဆု စာပေဗိမာန်
ထုတ်ဝေ ၁၉၇၀။

(၆) ဆီရောဇာ။ စာပေဗိမာန် ပထမဆု စာပေဗိမာန်မှ ထုတ်ဝေ
၁၉၇၀

(၇) မြတ်ဗုဒ္ဓဒေသနာ။ အရှင်ဒေါက်တာ ဝါလ်ပိုလာရာဟုလာ
၏ What the Buddha Taught စာအုပ်မြန်မာပြန်
(ပထမအကြိမ်)၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၇၈

(၈) အောက်တိုဘာ ၁၉ ရက်၊
ဒုတိယအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၇၈၊
အောက်တိုဘာ ၂၆ ရက်

ဆရာကြီးဦးကိုလေးရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်
၁၆၇

တတိယအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၈၀၊ ဒီဇင်ဘာ
၂၇ ရက်

စတုတ္ထအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၈၄၊ သြဂုတ်
၁ ရက်

ပဉ္စမအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၈၈၊ ဧပြီ ၂၅
ရက်

ဆဋ္ဌမအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၉၇၊ မတ်၊
သတ္တမအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၀၂၊

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇ ရက်

အဋ္ဌမအကြိမ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၀၆၊ ဒီဇင်ဘာ
(၉) မြန်မာ့ဂုဏ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ဆရာကြီးဦးဘခင် (အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်
သာသနာပြုလုပ်ငန်းများ)

ပထမအကြိမ်၊ ငွေစာရင်းမင်းကြီးရုံးဝိပဿနာအဖွဲ့၊ ၁၉၈၀။
ဒုတိယအကြိမ်၊ မန္တလေးရဲရင့်စာပေ၊ ၁၉၈၆။

တတိယအကြိမ်၊ ရန်ကုန်ထွန်းကျော်စာပေ၊ ၁၉၉၆။
စတုတ္ထအကြိမ်၊ ရန်ကုန်ရာပြည့်စာပေ၊ ၂၀၀၄။

ပဉ္စမအကြိမ်၊ ရန်ကုန်ငွေစာရင်းမင်းကြီးရုံးအဖွဲ့နှင့် ရာပြည့်
စာအုပ်တိုက် ၂၀၀၈။

- (၁၀) The Dhammacakkavaltana Sutta
(မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏တရားဘာသာပြန်)
၁၉၇၉။
- (၁၁) The Anattalakkhana Sutta
(မဟာစည်ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ တရားဘာသာပြန်)
၁၉၇၉။
- (၁၂) မြန်မာ့ဂုဏ်ဆောင်ဆရာကြီး ဦးဘခင်ဟောကြားခဲ့သော
တရားများ(စုပေါင်း၍ ပြုစု၊ ပြန်ဆို၊ တည်းဖြတ်ခြင်း)
၁၉၉၃။
- (၁၃) ကမ္ဘာအနှံ့ ဓမ္မအောင်လံ စိုက်ထူသော
ဂုရုကြီးဦးဂိုအင်ကာ၊ ၁၉၉၅။
- (၁၄) Abhidhamma in Daily Life (အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏
ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ ဘာသာပြန်) သာသနာရေးဦးစီး
ဌာန၊ ၁၉၉၇၊ ဧပြီ။
- (၁၅) လူငယ်လူရွယ်များအတွက် ရတနာမြတ်သုံးဖြာ-ဗုဒ္ဓ
ရတနာ။(၂၀၀၂ခုနှစ်အတွက်ဓမ္မစာပေဘုရင်)မြက်ခင်းသစ်
မဂ္ဂဇင်း၌ စစ်မှန်သော ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်း
စဉ်ဖြင့် မောင်သစ္စာအမည်ဖြင့် ရေးခဲ့သည့် ဆောင်းပါး

၃၂စောင်ကို ပြန်လည်တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်း) ရန်ကုန်၊
မြတ်ဆုမွန်စာပေ၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ။

(၁၆) The Great Chronicle of Buddhas

(မင်းကွန်းဆရာတော်ရေး မဟာဗုဒ္ဓဝင် ၆ တွဲ၊ ၈-အုပ်ကို
ပါမောက္ခဦးတင်လွင်၊ ဦးတင်ဦး)(မြောင်)တို့နှင့် တွဲဖက်
ဘာသာပြန်သည်။

(၁၇) Guide to Tipitaka

Burma Tipitaka Association

Malaysia, Kuala Lumpur. SJBT 1991.

India, Igatpuri. VRI. 1995.

Essence of Tipitaka အမည်ဖြင့် VRI မှပင် 1998.

Malaysia, Selangor SBVMS. 2000.

(၁၈) Manual of Vipassana Meditation, India, Igatpuri,
VRI. 2002.

(၁၉) ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ရောက်ရှိ
ပြန့်ပွားပုံ၊ ရန်ကုန်၊ သာသနာတော်ထွန်းကား ပြန့်ပွား
ရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၀၀။ (နိုင်ငံတော် ပရိယတ္တိသာသနာ
တက္ကသိုလ်၊ သင်ရိုးအမှတ်-၄၀၃အတွက် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်
လည်း ဖြစ်သည်။

(၂၀) Cakkavatti Sutta, Sampasādaniya Sutta, Pāsādika Sutta and Siṅgāla Sutta of Pāthika Vagga, Digha Nikāya.

(၂၁) Mahāvagga Saṃyutta ရန်ကုန်သာသနာတော် ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန၊ ၁၉၉၈။

(၂၂) Nidānavagga Saṃyutta

(၂၃) Ekaka-Duka-Tika Nipāta

(၂၄) Introduction to Dhammapada

(၂၅) Mahāvagga (Vinaya Piṭaka)

(၂၆) လူငယ်လူရွယ်များအတွက် ဓမ္မရတနာ၊ ဇေယျာမောင်။

(ဓမ္မာစကြာနှင့်အနတ္တလက္ခဏာသုတ်ပါဠိတော်နှင့် အကျဉ်းချုပ်။ မြက်ခင်းသစ်မဂ္ဂဇင်း၌ မောင်သစ္စာအမည်ဖြင့် ရေးခဲ့သော ဆောင်းပါးများ ပြန်လည်စုစည်းထုတ်ဝေခြင်း)၊ ရန်ကုန်၊ ပင်နီစာအုပ်တိုက် ၊ ၂၀၁၁ ဒီဇင်ဘာ

(၂၇) The Myanmar Contribution to the Spread of, Theravāda Buddhism throughout the World, Inauguration Ceremony (9-12-1998) Souvenir of International Theravāda Buddhist Missinary University. 1998 . Dec.

ဦးဟန်တင့်၊ ဝါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး (ငြိမ်း)
အရှေ့တိုင်းပညာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်

ဆရာကြီး ဦးကိုလေးနှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်စာတေဆန်အဖွဲ့

ဒေါက်တာလှအောင် (မြန်မာစာ)

မန္တလေးတက္ကသိုလ်အကြောင်း ပြောပါက မန္တလေးတက္ကသိုလ် တည်ထောင်ခဲ့သူ ဒုတိယအဓိပတိဆရာကြီးဦးကိုလေးအကြောင်းမပါလျှင် ပြည့်စုံမည်မဟုတ်ပေ။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး(ကလောင်အမည်ဇေယျာမောင်) ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းနှစ်ချုပ် (၂၀၀၄)တွင် လည်းကောင်း၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်မှ ထုတ်ဝေသည့် သီပေါမင်းနှင့် နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ (တတိယအကြိမ်၊ ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်) စာအုပ်တွင်ပါရှိသည့် ဦးကိုလေး(ဇေယျာမောင်)၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် လည်းကောင်း အသေးစိတ်နီးပါးပါရှိပြီးဖြစ်သည့်အတွက် အကျယ်မဖော် ပြတော့ပါ။ ဆရာကြီးဇေယျာမောင်နှင့် အပွမာဒမဂ္ဂဇင်းတွင် တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများကိုလည်း စာရေးဆရာကျော်နန္ဒအောင်

က "အပ္ပမာဒ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမမ္မလမ်း" အမည်ဖြင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ (စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်)။ ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးတွင်ဆရာကြီး၏ငယ်စဉ်ဘဝ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝ၊ တက္ကသိုလ်ဆရာဘဝ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ဒုတိယအဓိပတိဘဝ၊ နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ်၊ မဟာဌာနမှူးဘဝစသည့် အကြောင်းအရာများကို အသေးစိတ် မဖော်ပြတော့ဘဲ မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ပေးခဲ့သည့် ဆရာကြီး၏ကျေးဇူးဂုဏ်အထူးကိုသာ ဖော်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်သည် ၁၉၅၈ခုနှစ်တွင် သီးခြားတက္ကသိုလ်ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေးသည် အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးရာဇော်၏တာဝန်ပေးချက်အရ မန္တလေးကောလိပ်ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၇ခုနှစ်မှ ၁၉၅၆ခုနှစ်အထိ မန္တလေးကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၇ခုနှစ်မှ ၁၉၆၃ခုနှစ်အထိ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ဒုတိယအဓိပတိအဖြစ်လည်းကောင်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့ (Research Council) ကို ၁၉၅၂ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပြီးနောက် ရှေးဟောင်း မြန်မာစာပေများကို စုဆောင်းရှာဖွေတည်းဖြတ်သုတ်သင်ကာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးအတွက် ဆရာကြီးသည် အားတက်သရော ကူညီခဲ့ကြောင်း သိရပါ

သည်။ ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏ ဦးဆောင်မှု၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်
မြန်မာစာပါမောက္ခ ဆရာကြီးဦးချမ်းမြ(မြကောတု)၊ မြန်မာစာပေဌာန
ကထိက ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ဆရာကြီး ဦးဆန်းထွန်း
(ဆန်းထွန်း-မန်းတက္ကသိုလ်)တို့၏ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတို့ကြောင့်မန္တလေး
တက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့စာစဉ်များ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍
ဆရာကြီးဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)က “စုံနဲ့သာမြိုင်နှင့် ရှာပုံတော်
ကြီးများ” စာအုပ်နိဒါန်းတွင်

“မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်း၊ ကျောင်းအုပ်ကြီး ဦးကိုလေး
(မဟာသိပ္ပံဘွဲ့.၇) ကြီးမှူးစီမံ အုပ်ချုပ်၍ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်း
သုတေသနအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပေသည်။ ဤသုတေသနအဖွဲ့
ကို ဌာနမှူးများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးမဟာဌာနမှူးဦးလှအုန်းတို့ ဦးစီးကာ
ဖွဲ့စည်းပြီးလျှင် ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် ဆရာဆရာမများ
သုတေသနလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ကြရန်နှင့် ဌာနအသီးသီးဆိုင်ရာမှ
သုတေသန ပြုလုပ်ခဲ့သော စာအုပ်စာတမ်းများ၊ ဘာသာပြန်စာအုပ်စာ
တမ်းများကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် ကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်များ ထားရှိ
ပေသည်။ ထိုသို့ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးအဖွဲ့အစည်းကိုလည်း မန္တလေး
တက္ကသိုလ်၌ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပေ၏” ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့၏စာစဉ်များအနက် စာစဉ်(၁) မှာ “စုံနဲ့သာမြိုင်နှင့် ရှာပုံတော်ကြီးများ” စာအုပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို စာအုပ်ထုတ်ဝေခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တည်းဖြတ်သူ ဆရာကြီး ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)က “တက္ကသိုလ်ဥပစာတန်း(ခ)ပိုင်း ဖြေဆိုမည့် ကျောင်းသူကျောင်းသားများသည် စာတော်ဘတ်ဦးကြော့ စပ်ဆိုသော ‘စုံနဲ့သာမြိုင်ရှာပုံတော်ကြီး’ကိုခက်ခဲစွာရှာဖွေဝယ်ယူနေကြရသဖြင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတေသနအဖွဲ့ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာစဉ်(၁) အဖြစ် ထုတ်ဝေရန် အမြန်စီမံခဲ့ရပေသည်။” ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။

‘စုံနဲ့သာမြိုင်နှင့် ရှာပုံတော်ကြီးများ’စာအုပ်ကို မြန်မာစာပေဌာနပါမောက္ခဦးချမ်းမြ(မဟာဝိဇ္ဇာ-ဂုဏ်ထူး)ကကြီးကြပ်၍ ဦးမောင်မောင်တင်၊ (မဟာဝိဇ္ဇာ)ကထိက၊ မြန်မာစာပေဌာနက တည်းဖြတ်ကာ မန္တလေးမြို့၊ ပွဲကုန်းရပ်၊ ၂၆၀၀လမ်းရှိ တက်နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၁၃၁၅ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ်၊ ၁၃၁၇ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၃၂၁ခုနှစ်တွင် တတိယအကြိမ်၊ ၁၃၂၃ခုနှစ်တွင် စတုတ္ထအကြိမ်၊ ၁၃၂၅ခုနှစ်တွင် ပဉ္စမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်တန်ဖိုးမှာ ၁ ကျပ်၊ ၅၀ ပြား ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၂)အဖြစ် “နတ်သျှင်နောင်ရတုများ”စာအုပ်ကို ပါမောက္ခဦးချမ်းမြဲ တည်းဖြတ်ပြီး ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ တန်ဖိုး ၃ကျပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးဦးချမ်းမြဲ၏ နိဒါန်းအမှာစာတွင် နတ်သျှင်နောင် ၏ရတုများကို တည်းဖြတ်ပုံနှိပ်ရာ၌ ရန်ကုန်မြို့၊ မြန်မာ့ကျက်သရေ စာပုံနှိပ်တိုက်တွင် ၁၉၂၁ခုနှစ်က ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သော စာအုပ်မူ၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ဟံသာဝတီစာပုံနှိပ်တိုက်တွင် ၁၉၂၈ခုနှစ်ကရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေ သော စာအုပ်မူ၊ မန္တလေးမြို့၊ ဟံသာဝတီပိဋကတ်စာပုံနှိပ်တိုက်တွင် ၁၉၂၀ခုနှစ်က ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော စာအုပ် မူ (၃)မျိုး ရှိသည့်အနက် မြန်မာ့ကျက်သရေ ပုံနှိပ်တိုက်ထုတ်စာအုပ်မူမှာ သတ်ပုံကာရန်အနေ အထားမှစ၍ မှန်ကန်သည့်အတွက် ထိုစာအုပ်မူကို အရင်းတည်၍ ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ နတ်သျှင်နောင်၏ ရတုပုဒ်ရှေ့နှင့်ပတ်သက်၍လည်း ဘုရားတိုင်ရတု (၁၉)ပုဒ်၊ ရာသီဘွဲ့ရတု(၂၆)ပုဒ်၊ သစ္စာတိုင်ရတု(၅)ပုဒ်၊ စစ်ချီရတု (၆)ပုဒ်၊ ကျေးစေရတု(၁၁)ပုဒ်၊ စုစုပေါင်း(၆၇)ပုဒ်ရှိကြောင်း ဆရာကြီး ဦးချမ်းမြဲက စိစစ်မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၃)အဖြစ် ရှင်သံခို၏ “မင်းရဲဒိဗ္ဗဇျင်း”ကို ဆရာကြီးဦးချမ်းမြဲကြီးကြပ်၍ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာပေဌာန၊

ကထိက ဒေါ်သန်းမေ(ဝိဇ္ဇာ-ဂုဏ်ထူး)က တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။
စာအုပ်တန်ဖိုးမှာ (၂)ကျပ်ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၄)အဖြစ် 'ရှင်ဥတ္တမကျော်တောလား'ကိုပါမောက္ခ
ဦးချမ်းမြ(မဟာဝိဇ္ဇာ)က တည်းဖြတ်ကာ မန္တလေးမြို့ တက်နေလင်း
ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၁၃၁၆ခုနှစ်၊ နယုန်လတွင်
ပထမအကြိမ်၊ ၁၃၂၀ခု၊ တော်သလင်းလတွင် ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၉၆၁
ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တတိယအကြိမ်၊ ၁၉၆၂ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် စတုတ္ထ
အကြိမ် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ တောလားဟူသော ဝေါဟာရ၊
ရှင်ဥတ္တမကျော်အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ 'စက်ဆဲနှစ်လီ'အစချီ တောလားစာကိုယ် (၉)
ပိုဒ်ကို မူကွဲ(၃)စောင်နှင့် တိုက်ဆိုင်ညှိနှိုင်း၍ ပါမောက္ခဦးချမ်းမြက
တည်းဖြတ်ကာ ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်တန်ဖိုးမှာ (၂)ကျပ်
ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၅)အဖြစ် စလေဦးပုည၏ 'ပဒုမပြဇာတ်'ကို
ဆရာကြီးဦးမောင်မောင်တင် (ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရ)၊ (ကထိက၊ မြန်မာစာပေဌာန၊
မန္တလေးတက္ကသိုလ်)က တည်းဖြတ်ကာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။
ပဒုမပြဇာတ်စာအုပ်အမှာစကားနိဂုံးတွင် (မောင်မောင်တင် ၉.၆.၅၄)ဟု
တွေ့ရသော်လည်း ပုံနှိပ်မှတ်တမ်းတွင် ပထမပုံနှိပ်ခြင်း၊ (၁၉၅၅)ခု
ဇွန်လ၊ ဒုတိယပုံနှိပ်ခြင်း (၁၉၅၉)ခု၊ ဇွန်လဟု တွေ့ရပါသည်။

မန္တလေးမြို့၊ ပွဲကုန်းရပ်၊ တက်နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်ပြီး စာအုပ်တန်ဖိုးမှာ (၂)ကျပ်ဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်မျက်နှာဖုံးတွင် ‘မန္တလေး တက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့၊ အုပ်ချုပ်သူ ဒုတိယအဓိပတိ ဦးကိုလေး၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာစဉ်(၅) စလေဦးပုည၏ပဒုမပြဇာတ်ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၆)အဖြစ် “မင်းဇေယျရန္တမိတ်နှင့် ရှင်သံခိုဆိုရတုများ” စာအုပ်ကိုပါမောက္ခ ဦးချမ်းမြက တည်းဖြတ်၍ ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ မန္တလေးမြို့၊ ပွဲကုန်းရပ်၊ တက်နေလင်း ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်ပြီးစာအုပ်တန်ဖိုးမှာ (၂)ကျပ်ဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်မူရင်း မျက်နှာဖုံးအပါအဝင် နိဒါန်းစာမျက်နှာများ စုတ်ပြုနေသည့်အတွက် ယခုဆောင်းပါးရေးသည့်အချိန်တွင် အကိုးအကားပြည့်စုံစွာဖော်ပြရန် အခက်အခဲ တွေ့ရပါသည်။ ထပ်မံရှာဖွေ၍ ဖြည့်စွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိပြုပါသည်။

သုတေသနစာစဉ်(၇)အဖြစ် စလေဦးပုည၏ “ဝေဿန္တရာပြဇာတ်” ကို မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်း၊ မြန်မာစာပေဌာန၊ ဒုတိယကထိက၊ ဦးမောင်မောင်တင်(ဝိဇ္ဇာဘွဲ့.ရ)ကတည်းဖြတ်၍ မန္တလေးမြို့၊ ပိဋကတ်တော် ပြန့်ပွားရေး ပုံနှိပ်တိုက်က ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ပုံနှိပ်မှတ်တမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ “မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်းသုတေသနအဖွဲ့၊ မန္တလေး

တက္ကသိုလ်ကျောင်း၊ မန္တလေး။” “ပိဋကတ်တော် ပြန့်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်၊
 အောင်ဆန်းလမ်း၊ မန္တလေး။ ၁၃၁၇-ခုပြာသိုလ်၊ ၁၉၅၆ခု ဖေဖော်ဝါရီလ၊
 အဘိုးငွေ ၅/-ဟူ၍ဖော်ပြထားပါသည်။ မူကွဲအဖြစ်ဦးကျော်ရန်၏မူ၊
 နော်ရထာသီရိ၏မူ၊ မှော်ဘီဆရာသိန်း၏မူဟူ၍ မူကွဲများ ဖော်ပြထား
 ပါသည်။ ဝေဿန္တရာပြဇာတ်နိဒါန်းတွင် ဦးမောင်မောင်တင်က “ခရစ်
 သက္ကရာဇ်၊ ၁၉၀၅ခုနှစ်ခန့်က ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်မှ စာမျက်နှာ(၄၀)
 ခန့်မျှရှိသည့် ဦးပုည၏ ဝေဿန္တရာပြဇာတ်စာအုပ်ကို ရန်ကုန်မြို့၊
 ရေကျော်ရပ် ရွှေမြို့တော်ပုံနှိပ်တိုက်ရှင် ဆရာဦးစိုးလှိုင်က တွေ့ဖူး
 ကြောင်း ပြောပြဖူးသည်။ ဤသို့တိမ်မြုပ်နေသော ပြဇာတ်များတွေ့ရှိ
 သောအခါ ပြန်လည်၍ ညှိနှိုင်းပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမည် ဖြစ်ပါသတည်း။”ဟူ၍
 ရေးသားထားရာ ဆက်လက်၍ သုတေသနပြုရန် လမ်းစပေးထားသည်
 ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ သုတေသနအဖွဲ့မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော
 စာစဉ်(၈)အဖြစ် စလေးဦးပုည၏ ‘မဟော်ပြဇာတ်’ကို မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊
 မြန်မာစာပေဌာန၊ ကထိကဦးမောင်မောင်တင်က တည်းဖြတ်ခဲ့ပါသည်။
 မန္တလေးမြို့၊ ပွဲကုန်းရပ်၊ ၂၆-အာဇာနည်လမ်း၊ တက်နေလင်း
 ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်ပြီး ပထမအကြိမ်၁၃၁၇ ခု၊ တပေါင်းလ(၁၉၅၆-
 ခုမတ်လ)၊ ဒုတိယအကြိမ်၁၃၂၃-ခု၊ ဝါခေါင်လ(၁၉၆၁-ခု၊ ဩဂုတ်လ)၊

တတိယအကြိမ်၊ ၁၃၂၄-ခု၊ တပေါင်းလ(၁၉၆၃-မတ်လ) ဟူ၍ ပုံနှိပ်
မှတ်တမ်းကို တွေ့ရပါသည်။ စာအုပ်တန်ဖိုးမှာ ၁/၅၀ပြား ဖြစ်ပါ
သည်။

မဟော်ပြဇာတ်စာအုပ်နိဒါန်းတွင် ဆရာကြီးဦးမောင်မောင်တင်
က 'ဤမဟော်ပြဇာတ် ပုရပိုက် တစ်ဆူကိုသက္ကရာဇ်၁၃၁၄-ခု၊ မန္တလေး
မြို့၊ မိုးကောင်းတိုက်၊ ညောင်ရမ်းဆရာတော်ဘုရားကြီး အုတ်ကျောင်း
၌ သီတင်းနေထိုင်တော်မူသော ဒီဃနိကာယ်ကျမ်းများ အာဂုံရွတ်
ဆိုနိုင်သည့် ဝိနယဓရ အရှင်ပညာသာမိ ရှာဖွေပေးသဖြင့်ရရှိပေသည်။
မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် တိမ်မြုပ်လျက်ရှိသော ပြဇာတ်တစ်စောင်ကို
ရရှိပြီး စာပေပညာပြန့်ပွားရေးအတွက် လိုရာအသုံးပြုရန် ခွင့်ပြုသဖြင့်
မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့၊ အစဉ်(၈) အဖြစ်သက္ကရာဇ် ၁၃၁၇-
ခု၊ တပေါင်းလ၌ပထမအကြိမ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်" ဟူ၍ဖော်ပြ
ထားပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့၏အစဉ်(၁၀)အဖြစ် စလေ
ဦးပုည၏'ကောသလပြဇာတ်'ကို ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊(ကထိက၊
မြန်မာစာပေဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်)က တည်းဖြတ်၍ မန္တလေးမြို့၊
တက်နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်က ပထမအကြိမ်အဖြစ်၁၃၂၅ခု၊ တော်သလင်းလ
(၁၉၆၃-ခု၊ စက်တင်ဘာလ)တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်

တန်ဖိုးမှာ ၁/-၅၀းဖြစ်ပါသည်။ ကောသလပြဇာတ် စာအုပ်နိဒါန်းတွင် ဆရာကြီးဦးမောင်မောင်က “ကောသလပြဇာတ်ကို ရေးရန်တိုက်တွန်းသူမှာ မက္ခရာမင်းကြီးဖြစ်ကြောင်း၊ ဗဒုံမင်းတရားကြီးနှင့် ဒုတိယမြောက် နန်းမိဖုရား သီရိမဟာရတနာဒေဝီတို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားကြောင်း၊ ငယ်မည်မောင်ပျိုးဖြစ်ကြောင်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၂ ခုနှစ်၊ အသက်(၄၉)နှစ်အရွယ်တွင် ကောသလပြဇာတ်ကို ရေးသားရန် ဦးပုညကို တိုက်တွန်းခဲ့ကြောင်း” ဖော်ပြထားသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသောစာစဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဦးကြင်ဥ၏မဟော်ပြဇာတ် (ဦးမောင်မောင်တင်တည်းဖြတ်)၊ ဆရာကြီးဦးဆန်းထွန်း တည်းဖြတ်သည့် အိုင်ချင်းပေါင်းချုပ်တို့ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် ရိုက်နှိပ်ဆဲဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သုတေသနစာစဉ်(၉) အဖြစ်ထုတ်ဝေခဲ့သည့် စာအုပ်ကို လက်လှမ်းမမီသဖြင့် ရှာဖွေမရခဲ့ပေ။ ဦးကြင်ဥ၏ မဟော်ပြဇာတ်ကို ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ကထိကမြန်မာစာပေဌာန၊ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေးတည်းဖြတ်၍ စာပေဗိမာန် ပုံနှိပ်တိုက်က ၁၉၆၅ခု၊ မတ်လတွင် ပထမအကြိမ် အုပ်ရေ (၄၀၀၀) ရိုက်နှိပ်ပြီး ပြည်သူ့ပစ္စည်းကော်ပိုရေးရှင်း(စာအုပ်နှင့်စာရေးကိရိယာ)မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပုံနှိပ်မှတ်တမ်းအရ မန္တလေးတက္ကသိုလ်

သုတေသနအဖွဲ့စာစဉ် မဟုတ်တော့ဘဲ မန္တလေးဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်
ခေတ်ကာလတွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ သုတေသနအဖွဲ့က ထုတ်ဝေသော စာအုပ်
တိုင်းတွင် (မန္တလေးတက္ကသိုလ် ကျောင်းသုတေသနအဖွဲ့၊ အုပ်ချုပ်သူ
ကျောင်းအုပ်ကြီးဦးကိုလေးဟုလည်းကောင်း၊ 'မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်း
သုတေသနအဖွဲ့၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကျောင်း၊ မန္တလေး၊' 'မန္တလေးသုတေသန
အဖွဲ့အုပ်ချုပ်သူ ဒုတိယအဓိပတိ ဦးကိုလေး'ဟုလည်းကောင်း ဖော်ပြ
လေ့ရှိပါသည်။ ဤမှတ်တမ်းများက မန္တလေးတက္ကသိုလ် ဒုတိယအဓိပတိ
ဆရာကြီးဦးကိုလေးလက်ထက် သုတေသနအဖွဲ့ကြီး၏ဆောင်ရွက်ချက်
များကို ဖော်ပြနေပါသည်။ ရှေးဟောင်းမြန်မာစာပေများ၏ ပြန့်ပွား
တိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော ဆရာကြီးဦးကိုလေး၏
ကျေးဇူးကြီးမားပုံကိုလည်း ဖော်ပြနေပါသည်။

အချုပ်ဆိုရသော် 'သုတေသန'သည် တက္ကသိုလ်၏ အသက်
ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနလုပ်ငန်းများကြောင့် တက္ကသိုလ်၏ဂုဏ်ရောင်
ထွန်းပြောင်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် သုတေသန
လုပ်ငန်းများသည် ပို၍ပင်အရေးပါလာပေသည်။ ဆရာကြီး ဦးကိုလေး
လက်ထက်က မန္တလေးတက္ကသိုလ် သုတေသနအဖွဲ့၏ ဆောင်ရွက်ချက်
များကြောင့် တက္ကသိုလ်မြန်မာစာပေအခန်းကဏ္ဍ တိုးတက်မြင့်မားလာ

ခဲ့သည့်နည်းတူ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၏ ဂုဏ်ရောင်လည်း ထွန်းပြောင်
 လာခဲ့ပေသည်။ တက္ကသိုလ်၏အသက်ဖြစ်သော သုတေသန၊ တက္ကသိုလ်
 ၏ ဂုဏ်ဖြစ်သော သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် 'မန္တလေး
 တက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့'ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်
 ကူညီအားပေးခဲ့သော ဆရာကြီးဦးကိုလေးအား 'မန္တလေးတက္ကသိုလ်၏
 အသက်သခင် ဂုဏ်ကြီးရှင်' ဟုမော်ကွန်းရေးထိုး၍ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း
 လွန်အံ့မထင်။

ဒေါက်တာလှအောင်(မြန်မာစာ)

☆ ☆ ☆ ☆ ☆